

TBMM

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Soma

Giriş :

Tarih : 18/11/2014

Stenograf :

Kayıt: AraştırmaSoma

Sayfa: 1

18 Kasım 2014 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)

BAŞKAN VEKİLİ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

SÖZCÜ: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

KÂTİP: Fatoş GÜRKAN (Adana)

-----o-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli basın mensupları ve değerli misafirler; toplantıya geçmeden önce Başkanlığın aşağıdaki konularda sunuşları vardır. Bu konulardaki görüşlerimi ifade edip sizlerin de görüşlerinizi almak istiyorum.

11 Kasım 2014 tarihinde dağıtılan ikinci taslak rapor hakkında değerlendirmeler yapılacaktır. Komisyon üyelerine dağıttığımız taslak raporla ilgili Manisa Milletvekilimiz Hasan Ören'in dört konuda talebi olmuştur, talepler rapora eklenmiştir.

Ayrıca, Ermenek'te meydana gelen elim maden kazasıyla ilgili olarak, bu konuda önerge veren üyelerimiz, Manisa Milletvekillerimiz Sakine Öz, Hasan Ören, Özgür Özel'le birlikte Balıkesir Milletvekilimiz Namık Havutça ve Komisyonumuz Başkanlık Divanının görüşü doğrultusunda, ilgili kurum yetkililerinden ve kurtarma faaliyetlerine katılan yetkililerden olay hakkında bilgi alacağız.

Karaman ili Ermenek ilçesine bağlı Pamuklu Köyü yakınlarında Has Şekerler Madencilik Limitet Şirketine ait linyit ocağında 27 Ekim 2014 tarihinde meydana gelen kaza sonrasındaki kurtarma faaliyetleri, kazanın nedenleri ve denetimler hakkında ilgili kamu kurumlarının sunumları olacaktır.

MİGEM'den Mehmet Tombul, Arif Kara ve Erdal Kaçmaz arkadaşlarımız, TKİ'den Mehmet Uygun, Necat Bağcı, Ercan İpek, Mevlüt Çalkaya; TTK'dan Zonguldak'tan Faik Ahmet Sarıoğlu; İş Teftiş Kurulundan Mustafa İlkan Özer, Ercemal Atasoy ve Alpaslan Kılıçarslan bu konuyla ilgili bizlere sunumda bulunacaklardır.

Biz 1'inci madde olarak da Hasan Bey'in görüşlerini zaten dâhil etmiştik.

11 Kasım 2014'te dağıtılan ikinci taslak rapor hakkında değerlendirmelere geçeceğiz fakat ondan önce, burada Karaman ili Ermenek ilçesinde meydana gelmiş olan bu kaza konusunda arkadaşlarımızdan sunum alacağız.

Değerli arkadaşlar, burada, biraz önce bahsetmiş olduğum dört tane kuruluş mümkün olduğu kadar kendi kurumları, MİGEM ruhsat açısından, TTK ve TKİ kurtarma faaliyetleri açısından, İş Teftiş de sadece yapmış oldukları teftiş açısından konuya değinirse, çok fazla dallanmadan budaklanmadan, daha düzenli bir tartışma yapmış oluruz diye düşünüyorum. O yüzden, bu sahanın ruhsatlar açısından...

Ben sözü MİGEM'den Mehmet Tombul'a ve Arif Kara'ya veriyorum.

Buyurun Mehmet Bey.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Sayın Başkan, değerli milletvekillerim, değerli üyeler, sayın basınımızın değerli temsilcileri; size, maalesef, Ermenek'te olan elim kazayla ilgili, ruhsatın geçmişi, yapılan denetimler ve kaza sonrası yapılan faaliyetlerle ilgili kısa bir bilgi aktaracağım.

Bu ruhsat Karaman Ermenek ilçesinde Cenne Kömür İşletmesine ait, sicil 1260 olarak bilinen bir ruhsat. Bu ruhsatın tarihçesine baktığımız zaman, 1967'den gelen bir ruhsat bu. En son, ruhsatlar onar yıllık verildiği için bizde, 2007'de bu ruhsat temdit edilerek tekrar yenilenmiş. Bu ruhsatın alanı 1.421 hektar, işletme izni alanı ise 812 hektar. Burada 4 tane redevansçı firmanın çalıştığını görüyoruz. Bunlar -kazanın gerçekleştiği- Has Şekerler firması, Özkar firması, Özmerkez firması ve Turab firmasıdır. Sahada maden mevzuatına göre bir teknik nezaretçi bulunmak zorunda olup burada da Ali Kurt isimli kişi teknik nezaretçi. Yine bu Has Şekerler firmasında -mevzuatımız gereği daimi nezaretçi bulunması zorunluluğu var- maden mühendisleri Cemile Karaca ve Yavuz Özsoy burada teknik nezaretçi olarak çalışıyorlar.

Biraz önce arz ettiğim gibi, ruhsat 1965'ten bugüne devam eden bir ruhsat. 1965'te ruhsat Recep Büyükşekerci tarafından arama ruhsatı olarak alınıp 67 yılında da başka bir şahsa devrediliyor. 1977 yılında ise bugünkü sahibi olan Cenne Linyit Kömür İşletmeleri Limitet Şirketine devredilmiştir.

Bu ruhsat 1979 yılında birçok kömür ruhsatının ve demir ruhsatının devletleştirildiği dönemde devletleştirilmiş, ancak daha sonra 2840 sayılı Kanun'la, bildiğiniz gibi, bu 2172 sayılı Kanun'la devletleştirilen bazı sahaların eski sahiplerine iadesi kapsamında, bu ruhsat da 1983 yılında eski sahiplerine iade edilmiştir. 1987 yılında ruhsat işletmeye geçmiş, on yıllık işletme ruhsatı düzenlenmiştir. On yıllık süre sonunda 1997 yılında ruhsatın uzatılması için temdit projesi verilerek süre uzatım talebinde bulunulmuş ve ruhsatın süresi on yıl uzatılmış. Verilen projede sahada Özkar, Numune, Şeker, Turab, Özbey ve açık ocak sahalarında üretim yapılacağı beyan edilmiş. 1997 yılında bu saha için mayıs ayında bizim heyetimiz görevlendirilmiş. Heyetin saha mahallinde düzenlemiş olduğu tutanakta Numune ocağı denen, o gün kazanın olduğu yer diye söylenen ocakla ilgili kapatma işletmelerinin yürütüldüğü belirtilmiş. 1997 yılında on yıllık süreyle bu ruhsat temdit edilmiş.

Bu sahayla ilgili denetimlere geldiğimiz zaman, 2004 yılında bir denetim yapılmış, ocakta, kömürlerde bilinen, geri dönümlü göçertmeli uzun ayak yöntemiyle üretim yapıldığı, tahkimatın düzenli olduğu, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik genel uyarılar yapılarak faaliyetlere izin verilmiş. 2007 yılında, tekrar on yıllık süre dolduğu için yeni bir temdit projesiyle ruhsat uzatım talebinde bulunulmuş, projede yine geri dönümlü göçertmeli yöntemle üretim yapılacağı beyan edilmiş. Faaliyetlerin de Özkar, Turab ve Özmerkez ocaklarında yapılacağı beyan edilmiş, heyetin mahallinde yapmış olduğu inceleme sonucunda temdit projesi uygun bulunarak yine ruhsat süresi on yıl uzatılmış. Saha temdit edildikten bir yıl sonra tekrar denetim programına alınmış, heyetin bu sahada yaptığı incelemede Turab, Özkar ve Özmerkez ocaklarında faaliyet yapıldığı, tehlikeli bir durumun olmadığı tespit edilmiş ancak iş sağlığı ve güvenliğine uygun tedbirler alınarak faaliyette bulunması yönünde gerekli uyarılar yapılmış, ilgili firmaya 2008'in aralık ayında da yazı yazılmış.

2009 yılında tekrar denetim yapılmış bu sahada. 2009'un haziran ayında yapılan denetimlerde sahada Özkar, Özmerkez, Turab ve Has Şeker Madencilik'in faaliyetler yaptığı görülmüş. Heyetin saha mahallinde yapmış olduğu inceleme sonucunda, sahada faaliyetlerin projesine uygun yürütüldüğü, gerekli emniyet tedbirlerinin alındığı, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili işlemlerin düzgün tutulduğu, mevcut ocaklarda iş sağlığı ve güvenliği açısından tehlikeli bir durum olmadığı belirtilmiş.

2010 yılında 2 kez denetim yapılmış. Birinci denetim 19 Mart 2010 tarihinde yapılmış. Heyet tarafından saha mahallinde yapılan incelemede, yine sahada Özkar, Özmerkez, Turab ve Has Şekerler tarafından faaliyetin devam ettiği,

söz konusu yer altı işletmelerde ocaklarda emici pervane kullanılarak mekanik havalandırma yapıldığı, hava dönüş yollarının, kaçamak yollarının olmaması nedeniyle üretim faaliyetleri durdurularak Karaman Valiliğine durum bildirilmiş. Daha sonra, ruhsat sahibi tarafından bu tedbirlerin alındığı yönünde talep üzerine, 2010'un eylülünde talepte bulunulmuş, buna istinaden sahanın tekrar denetimi, yerinde incelemesi yapılmış, 30 Eylülde yapılan incelemede iki ayrı yolla yer üstüne bağlandığı, havalandırmanın, kaçamak yolunun, tahkimatın yeterliği olduğu, faaliyetin durdurulmasına neden olan eksikliklerin giderildiğinden faaliyetlere izin verilmiş. Elektrik enerjisiyle ilgili çalışan tüm ekipmanların ve bağlantılarının alev sızdırmaz olarak değiştirilmesi için de ruhsat sahibine altı aylık süre verilmiş.

2011 yılına geldiğimizde, heyet tarafından sahada yapılan incelemelerde, tüm ocaklarda yer altından yer üstüne iki ayrı yolla bağlantının bulunduğu, ocaklarda kullanılan elektrikli ekipmanların yine alev sızdırmaz olduğu, genel havalandırmasının cebri yöntemle sağlandığı, ocak içi hazırlık yapılan alanlarda tali havalandırmanın vanlilatörlerle yapıldığı, ocaklarda ve bacalarda ağaç tahkimatının kullanıldığı, eski imalatların beton barajlarla kapatılarak geçirimsizliği sağlandığı, ocak havasının uygun olduğu belirtilmiş.

2012'de heyetin yaptığı denetimlerde, redevansçı firmalar tarafından dört ayrı yerde faaliyette bulunulduğu, yine daha önceki gibi yer altından yer üstüne iki ayrı yolla bağlandığı, yine daha önceki heyetlerin tespitleri doğrultusunda, cebri havalandırma, ağaç tahkimat, ocak havasındaki oksijen, metan, karbonmonoksit gaz sensörlerinin bulunduğu, gaz izleme merkezinin kayıt altına alındığı, eski imalatların sızdırmazlık sağlayacak şekilde barajlanarak kapatıldığı, tahlisiye kurtarma merkezinin olduğu bütün dört ocağın ortak kullanıldığı, tüm elektrik ekipmanlarının alev sızdırmaz olduğu ve can ve mal emniyeti açısından da tehlikeli bir durumun bulunmadığı tespit edilmiş.

2014 yılında yapılan denetimde Has Şekerler firmasının bir ocak ve bir hazırlık desandresinde faaliyet gösterdiği, ocağın bir desandre girişi ve bir nefeslik çıkışı bulunduğu -bu ocakta firmanın üretim yapmış olduğu D1, D2, D3 ve D4'te o zaman hazırlık yapıyormuş- bu panolarda seri havalandırma yapıldığı tespit edildiği için faaliyetlerin durdurulmasına karar verilmiş. Ayrıca, kömür ve taşa yapılan hazırlık faaliyeti özellikle bakır alanlara girişte ve baş yukarılarda sondajla ilerleme yapılmasının can ve mal güvenliği açısından önem arz etmekte olduğu, sondaj makinesi tedariki ve sondajla ilerleme yapılması konusunda ruhsat sahibine uyarılar yapılmış. Ocağın genel havalandırmasının kontrolü can ve mal güvenliği açısından önem arz ettiği belirtilerek, havalandırma sistemi üzerinde hesaplama ve çalışma yapılarak yeni havalandırma planı yapılması ve düzenli olarak hava ve gaz miktarlarının ölçülmesi hususunda uyarı yapılmış. Hazırlık bacaları, terk edilen arama bacaları, boş-dolu kör manevra yolları ve terk edilen ocak içi faaliyet alanlarının ya cebri tali havalandırılması ya da güvenli bir şekilde kapatılması konusunda uyarılar yapılmış. Ayrıca, cebri tali pervanelerin temiz hava yollarında bulundurulması konusunda uyarılar yapılmış. Domuzdamı malzemesi olarak çam kullanılmaması, meşe, gürgen gibi sert ve dayanıklı ahşap malzemesinin kullanılması konusunda uyarılar yapılmış. Ocağa kesinlikle maskesiz girilmemesi, ocağa giren tüm personele yetecek kadar kapalı sistem çalışan ferdi oksijen maskelerinin temini istenmiş. Bu nedenlerle ocaktaki durdurulan faaliyetle ilgili olarak...

BAŞKAN – Mehmet Bey, bir saniye.

Burada bir ara verelim. Saat üçe geliyor, aşağıda yoklamaya katılacak milletvekillerimiz özellikle, hemen gidip gelirlerse sevinirim çünkü...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – İlkinde çıkmazsa gitsinler.

BAŞKAN – Meral Hanım bugün Başkanlık yapıyor. Yani, bilginiz olsun, onu bir hatırlatmak istedim.

Devam edebilirsiniz.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Şimdi, bu sahada durdurulduktan sonra teknik nezaretçi tarafından 4 Temmuz 2014 tarihinde bizim durdurma gerekçemizde belirttiğimiz eksikliklerin giderildiğine dair Genel Müdürlüğe verilen dilekçede şu hususlar belirtiliyor:

Has Şekerler firmasında yapılan düzenleme ve çalışmalar:

Havalandırmaya yönelik eksikliklerin giderildiği, ayrıntılı yapılan hava ölçüm değerlerinde, tehlike arz etmeyen değerlerde olduğu belirtilmiş.

Antigrizutin özelliği taşıyan enerji nakil hattındaki darbeli kısımlarda gerekli değişimler yapılarak uyumsuzlukların giderildiği belirtilmiş.

Özellikle bu önemli; 3) Üretim faaliyeti ve hazırlık aşamasında ocak içi sondaj makinesi kullanılması amacıyla gerekli girişimler yapılmış, ruhsat sahasında yeni yapılacak pano oluşumlarında arın içi sondaj makinesi kullanılarak ilerletim sağlanacağı beyan edilmiş.

Havalandırma planlarında düzenlemeler ve eklemeler yapıldığı, ocak içerisinde durgun hava yollarında bulunan cebri tali pervanelerin yeni havalandırma planında görüldüğü gibi temiz hava yollarına konulduğu, vantüp-hava borularında kaçaklar giderilmiş olup, hazırlık bacalarının arına kadar havalandırma vantüplerinin uygun mesafeye alındığı, kör noktaların kapatıldığı beyan edilmiş.

Yedekli olarak iki takım olan ocak içi ana havalandırma aspiratörlerinin nefeslik bağlantılarında sızdırmazlığı, yapılan tadilatlarla ve yapılan kapılar desteği ile havanın kısa devre yapmasının önlenildiği belirtilmiş.

Kömür üretim panolarında domuzdamı malzemesi olarak çam ağacı yerine meşe-gürgen temini yapılarak kullanımına başlanıldığı, ocak içerisindeki kavşak-köşe noktalarında ve ayak baş-diplerinde kilit sarma ilave tahkimatların tamamlandığı, bacalardaki tahkimat sisteminde kama-fırça ve takozlardaki eksikliklerin giderildiği belirtilmiş.

Üretim panolarında oluşturulan ayaklarda yapılan çalışmalarda arın ve dam havası oluşturularak üretimin ayak arkası tavan göçertmeleri sağlanarak uygun mesafelerde geçertilmesi konusunda gerekli takip ve uyarılar yapılmış ve ayak arkasında göçük içerisinde kalabilecek kömür zayıtının engellenerek asgariye indirilmesi ve takibinin sağlanacağı belirtilmiş.

Yer altında çalışan tüm personele ferdi kurtarıcı gaz maskeleri verildiği, ocak girişlerinde gerekli kontroller yapılarak maskesiz girişlerin engellendiği beyan edilmiş.

Bu beyanlar kapsamında sahanın son denetimi için heyet talep edilmiş. Giden heyet tarafından da bu Has Şekerler firmasında:

Yer altı ocağında tetkik tarihinde tamir-tarama işlerinin ve desandre açma çalışmalarına devam edildiği,

Ocak genel havalandırmasının cebri sistemle, hazırlık amaçlı sürülen bacaların ise tali sistemle havalandırıldığı, üfleyici pervanelerin temiz hava yollarına konulduğu,

Ocak genel tahkimatının yeterli olduğu, ocak içinde kullanılan elektrikli ekipmanların ve kabloların alev sızdırmaz özellikte olduğu,

Eski imalat bacalarının barajlanarak kapatıldığı,

Yeni açılan desandrenin uzun mesafeli olması sebebi ile havalandırmanın tali olarak çift vantüple yapılmakta olduğu, bir önceki heyet tarafından seri olarak bağlandığı tespit edilen D1, D2, D3 ve D4 bölümleri şeklinde oluşturulan panoda üretim faaliyetlerinin tamamlanmış olduğu ve panoya ait giriş ve çıkışların beton barajla kapatıldığı,

Bu bağlamda, bir önceki heyetin tespit ettiği eksikliklerin giderildiği tespit edildiğinden, üretim faaliyetlerine izin verilmiş.

Kazanın oluş şekline geldiğimiz zaman:

Sicil 1260 sayılı yer altı kömür sahası ile ilgili olarak, söz konusu ruhsat sahasında redevansçı Has Şekerler Madencilik Limitet Şirketi tarafından çalışılan bölümünde 28 Ekim 2014 tarihinde, saat 12:15'te su patlamasından kaynaklı iş kazası meydana geldiği düşünülmüyor.

Kaza sonucu suyun dolduğu bölümler, şekilde gördüğümüz gibi, AFAD tarafından bize bildirilen konumda. Taban kot 752, suyun yükseldiği kot olarak 812 görülüyor. Yüze kotu da 922. Şimdi, bu yüze kotu bir sonrakinde 933 göreceksiniz ama onun sebebi de şu: Burada 2 desandre var, biri 933 kotu, biri 922 kotu. Bu nedenle burada 922 de 933'e çıkarıldığı için bu şekilde kurtarma faaliyetlerindeki kot 933 olarak alınmış, bir yanlışlık yok.

Şimdi, kurtarma faaliyetlerini de bu şekilde görüyoruz. Yeşil olan yerler bu su baskınından sonraki çamur vesairenin dolduğu yerlerin temizlendiği yerler, henüz kırmızı olan yerler ise bu temizlik faaliyetinin henüz yapılamadığı yerler. Toplam temizlik yapılan yer 1.504 metre, taranacak kısım ise 435 metre olarak görülmekte. Bilindiği gibi, bu tarama sonucu, ilk kaza geçirenler bu iki grafiğin sol tarafında olan "2 kişi" olarak yazan bölümden alındı. Daha sonra, dün akşam 2 kişi sağ taraftaki bölümden alınmıştı, sabaha yakın 6 kişi daha aynı bölümden alındı, 8 kişi de buradan alındı. Şu anda 8 kişinin alınmasını bekliyoruz.

Şimdi, kaza sonrası yürütülen faaliyetlere gelince:

AFAD yetkilileri, yörede yer alan maden firmalarına ait personel, TTK ve TKİ tahlisiye ekipleri tarafından, her iki desandreden indirilen dalgıç pompalarla 820 m. kotuna kadar ulaşan suyun tahliyesine başlanılmıştır. AFAD yetkililerinden alınan bilgiye göre 823 personel ve 140 taşıt ile arama kurtarma faaliyetleri devam etmektedir.

Şimdi gördüğümüz bu kroki de kazanın meydana geldiği ocakla ilişkili bir kroki. Ruhsat sahibi tarafından Genel Müdürlüğümüze verilen imalat haritalarında daha 2004 değil 2005 planı olarak gösterilen alanda hazırlık faaliyetleri devam ediyor. Bu alanı da geçerek, bizim denetimimiz esnasında bu alanda henüz taban yolu ve başyukarının bir kısmı sürülmüş olmasına rağmen, iki buçuk aylık dönem içerisinde bu planın da dışına çıkılarak yaklaşık...

BAŞKAN – Mehmet Bey, 2014 değil, 2015 olacak. "2004, 2005" dediniz. Yani, 2005 değil 2015 planı.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – 2015; özür dilerim. 2015 planı bu, 2013 yılı imalat haritasıyla beraber verilen bir şey. Bilindiği gibi, Maden Kanunu'na göre bir önceki yıl yapılan faaliyetler bir sonraki yılın nisan ayı sonunda -bu 22 Nisandaydı zannediyorum- bize imalat haritası, faaliyet bilgi formu, satış bilgi formu verilmiş. Bu saha da, şimdi o bölümü de detaylı olarak açarsak görürüz, bizim heyetlerin daha önce denetledikleri bölümler. Burada 2015 planını da aşarak ruhsat sahibi tarafından bu kazanın meydana geldiğini tahmin ediyoruz şu anda. Yaptığımız değerlendirmede de savcılık tarafından işletmenin güncel faaliyetini gösteren harita gönderilerek verilen imalatın karşılaştırması talep edilmiş. Şimdi şuradaki gördüğümüz imalat, bize verilen haritanın üzerinde yok. Şimdi, bu harita bize verilen imalatla bunu savcılıktan gelen son durum haritasını oturtuğumuz hâli. Bu hâli bizde yoktu. Savcılık, oradaki işletmedeki mevcut haritaya el koyarak bunu bizim eski imalatlarla durumunu göstermek, konumunu belirlemek üzere bize gönderdi. Biz bununla ilgili gerekli çalışmayı yapıp savcılığa bu durumu bildirdik.

Şimdi, bu savcılıktan gelen veriler imalat haritası karşılaştırması ekte görülen haritada olduğu gibi çizilmiş. Yapılan incelemede Nisan 2014'te MİGEM'e verilen, 2015 planı olarak projelendirilen alanın da dışına çıkılarak bir kazalmanın meydana geldiği görülüyor. Plan üzerinde yapılan incelemede proje verilerine uyulmadan kömür içerisindeki galerilerde yer yer proje sınırı aşarak eski imalatlara doğru 35 ila 40 metre...

BAŞKAN – Bu 35-40 metreyi plan üzerinde gösterebilir misiniz?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, şurası, geri geliyorum, şu çizgi Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Hangisi, kırmızı mı?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, kırmızı olan yer o sarı, turuncuyla çakıştığı yer kazalama olan yer, mavi bizim proje sınırı efendim.

BAŞKAN – Sen mouse'unla gösterir misin.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, gördüğünüz mavi çizgi 2015 planı olarak bize verilen harita. Bu dikdörtgen gibi olan yer. Bu planın içerisindeki baş yukarılar ve taban ayaklar henüz taban ayağın bir kısmı yapılmış.

BAŞKAN – Mouse çalışmıyor mu?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Mouse çalışmıyor efendim.

Şimdi, bu kırmızı...

BAŞKAN – Şimdi, mavi olan 2015 yılı projesi. Kırmızı daireyi açıkla.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, burada, iPad değil efendim, mouse çalışıyor, sistem şeye yansıtıyor.

BAŞKAN – Tamam, kırmızı dairenin ne olduğunu açıkla bize.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, kırmızı dairenin olduğu yerin turuncuyla çakıştığı yer, kazalama yeri. Şimdi, burada, turuncunun olduğu yer kodu 824 efendim. 9 metre gibi gözüküyor burada. Altındaki bu mavi olarak sürülen de 815 olarak giriyor. Yaklaşık 9 metrelik bir alttan giriyor. Patlamanın buradan olduğunu tahmin ediyoruz ancak henüz buraya ulaşamadı. Tarama emri...

BAŞKAN – Yani eski imalat dediğimiz yerin altından, 9 metre altından ne sürülmüş oradan, galeri mi?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, aslında, bu kilin içerisinde kömürsüz zonda sürülmüş bir galeri. Aslında sizin yandaki lejantta gözüyor ama yani bu haritada net gözükmediği için... Ben aslında şimdi biraz sonra büyük haritayı açarsam orada gösteririm. Aslında imalat bu şeyin de sağ tarafında efendim, sağ tarafında öyle çarpı gibi bir yer var, bu hemen turuncunun altında, turuncunun...

BAŞKAN – Şu maket üzerinde gösterebilir misin? Nasıl yapalım maketi? Maketi öyle bir yere alalım da arkadaşlarımız da şey yaparlar.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, isterseniz normal haritanın üzerinde şurada göstereyim. Şöyle yapabilir miyiz?

BAŞKAN – Orada göremez üyelerimizin çoğu.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Oraya yansıya yapalım, oraya da yapabiliriz. Yansıya da açabiliriz orayı. Tamam yansıya verelim.

Efendim, izah edeceğim: Aslında bizde çok verilen bir şey değil, 2015 ama bu firma 2015'te... Şimdi, bildiği gibi 2013 yılı imalat haritaları 2014'te veriliyor. Aslında 2014'te çalışacağı yer de beyan ediliyor. Bu, zaten yılın ortasında verildiği için, aslında o planda, biz yeni yasada da şu anda değişiklik yapmayı planlıyoruz o şeyden, o plan normalinde yanlışsa bile yılın ortasına kadar bize gelmiş oluyor. 2014'le beraber 2015'de verilmiş burada.

BAŞKAN – Işıkları kapatalım.

Mehmet Bey, bölgesel büyütüyor musunuz şöyle odaklayıp?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, büyütüyoruz şimdi, bölgesel değil de büyütürüz, kaydırarak gösteririz size.

BAŞKAN – Mehmet Bey, özellikle 2015 planıyla, yani 2014'te yapması gereken şeyi, 2015'te yapması gereken şeyi, şimdiden girmiş dediğiniz yerle eski imalat dediğiniz suyun biriktiği yerin arasındaki ilişkiyi, korelasyonu gösterin bize. Altından mı yanından mı, üstünden mi, ne kadar şeyden? Nedir; topuk mu almışlar, alttan galeri mi geçiyor?

(MİGEM Daire Başkanı Mehmet Tombul Komisyona harita üzerinden ayakta sunum yaptı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İçeride biriken suyu hangi yöntemle hesapladınız? Böyle bir ilkokul çocuğuna anlatır gibi anlatır mısınız?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, şöyle: İçeride biriken suyu, şu galerilerin çapı, buradaki patlama olunca...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok, yok, patlamadan önce bir yerde su vardı, içeriye su bastı ya, "Şu kadar su geldi." dediniz. Onu neye göre hesapladınız?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Şimdi efendim, AFAD'ın şeyinden görürsek en son şeyinde geldiği yere göre o kodlardaki ve galeri çaplarına bağlı olarak o doldurduğu alana göre hesaplandı efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, şöyle bir şey var: Biz Ermenek'e geldik akşam onda "Bir galeri patladı, içeriye şu kadar su doldu." diye açıklama vardı.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, en son yükseldiği yere göre hesaplanıyor. Öbür türlü geniş yerinden nereden geldiğini bilmediğiniz bir şeyde ancak böyle hesap yapabilirsiniz. Şimdi, mevcut bir boşluğunuz var sizin efendim, o boşluktaki kodlara göre nereye kadar yükselmiş, ona bağlı olarak o hesaptan çıkan bir şey efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İki taraftan suyun yüksekliğinden elinizdeki plana göre tahmin ediyorsunuz.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Evet efendim.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, ben, biraz da anlaşılacak şekilde şöyle söyleyeyim: Daha önce, burası -tek ocak, tek ruhsat sahibi var- farklı farklı insanlara üretim için verilmiş redevansta. Bir önceki yeryüzüne yakın olan yerde üst katta çalışmış, üst katı almış, tamamen orada oda topuk veyahut da şöyle birlikte taban suyunun altında olduğu için üretim esnasında -ocağı gittiğimizde gördük değil mi- sürekli su geliyor, pompayla dışarıya atıyorlardı Soma'daki ocaklarda. Burada dışarı atamıyorsunuz, bir sene, iki sene, beş sene, on sene su burada depolanıyor. Geçirmez, sızdırmaz bir ortam. Bunun altında da 2015 planı içerisinden aradan 8-10 sene geçtikten sonra 8 metre-9 metre altına giriyorlar. Burada çok kalın bir damar bırakmak lazım, topuk bırakmak lazım burayla ikisinin arasında. Anladığım kadarıyla adamdaki biraz üretim hırsı burayı gittikçe inceltmiş; 6 metre diyenler var, 5 metre diyenler var, 9 metre diyenler var. O, mutlaka kaza sonrası ölçümle çıkacaktır. O da 10-11 bin ton suyu taşıyabilecek gücü yok. Oradan tavan taban yollarından desandreden yol buluyor aşağıdaki şeye sifon gibi boşalıyor böyle foş diye. Yani olay bu. Tabii, arkadaşlarımız teknik açıklamak durumunda kaldığı için olayın tamamını şey yapıyorlar.

Arif Bey, bir şey ilave ederseniz –o da Daire Başkanı Arkadaşımız- buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ ARIF KARA – Şimdi, bu bahsedilen yeşil tünel en alt kodu. Bunun üstünde basıncı oluşturan su seviyesi. Dolayısıyla orada tünelin yüksekliği 3-4 metre olabilir ama eski çalışma -belki 50 metre- bilmiyoruz onu, net olarak bilmiyoruz. Dolayısıyla, aşağıya yapan basınç su sütununa bağlı olarak. Basınç ondan.

BAŞKAN – Hidrolik basınç var yukarıdan aşağıya.

MİGEM TEMSİLCİSİ ARIF KARA – Ölçüsünü, hacmini tam olarak bilemiyoruz. Yeşil olan en alt koda sürülen galeri.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam şimdi oldu...

MİGEM TEMSİLCİSİ ARIF KARA – Üstünü bilmiyoruz.

BAŞKAN – Özgür Bey, şu üst kat tamamen su dolu. Şu aşağıdaki bizim 20 santim, 30 santim beton kalınlığımız var ya onu sen 8 metre düşün. Onun aslında 50 metre olması lazım veya 40 metre olması lazım taşıyabilmesi için. Siz onu incelttikçe hidrolik basınç orayı çatlatıyor, sifon gibi aşağıya burada birdenbire boşalıyor, hani, tuvalet sifonlarını nasıl çekeriz de su birdenbire pat diye boşalırsa böyle bir sorunla karşı karşıyayız. Onların mutlaka kalınlıkları ortaya çıkacak.

Arif Bey, ilave edeceğin bir şey yoksa, ben, Ahmet Faik Bey'i alayım. Sorulara cevap için şey yaparsınız.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Ben kısa bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN – Hocam, buyur. Bahtiyar Hocam da burada teknik bir açıklamada bulunsun.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Şimdi, bu suyun delinmesi işlemi, aslına bakarsanız, daha üretime hazırlık aşamasında yapılıyor. Yani buraya zaten girilecek, oradaki kömür alınacak. Kömür alınınca zaten orası göçecek, yani 5 metre değil de 25 metre olsa bile, 30 metre olsa bile gene o su gelecek aslında, yani burada hani şuradan kafanızın üzerine atlar gibi bir madencilik yapılıyor, o kadar yani hani böyle bir kazanın olma ihtimali yok. Yani bu baca açılırken delinmiş ama zaten burada biz bacadan üretim yapmıyoruz, ayaklardan üretim yapıyoruz. O ayaklarda da göçertme yapıyoruz. Yani büyük bir ihtimalle orada eski imalatın olduğunu bilmiyoruz olmaları lazım. Yani bilerek böyle bir şeyin olma ihtimalini ben herhangi bir mühendis değil yani herhangi bir ustabaşı koysanız bile böyle bir hata yapılamaz bir hata yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – MİGEM nasıl izin veriyor buna?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – MİGEM bilmiyor ki, çünkü oraya...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – MİGEM de mi bilmiyor?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hayır, MİGEM'in...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biliyormuş işte...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hayır MİGEM bilmiyor.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, geçeceğini bilmiyoruz biz...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Adam “Ben şu alan içinde çalışacağım.” diyor ama söylediği alanın çok dışında bir yerlerde çalışıyor.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Herhâlde anladığımız kadarıyla MİGEM görmemiş.

BAŞKAN – Bir saniye, bir saniye...

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Sayın Vekilimizin şeyi var, açıklayabilir miyiz?

Sayın Vekilim, biz, şu mesafedeki bir topuk bu iş için yeterli olduğu için...

BAŞKAN – Mehmet Bey, oturarak konuşur musunuz, bakın ses kayda girmiyor. Bir de arkadaşlardan rica ediyorum: Aynı anda 2 kişi konuşmazsa hem kayıtlar için hem de arkadaşlarımızın bazı kayıtları alabilmesi için sağlıklı olacaktır. O hiyerarşiye dikkat edelim.

Mehmet Bey, buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, Sayın Vekilimiz “MİGEM görmemiş mi?” sorusunu sormuştu. Şimdi, biz, uyarılarımızda zaten...

BAŞKAN – Şimdi, Mehmet şöyle yapalım: MİGEM sorularına sonradan geleceğiz. Şimdi tek tek giresek soru-cevaba, çıkamayız.

O zaman ben Ahmet Faik Bey'i bir davet edeyim, o da kurtarma operasyonunda çalıştı. Ahmet Faik Bey Soma'da büyük bir faaliyet gösterdi. MİGEM'den arkadaşlarımız biraz önce sorulan soruları da alsınlar, arkasından gelecek sorular da var hem kurtarma hem de şeyle birlikte daha sonra biz taslak raporumuza geçeceğiz.

TTK'dan Ahmet Faik Bey, buyurun, TKİ'den de Mehmet Bey'le birlikte.

TTK DENETİM ŞUBE MÜDÜRÜ FAİK AHMET SARIALIOĞLU – Sayın Başkan, değerli parlamenterlerim, değerli hocam, sevgili meslektaşlar; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Yine Soma'da olduğu gibi bize bu olayda talimat gelince ekiplerle beraber hazırlandık. Öncelikle uçak, sonra helikopterle olay yerine intikal ettik. Tabii bu aşamada TTK olarak intikal ederken TKİ de yine irtibat hâlindeydi. TKİ'den de Kütahya Tavşanlı'dan ekipler aynı şekilde hareket ederek kısa süre içinde beraberce saat akşam dokuz, dokuz otuz civarında zannedersenem olay yerine intikal ettik. Olay yerine intikal ettikten sonra o ortamda hiçbir şekilde olayla ilgili bilgi alabileceğimiz o şirketin yetkili kimsesi yoktu. Orada 2 tane genç mühendis bayan, mühendis elemanlar vardı; biri on dört ay çalışmış, diğeri beş-beş buçuk aylık çalışan 2 bayan elemandan bilgiler aldık. Olayın neden, nasıl cereyan ettiğini, ne şekilde olduğunu, olayın durumunun vahimliğini tamamen o 2 genç arkadaştan aldık.

Şimdi, burada, Soma'daki olayın infiali çok büyüktü. Fakat tam aksine burada hasar çok büyük. Öncelikle bir keşif ekibi hazırlandık yine iki tarafa, demin Başkanımın izah ettiği gibi bir tarafta nefeslik var diğer tarafta desandre. Desandreden normal temiz hava girip tüm çalışma alanlarını -bizim tabirimizce, madencilik tabirince- havalandırarak, yalayarak aspiratöre geliyor, oradan emiliyor, nefeslikten dışarıya çıkıyor. Şimdi, her iki tarafta da 812 kodlarında suyla doluydu. 812 kotuna kadar hem nefeslikte hem de desandrede su tamamen doluydu. Şimdi bir keşif yaptırdıktan sonra iki tarafa ondan sonra neler yapılacağı üzerinde fikir teatisi yaparken bu arada bizle 3 tane bakanımızla birlikte yetkililer de vardı, siyasi irade de oradaydı. Tabii tamamen bizim kendilerine verdiğimiz bilgiler doğrultusunda talimatlandırdılar bizleri. Keşifler yaptık. Keşiflerin sonucunda şöyle bir olay ortaya çıktı: Takriben bin metreye kadar yakın bir kısım suyla dolu. Şimdi, siz, önce buranın suyunu çekeceksiniz, ondan sonra orayı havalandıracaksınız, ondan sonra oranın postasını, hafriyatını diyelim alacaksınız, sonra tahkimatını yapacaksınız. Bayağı termin planı yapılarak uzun süre sürülecek bir çalışmaydı bu. Biz bunun termin planını yaptık. Bunda Sayın Bakanımızın talimatları doğrultusunda, bilgileri doğrultusunda bu termin planını yaptık, çalışmaya başladık. Bu arada, demin bahsettiğim iki ana yer, nefeslik ve desandreyi iki ana yere... Ben, Soma'dayken de size bahsetmişim, hangi firmanın nasıl tahlisiyecisi olduğunu, nelerinin güçlü olduğunu bildiğimiz için nefeslik tarafına TTK ekibini, desandre tarafına da TKİ ekibini görevlendirdim, sebebi de şu: Bizlerin koordinesinde olsun. Çünkü, oradaki çalışanlardan, oranın firmalarından işçi olarak yardım çok aldık fakat bizlerin, TTK ve TKİ gibi bu konularda tecrübeli, birikimli, deneyimli olmadıklarından kontrolün bizde olmasını istedik. Onlarla beraber, onlardan yardım alarak, eleman alarak, mühendis olarak tertipler yaptık, çalışmalara başladık. Öncelikle, tulumlarla su çektirme işlerinde tulumlar sıkıntısı baş gösterdi çünkü tahmin edersiniz, ben bu konuda yeterli bilgiye sahip değilim. 170 metrelik bir su sütunu var yani 752 ile 900. Aslında, 922 nefeslik, 922 desandrenin ilk kotu 932'yi doldurarak yükseklikleri vinç ve tulumla kurdukları kot yani asıl kot 922 seviyesi, 170 metrelik bir su seviyesini siz dışarıya çıkaracaksınız. Tabii ki bunun teknik olarak bayağı sıkıntıları yaşadık, hesaplamaları, kitaplamaları... Bize o konuda bayağı sıkıntılar yaşattı onları atmak için. 3 tane desandre, nefeslik tarafından halledileceksiniz, kolay iş değil o, bayağı müşkülütlü, zor bir işti. Şimdi, burada her gün neler yaptığımızı anlatmak biraz külfet, gerek yok ama sürekli, her vardiya inanın saat saat bir saat sonra yapacağımızın tertibini yapıyorduk, iki saat sonra ne yapacağımızın tertibini yapıyorduk. Böyle yapa yapa epey mesafeler katettik ve hâlâ daha da devam ediyor. Şu anda son durum, 787 katının temizlenmiş oldu, tamamen temizlenmiş vaziyette, şimdi oradan 754 katına inen desandrelere içine bakılmaya başlandı. Bugün tertip yapıldı, ilk desandrede çalışmalar yapılacak. Diğer taraftan, desandre tarafındansa 752 kotunun dönüş kavaşındayız, oradan 754'e kadar bir mesafe var, orası da sıkıntılı bir dönemde, şöyle: Orada da posta bekliyoruz. Genel özetlemesi bu Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Peki, bir şey soracağım: Burada, tabii, ortada çok büyük bir su kütesinin aniden alttaki bir çalışma alanını bastığını görüyoruz. Burada su zaman içerisinde killi bir ortamda su mu sürülmüş? Mehmet Bey, MİGEM'den arkadaşlarımız da cevap verebilir. Killi bir ortamda galeri sürüldüğü için veya killi bir ortamda üretim yapıldığı için mi kil şişti ve tamamen balçığa ve şeye dönüştü yoksa... Buradaki “taşta sürdürülen galeri” diyoruz kömür üzerinde, taşın içeriği ne tam olarak, bir bilginiz var mı?

TTK İŞ GÜVENLİĞİ DENETİM ŞUBE MÜDÜRÜ FAİK AHMET SARIALIOĞLU – Taşları marn, sağlam tavan ve taban taşları marn.

BAŞKAN – Bizim Soma'daki ana taşlarımız da marn. Aynı taş mı?

TTK İŞ GÜVENLİĞİ DENETİM ŞUBE MÜDÜRÜ FAİK AHMET SARIALIOĞLU – Aynı taş.

BAŞKAN – Ama niye bu kadar suyu görünce hemen birden şişti? Belki Haluk Hocam yardımcı olabilir o konuda. Bir şeyiniz var mı Hocam? Marn, suyu içince zaman içerisinde şişme...

Hocam buyurun.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Şimdi, burada, tabii, ezbere konuşmak istemiyorum. Bu, Ermenek iş kazası, iş cinayeti olduğu zaman bazı araştırmalar yaptım. Aslında, Konya Ermenek TKİ linyit ruhsat sahalarında yapılan etüt ve sondajlamalarına ait jeoloji raporu ve bu, 444 liraya KDV dâhil satılıyor. Biliyorsunuz, bir kitaptır bu, o bölgenin çok ayrıntılı zamanında yapılmış jeolojik çalışmasıdır. Yani, tabii, teknik şeyler bilemiyorum burada ne kadar anlatılır ama orada yaşlı "eosen" dediğimiz oldukça yaşlı marn kireç taşı ve çakıllı karasal serilerden oluşan tabakalar var. Bunun üzerine açılı gelen altmiyosen yani 12 milyon yıllık yaşlı linyit serileri var ve onun üstünde de alttan da tabana doğru kumlu-siltli-killi-linyitli zone var. Dolayısıyla, burada killi-siltli marn ve kalkerler hâkim. Yani, bunlar da, biliyorsunuz, kil, silt, bunlar suda değişik davranışlar sergileyen ve stabilizesini kaybeden kayaş türleridir. Suyla temasta stabilitesini kaybeden ve kopan, akan ve direncini yitiren jeolojik malzemelerdir. Böyle bir yapı var. Şimdi, ben, bu vesileyle... Tabii, orada, aslında, bu kitapta da çok ayrıntılı bilgiler var. Orada, o bölgede 6 milyon tona ulaşan bir rezerv var. Daha önce 3 milyon diye ilan edilmiş ama sonra yapılan sondajlı çalışmalarda ve yoğunluk analizlerinde 6 milyon civarında bir rezerv tespit edilmiş. Burada, aslında, daha önce yapılan çalışmalarda -bu kitapta da ifade edilmiş- 150 kilometrekareyi bulan ve 1/25.000 ölçekli jeolojik haritalar tamamlanmış ve linyit olanakları da araştırılmış. Bu kitabın tarihini tam olarak bilmiyorum ben ama bu bölgenin ayrıntılı ... Sanıyorum 80'li, 85'li yıllarda yapılmış veya daha sonra yayınlanmış bir kitap ve piyasada tüm ilgililere sunuluyor.

Şimdi, ben burada birkaç konuya değinmek istiyorum. Mesleğimle de ilgili olduğu için. Ben bir ara bir basın toplantısı yapmıştım bu kazadan, bu elim sonra. Şimdi, facianın ilk gününde Sayın Bakan "Ocakları dolduran 11 bin ton suyun nereden geldiğini bilemiyoruz." dedi. Bu, önemli bir açıklamadır. Yani, Sayın Bakana bu 11 bin ton suyun nereden geldiği bilgisi verilemedi, verilemedi. Neden verilemedi ya da verilmedi? Ya bilgiyi vermesi gereken TKİ ya da MİGEM bu bilgiye sahip değil, o yüzden Sayın Bakana "11 bin ton su şuradan gelmiştir." diyemedi ya da var ama bir yerlerde, onlar da bilmiyor. Yani, normalde TKİ Orta Doğu Linyitleri Müessesesi Müdürlüğü ve MİGEM'in arşivinde eski işletme panolarına ait planların mutlaka olması gerekiyor. Bu olmadan yeni işletme ve ocakların üretim ve işletme planları nasıl yapıldı? Bu durumda, Bakanlık ve MİGEM ruhsatları verirken saha planları ve jeolojik etüt raporlarını görmezden mi geldi? Eski ocak bilgileri var da şirket mi umursamadı? Anlaşıyor ki burada, devletten özel şirkete giden yolda bazı aksamalar var. Tabii, basın yayın organlarında pek duymadık bu sorgulamaları ama Sayın Bakan defalarca ifade etti, dedi ki "Bilgimiz yok, suyun nereden geldiğini bilmiyoruz." Demek ki eski ocaklarla ilgili sizin orada ifade ettiğiniz, eski ocaklarla, işte, 700-800 metre kotta birikme olasılığına dair herhangi bir bilgi ya MİGEM'de yok ya da orayı işletende yok ya da var ciddiye almadılar. Bunun araştırılması lazım. Bu, facianın nedeni, maalesef.

Ayrıca, burada bir şeye daha değinmek istiyorum. Gerçi bana bu kadar söz vermediniz, biliyorum ama kusura bakmayın.

BAŞKAN – Daha henüz soru-cevabı açmadım ama siz söz aldığınız için de kesmek istemedim.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – 25 Haziran 2014'te bir rapor var, diyor ki: "Son teftişte ocak genelinde bacalarda yapılan ilerleme ve hazırlık çalışmalarında kontrol sondajları yapılmadığı hususu tespit edilmiştir. Mevzuatımıza göre, yer altı suyunun tehlikeye neden olacağı ocaklarda çalışmakta olan yerler yakınında 25 metreden az olmamak üzere kontrol sondajı yapılır." 25 Haziran 2014, bu, raporda, teftiş raporlarında var. Zaman zaman teftişler geçirmiş bölge ve bu raporlar tutulmuş. Dolayısıyla, tehlike tespit edilmiş ama olası riskler hiç kimsenin umurunda değil. Daha önce de su basması sorunları yaşanmış. Dolayısıyla, orada yemek yenmeseydi bu vatandaşlarımız, bu emekçilerimiz buradan kurtulurdu noktasında tartışma bir şey kazandırmıyor bize.

Ben şunu da söylemek istiyorum ve bitireceğim: Kömür aramada ve işletmede, bakın, aramada ve işletmede yer üstü ve yer altı jeolojik, jeofizik ve jeoteknik araştırmalar eş zamanlı olarak mutlaka yapılmalıdır. Ben, üniversitede mesleğimi icra ederken gerek üniversite olarak, gerek meslek odaları olarak bunları defalarca söyledik. Bunların Maden Kanunu'nda uzun yıllar vazedilmesi zaman aldı, hâlâ bu konuda belirsizlikler vardır. Açılan sondaj kuyularında ve maden ocağı içerisinde jeofizik ölçümler mutlaka alınmalı ve hızla değerlendirilmelidir. Özellikle, Ermenek gibi karmaşık yer altı yapısının, karmaşık jeolojik yapının olduğu yerlerde, killi-siltli alanların olduğu yerlerde jeofizik araştırmalar, jeolojik araştırmalar ve sondajlar hiç ihmal edilmemelidir. Galeri içlerinde 7/24 ultra ses dinleme, kaya deformasyonu izleme, ısı gaz ölçümleri yapılmalı ve üretilen bu veriler güvenlik merkezlerince anlık olarak değerlendirilmelidir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

En son konuşmacı olarak İş Teftiş Kurulundan Mustafa İlkan Özer'e söz verdikten sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Mustafa Bey, buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; öncelikle hepinize saygılarımı sunarak başlıyorum.

Ermenek havzasında 28 Ekim tarihinde meydana gelen iş kazası sonrasında iş kazasının meydana geldiği Has Şekerler firmasında İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yapılan iş sağlığı ve güvenliği teftişleriyle ilgili bir sunum hazırlandı. Sunumumuzda birçok tekrarlamalar var, onun için öncelikle sizlerden özür diliyorum, o kısımları hızla geçeceğim ve doğrudan kazaya ilişkin, kazadan daha önce, son olarak yaptığımız iş sağlığı ve güvenliği teftişlerinde tespit ettiğimiz hususlar ve kaza anındaki iş yerinin imalat durumunu gösteren plan üzerinden bir değerlendirme yapacağım.

Öncelikle, 2014 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapmış olduğumuz teftişler sonucunda yer altı kömür ocaklarının son durumunu gösteren teftiş sonuçlarını vermek istiyorum. Şubat ve mart aylarında 176 tane yer altı kömür iş yerinde, haziran ayında 170 yer altı kömür iş yerinde, kasım ayının başından itibaren de 111 yer altı kömür iş yerinde toplam 457 defa iş sağlığı ve güvenliği teftişleri yaptık ve bu teftişler sonucunda 127 kez hayati tehlike bulunması sebebiyle iş yerlerinde işin durdurulması kararı verildi. Şu an itibarıyla 105 iş yerinde üretim faaliyeti durdurulmuş durumda. Tabii, "durdurulmuş"tan kastettiğimiz şey, o iş yerinin kapısına bir kilit vurulması değil, orada tespit ettiğimiz hayati tehlikelerin giderilmesi çalışmalarına izin verilmesi faaliyetini kapsıyor durdurma sonucumuz.

Yansıda 2005'ten 2014'e kadar yapmış olduğumuz teftişler ve sonuçları itibarıyla ilgili bilgilerimiz bulunuyor. Bu bilgileri içeren sunum, 2010 yılından itibaren Has Şekerler firmasında yapmış olduğumuz teftişlere ilişkin bilgiler 2 takım hâlinde sizlerin bilgisine sunuldu değerli milletvekillerim.

Kısaca, ruhsat sahasında... Az önce Maden İşleri Genel Müdürlüğünden görevli meslektaşlarımız da anlattılar ancak ben burada iş yerlerinin ölçeğini, büyüklüğünü vermek açısından çalışan sayılarıyla da beraber değerlendirebilirsek bu iş yerlerinin büyüklüğü konusunda bir fikir sahibi olabiliriz diye çalışan rakamlarını da ekledik. Has Şekerler firmasının da bulunduğu 1260 ruhsat numaralı alanda 4 işletme an itibarıyla faaliyet göstermekte ve bunlardan Has Şekerler son teftişimiz itibarıyla 211 çalışanı bulunan, Özkar madencilik 281 çalışanı bulunan, Özmerkez 95 çalışanı bulunan, Turab ise 87 çalışanı bulunan işletmeler. Diğer işletmeleri de birlikte değerlendirdiğimizde Ermenek havzasında toplam 1.250-1.255 çalışan maden işçisinin olduğunu görüyoruz, 9 maden iş yeri.

Burada çok kısa şu bilgiyi de vermek istiyorum: Özellikle, haziran ayı teftişlerimizden sonra elde ettiğimiz verileri değerlendirdiğimizde, Türkiye'de faaliyette bulunan yer altı kömür ocaklarının toplam 68 tanesinin 50'nin altında işçi çalıştırdığını tespit ediyoruz ve burada çalışan işçilerin toplam sayısının da 1.460'lı rakamlarda olduğunu görüyoruz. Yani, yer altı kömür faaliyeti yapan işletmelerin neredeyse yarısını oluşturan sayıda, istihdam edilenlerin sayısı 1.500'lü rakamları geçmiyor. Ruhsat sahasına ilişkin bilgiler daha önce verildiği için hemen geçiyorum.

Has Şekerler Madencilik Enerji Nakliyat İnşaat Sanayi Ticaret Limited Şirketi Kömür İşletmesi, Ermenek Cenne Linyit Kömürlerinin ruhsat sahasında redevansçı olarak faaliyet gösteren bir yer altı kömür ocağı ve kayıtlarımıza göre 9/10/2009 tarihinde yer altı kömürcülük faaliyetine başlıyor. Faaliyetine başladığı andan itibaren yapmış olduğumuz teftiş tarihleri ve sonuçlarını değerlendirdiğimizde, öncelikle, 20/04/2010 tarihinde burada bir iş sağlığı ve güvenliği teftişi yapıyoruz ve bu teftiş sonucunda 18 madde noksan hususu tespit edip bunun derhâl giderilmesi için iş verene tebligatta bulunuyoruz. Bu noksan hususların giderilip giderilmediğine yönelik olarak 17/03/2011 tarihinde yaptığımız teftişte ise 3 madde noksan hususun kalmış olduğu, kalan 15 madde hususun giderildiği ve devam eden hususlar için de idare para cezası uyguluyoruz. 12,13/04/2012 tarihinde iş yerinde, devam eden tarihlere yaptığımız teftişte 5 madde tespit ediyoruz ve bunun için bir idari para cezası uyguluyoruz. 15/10/2012 tarihinde yaptığımız teftişte 7 madde tespit ediyoruz, bu 7 maddenin 6'sı teftiş sırasında gidertiliyor ve kalan 1 madde için de idari para cezası uyguluyoruz. 17/04/2013 tarihinde 2 madde tespit ediliyor ve teftiş sırasında gidertiliyor. 4-10/10/2013 tarihleri arasında kapsayan teftişimizde 10 madde tespit ediliyor ve bunun tamamı teftiş sırasında gidertiliyor. 13-14 ve 19/02/2014 tarihinde ise 12 madde tespit ediliyor ve bunların tamamı teftiş sırasında gidertiliyor. Son olarak, 19,20/06/2014 tarihinde söz konusu işletmede yaptığımız iş sağlığı ve güvenliği teftişi sonucunda 8 madde noksan husus buluyoruz. 8.960 lira idari para cezası uyguluyoruz ve 4 madde noksan hususun da teftiş sırasında giderilmesi sağlanmış oluyor.

Son teftişimize ilişkin bilgileri ben yansıya sundum ama bundan önceki teftişlerin tamamında hangi noksan hususları tespit ettik, hangileri giderildi, buna ilişkin dosyalar çoğaltıldı ve tarafınıza sunulacak. 19 ve 20/06/2014 tarihinde yaptığımız teftişte giderilmesi sağlanan 4 tane noksan husus yansıda bulunuyor, eğitim alanı çevresinde düşmeyi engelleyici korkulukların sağlamlştırılması, +776 -yani ocak içerisinde bulunan- ve +868 kotunda bulunan birtakım elektrikli ekipmanların patlamaya karşı korumalı özellikte olmaması nedeniyle bunların değişimi sağlanıyor. +868 kotunda vincin halat kopmasına karşı muhafazası takılarak bu da korunaklı hâle getiriliyor. Tespit edilerek iş verene gidertilmesi için tebliğ edilen noksan hususlar ise; yer altında ilk yardım odasında uygun talimatların bulunmadığı hususu, ocakta toz ve gaz patlamalarının ilerlemesini engellemek üzere su veya taş tozu barajlarının bulunmadığı hususu, ocak genelinde bacalarda yapılan ilerleme ve hazırlık çalışmalarında kontrol sondajı yapılmadığı hususu, ocak genelinde tahkimatlarda bozulmalar bulunduğu ve düzenli olarak tamir, tarama yapılması gereken bölümler mevcut olduğu hususu. İş yerinde bir yangın tatbikatı yapılmış olduğu ancak yer altına yaşanabilecek acil durumlara yönelik bir tatbikat yapılmamış olduğu, yer altı ocağında bekleme barajlarının arkasında kalan alanlarda gaz miktarının ölçümü için bir numune borusu bulunmadığı, çalışanlara verilen kişisel koruyucu donanımlardan çizmelerin malzeme düşmesi ve darbeye karşı koruyucu özellikte olmadığı ve yer altı ocağında martepikör ile çalışanların yani darbeli ile matkap ile çalışanların maruz kaldığı titreşimin boyutları ve buna özgü sağlık muayeneleriyle ilgili bir kayıt görülemediği hususları teftişimizde tespit ediliyor. Şimdi, yansıda, 19 ve 20 Haziran tarihlerinde teftiş yaptığımız iş yerinin teftiş tarihi itibarıyla imalat planının görüyoruz. Az önce Maden İşleri Genel Müdürlüğünde Mehmet Bey de anlatmaya çalıştılar çünkü bizden bir hafta on gün kadar sonra da Maden İşleri Genel Müdürlüğü inceleme heyeti aynı sahaya girdiler. Şimdi, yansıya dikkat edersek, bizim +930 kotlarından aşağıya doğru inen bir desandremiz var, ana desandremiz. Yani, bu kaza sırasında gördüğümüz, üstü çatılı olan, ağırlıklı olarak faaliyetlerin yürütüldüğü desandre teftiş tarihi itibarıyla +750 kotlarına indikten sonra kesiliyor yani kazı yapılmaya devam ediyor, taş içerisinde kazılmaya devam eden bir desandre. Ocakta üretim faaliyetleri ise, ışıkla gösterdiğim yerde, 2014 planı çerçevesinde, 2014 yılındaki üretim olarak gösteriliyor ve ocağa 930 kotundan giren hava buradaki çalışma yerlerinde dolaştıktan sonra 980 kotundaki nefeslikten emici vasıtasıyla dışarı atılıyor. Ocakta bir de hazırlık faaliyeti var yani bu üretim faaliyetinin yanı sıra ayrıca bir hazırlık faaliyeti var. O hazırlık faaliyeti de, üretim faaliyetleri 820 ile 868 kotları arasında yapılıyor, 826 kotundan 750 kotuna inen bir desandreyle hazırlık çalışmaları yapılıyor ve müfettişimiz bu çalışmanın sonuna kadar gidiyor. Şurada çizdiğim yani maviyle devam eden ve kahverengiye dönüşen yolların tam başında, 2 çatalın ağzında 2 tane barajla karşılaşıyor. Bu barajın ne olduğunu sorduğunda buranın tehlikeli ve güvenli olmayan bir bölge olması nedeniyle işveren tarafından kapatılmış olduğu bilgisini alıyor ve demin noksan hususlardan saydığım bir bekleme barajı... Madem burası tehlikeliydi, buradaki, baraj arkasındaki gazları ölçecek, buradan numune alacak bir numune borusunun olması gerektiğini söylüyor ve işvereni bu konuda uyarıyor, uyarısını da yazılı hâle getiriyor. Yani, müfettişimiz haziran ayının 19'u ve 20'si itibarıyla sol üst köşede gördüğümüz desandrenin kazılan bölümüne kadar ve gene hazırlık bölümünün barajlanmış yerine kadar ve üretim alanlarının kömür tamamını gezip raporunu bunun üzerinden düzenliyor. Tabii, baraj arkasını henüz görmemiş olduğu için müfettişimiz ve bir baraj ve tehlike söz konusu olduğu için, teftişlerimizde de bu barajların yıktırılması söz konusu olamıyor bu tehlike ve güvenlik sebebiyle, baraj arkasında ne kadarlık bir ilerleme olduğu, imalat planına yansıdığı şekilde olup olmadığı konusu teftiş sırasında tespit edilen bir husus değil.

Şimdi, bir sonraki slaytta ise kaza olduktan sonra işletmenin bu kaza sırasında hem arama kurtarma faaliyetlerine esas olarak verdiği hem de oradaki teknik personelin kullanımına sunduğu imalat planını görüyoruz. Bu imalat planında rakamlara böldüğüm kısımlar yani 1 no.lu kısım, bizim teftişimiz sırasında, haziran ayı teftişlerimiz sırasında barajlanan ve arkasını göremediğimiz kısım; 2 no.lu kısım ise desandrenin teftiş tarihi itibarıyla geldiği son nokta. Bu iki tarih arasında yani

bizim teftişimiz ile 28 Ekim arasında şu alanda büyük bir kazı faaliyeti var ve bu kazı faaliyetinin imalat planına yansıdığı şekliyle birçok alanı "başıyukarı" ya da "baca" dediğimiz kör çalışmalar biçiminde. Az önce Mehmet Tombul Bey de ifade etmeye çalıştılar, kazanın olduğu yer olarak düşünülen kısımda imalat planına yansımayan, sağ ve sola doğru giden kazılar olduğundan da şüpheleniliyor. Yani, bu durum ancak eğer oradan basmışsa buraları bozmuş olabilir, belki tespit edilemeyebilir, tespit edilebilir ancak ocak tamamıyla güvenli hâle getirilip boşaltıldıktan sonra, ocağa girildikten sonra ancak tespit edilecek bir durum.

Dolayısıyla, teftişimiz kaza anında kazı yapılan yerleri kapsamıyor. Yani, kontrol sondajını isterken biz, bu kaza alanında henüz bir çalışma yok yani bu eski imalat bölgesinde henüz bir çalışma yok. Desandrede bir ilerleme var, hazırlık kısımlarında da işveren tarafından kurulmuş barajlar var. İstedğimiz kontrol sondajları ne? Madencilik alanında gereği yani bir yer altı kömür madencisi isek biz, burada ilerlemelerimizde, baca ilerlemelerimizde mutlaka kontrol sondajlarıyla önümüzü göreceğiz, hem gaz degajına hem de bir su patlamasına karşı, su degajına karşı önlemlerimizi almış olacağız.

Son haritamız az önce Mehmet Bey tarafından ayrıntılı olarak izah edildi. Benim sizlere aktaracağım bu kadar.

Tekrar saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Mustafa Bey.

Şimdi, arkadaşlarımızla soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Soru sormak isteyen arkadaşlarımız varsa butonlara bassınlar, ben onlara söz vereceğim.

Hasan Bey, buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir soru sormak istiyorum: Bu denetimler ne kadar aralıklarla yapılıyor? Yani, 2012 denetimlerinden bahsediyorsunuz, 2014 yılına gelmişiz. Yani ocaklardaki denetim nasıl bir statüde ilerliyor? Sadece ocak sahibinin verdiği bilgiler veya ocak sahibinin denetimler sonucunda sizi aldatması, yanlış bilgi vermesi, müfettişlerimiz tarafından yenilebilecek bir şey midir?

Şimdi, görüyorum ki 2013 ve 2014'ün üretim havzası belirlenmiş ama 2015'in üretim havzasının dahi dışında bir üretim yapan bir firmayla karşı karşıyayız, birincisi bu.

İkincisi, biraz evvel de -Ahmet Bey'di herhâlde- kurtarmayla ilgili şu söylendi: "Soma'da da aynı şeyle karşılaştık, Ermenek'te de aynı şeyle karşılaştık. Gittiğimizde kriz masası denen masanın başında hiçbir sorumlu bulmak mümkün değil, ne MİGEM'den ne de orada madeni işleten maden sahiplerinden. Bir kaos yaşanıyor." 301 insan ölmüş, nereden kimin gireceği... İşte, efendim, İmbat'ın sahibi kırk yıllık madenciymiş, geliyor, İmbat'ın sahibi orada, o kriz masasının başında o olayı yönetmeye çalışıyor. Bununla ilgili madenin altında tatbikat yapılıyor, madenin üstünde bu kriz masasının oluşturulmasında da tatbikatlar yapmaz mısınız? Aniden bir düşmeye basarak, evet şöyle bir olay oldu, bu kriz masasında MİGEM'in üretim planları, işte oranın planları, hemen orada karşılaştırmalar, nereden ne gidiyor... Böyle bir şeyi yapma imkânı yok mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Mustafa Bey, buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, teftişlerin sıklığıyla ilgili sorduğunuz soru: Biz 2010 yılından başlayarak, aslında biraz daha geriye gidelim, 2009 yılında 52 tane maden iş yerini kapsayan ve yaklaşık altı ay süren bir pilot çalışma yaptık. Maden iş yerleri bizim Teftiş Kurulu Başkanlığımızın en sık denetim alanında olan iş yerleridir, özellikle yer altı kömür iş yerleri. 2009 yılında yaptığımız çalışmada özellikle birtakım hususları belirlemek istedik. Neydi onlar? Bir maden işletmesinin olmazsa olmazı yani bir yer altı kömür işletmesinde mutlaka bulunması gereken hususlarla ilgili bir çalışma yapalım ve bu çalışmanın sonucunda şu hususu bulabilir miyiz, yaptığımız teftişler sonucunda tespit ettiğimiz hususlar işverenlerce ne kadar gideriliyor, giderilemiyorsa giderilememe sebepleri nelerdir, işverenlerin dışında bir mekanizmayla çözülebilir mi çözülemez mi? Bu, teftişin sonucunda ortaya çıkan birtakım madencilik çalışmalarının olmazsa olmazı. Ne onlar? Bir yer altı kömür ocağının en az iki yoldan yer üstüne bağlanması, bir yer altı kömür ocağının mekanik havalandırma ile havalandırılması, bir yer altı kömür ocağında mekanik havalandırması arızaya girdiği zaman yedek bir enerji kaynağının devreye girmesi, yedek bir enerji, havalandırma grubunun iş yerinde tesis edilmesi, özellikle yer altı kömür ocaklarında metan gazı patlamalarını önleyebilmek için, toz patlamalarını önleyebilmek için exproof ekipmanların yerleştirilmesi. Bu konuda işverenlerimizde çok ciddi sıkıntılarla karşılaştık. 2010 yılından itibaren de bunları olmazsa olmazımız arasına getirerek bu tespitlerimizle işyerlerinde durdurma faaliyetlerimizi gerçekleştirdik ki bu hususları yerine getirebilsinler. Yansıda vardı, çok fazla vaktinizi almasın diye şey girmedim ama...

HASAN ÖREN (Manisa) – Bu teferratların hepsini biliyoruz da şunu anlatmaya çalışıyorum: Soma Uyar Madencilikte iki buçuk yıl içerisinde 9 genç insanımız vefat etti. Biz, milletvekilleri olarak olayın üzerine gittik. Çalışma koşullarının olmadığını Bölge Müdürü söylüyor, TKİ Genel Müdürü söylüyor, sizdeki arkadaşlarımız söylüyor ama "Efendim, kusura bakmayın, işte bu ayın sonunda, bu yılın sonunda sözleşmesi bitecek, yeni sözleşmenin yapılmaması için ne olur siz vekillerimiz araya girin, bu siyasetin torpilinden kurtulalım." diye Bölge Müdürünüz yakınıyor, TKİ Genel Müdürü yakınıyor. Ben bu ilişkiyi soruyorum. Yani, 9 tane cenazenin çıktığı bir ocakta bu kadar eksik durur iken gelip, bir şeyler olup o iş adamı nasıl çalışabiliyor?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim, kendi kurumum adına ve kendi teftiş yaptığım mevzuat açısından bir cevap vermem söz konusu bu sorunuza. Biz İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak, İş Kanunu ve İş Sağlığı Güvenliği kanunları çerçevesinde teftiş yapıyoruz. Sizin buyurduğunuz, az önce söylediğiniz şeyler bizim mevzuatımızın dışında gelişmeler. Biz, bir ruhsat alanının denetimini yapıyoruz. Biz, bağımsız iş yerlerinin denetimini yapıyoruz yani bir ruhsat sahasına gittiğimizde o ruhsat sahasının tamamının denetimi, işyerlerinin belki tek tek hepsinin denetimini yapıyoruz ama ruhsat alanındaki faaliyetlerin, ruhsatla ilgili verilmiş olan bilgilerin denetimini biz yapıyoruz, o bilgiler de İş Teftiş Kurulu Başkanlığına verilmiyor. Dolayısıyla, bu konuya vereceğim cevap bu. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde, eğer teftişimiz sırasında demin saydığım hususlarla beraber başka hayati tehlikeler de bulunması durumunda biz işyerinde bu tehlikelerin -bu da kanuni bir şey- giderilmesi çalışmasına ancak müsaade ediyoruz, üretimi durdurarak ve bu süre içerisinde de çalışanların ücretlerini almasını sağlayarak çünkü kanun bu şekilde düzenlenmiş. Bu işyerlerindeki faaliyetleri durdurduğumuz sırada işçiler ücretlerini almaya devam edecekler, işverenler ödemeye devam edecekler. Kendi kurumum açısından vereceğim cevap bu Sayın Milletvekilim.

BAŞKAN – Özgür Bey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim. Hoş geldiniz.

Öncelikle şöyle bir şey anlaşılıyor: Yani mevzuatta böyle bir eksik mi var diye soruyorum? Yani müfettişin karşısına barajı koy, istersen arkasında atom bombası imal et, müfettiş bir şey yapamıyor, öyle mi durum? Birincisi bu. Çünkü bir baraj var, arkaya bakamıyorsunuz, adam orada yer altını köstebek gibi her tarafı oymuş oymuş kazanın şartlarını hazırlamış ve barajı da işveren koyuyor. Ondan barajı yapıp arkasında atom bombası imal etsen eli kolu bağlı gibi anladım müfettişin. Bu sunumunuzdan bu işletmeyle ilgili 20 Nisan 2010'da bir denetleme yapılmış, 18 madde eksik tespit edilmiş ve derhâl giderilmesi söylenmiş. Kontrol denetimi 17 Mart 2011'de yani on bir ay sonra yapılmış, orada da hâlâ daha üç eksiğin devam ettiği anlaşılıyor ama şöyle bir şey var: 18 eksiği derhâl giderin diyor, on bir ay sonra bir daha gidip bakamıyor. Bu da herhâlde denetim elemanı azlığından veya yani bunun sebebi ne, bunun sebebini öğrenmek istiyorum. Yani yapısal bir sorun var. Ve tüm bunların ışığında verdiğiniz rakamlardan şöyle bir şey okunuyor: Şimdi, 170 tane madenimiz var, bunlardan 105'i şu an hayati tehlikeden dolayı kapatılmış durumda ve 127'sine de 170 madenimizden şöyle bir şey demişiz: "Hayati tehlike var, seni şimdi kapatıyorum." Yani bu şu demek: Müfettiş gitmeden bir gün önce orada ölümlü bir kaza olabiliirdi. Yani madenlerimiz bu kadar güvensiz. 170 madenin 127'si müfettiş gördüğü anda kapatmasını gerektirecek hayati tehlikeyi haiz bir durumda. O zaman yani biz gidiyoruz, denetim yapıyoruz, bir yıl sonra bir daha bakıyoruz falan filan ama her an Türkiye'nin her yerinde patlamaya hazır bomba şeklinde ve 170 madenin 127'si. O zaman daha makro bir şey yapmak lazım değil mi? Yani derhâl bir şey yapmak lazım, bir acil eylem planıyla bu mevzuatla, bu MİGEM'le, bu denetim eleman sayısıyla, bu İş Teftiş Kuruluyla hemen bir yerde bir Ermenek daha olacak, arkamızı dönmekten öbür tarafta olacak çünkü biraz işi ciddiye aldığına zaten her 4 madenden 3 tanesi denetimden bir gün önce ölümlü kaza yaşayabiliirdi, Allah'tan yaşamadı, müfettişimiz gitti, çalışmasını durdurdu. Eksiğini tamamlayan 22 tanesi devam ediyor, 105'i de eksikliğini tamamlamaya çalışıyor. Ayrıca MİGEM'e soracağım sorular var ama karışmasın diye sadece İş Teftiş Kuruluyla sınırlayayım değil mi?

BAŞKAN – Yo, onu MİGEM'e de sorabilirsiniz, onlar da notunu alıyor, onlar da cevap versinler.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman, MİGEM'e ilişkin de şöyle bir şey çok kafamı karıştırdı. MİGEM'le İş Teftiş Kurulu Başkanlığı arasında şöyle bir çelişki var: MİGEM yaptığı denetimlerde bütün her şeyin ex-proof...

BAŞKAN – Mehmet Bey notunuzu alın.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – MİGEM'in denetimini, sunumunu okuduğunuzda bu ocakta yapılan denetimlerde tüm malzemelerin alev sızdırmaz olduğunun tespit edildiğini söylüyor. Aynı madeni İş Teftiş Kurulu Başkanlığı yapıyor ve exproof olmayan malzeme tespit ediyor. Denetim sırasında dışarı çıkartıyor şalter, zil, ışık falan bir şeyler var oralarda yani MİGEM'in görmediğini öbür taraf görüyor ama aynı yıl içinde denetim yapmışlar. MİGEM'e soracağım soru da şu, esas kafamı karıştıran: 2014'e 1 diye yani bize 15, 16'ncı slaytlarda, daha öncesi var mı ona da bakayım öbür dilerim, evet 2014'e 1'de 15 ve 16'ncı slaytlarda Has Şekerler'de buldukları eksiklikleri anlattılar. 17 ve 18'inci slaytta Has Şekerlerin teknik nezaretçisinin kendilerine yazdığı dilekçeyle nelerin düzeltildiğini anlattılar, ruhsat sahibinin o 6 işverenin toplamının. Sonra, 2014'e 2'de yani 19'uncu slaytta şöyle bir şey var: "Has Şekerler Firması" diye başlıyor ve orada bazı eksiklerin giderildiği anlaşılıyor ve son cümle şöyle: "Bu bağlamda bir önceki heyetin tespit ettiği eksikliklerin giderildiği tespit edildiğinden üretim faaliyetlerine müsaade edilmiştir." diyor. Bu denetimi kim, hangi tarihte yaptı bunu bildirmiyorsunuz. Hatta anlaşılan o ki denetimden ziyade teknik nezaretçinin size yazdığı dilekçeye istinaden işlem yaptınız? Yani, inşallah sunum eksiklidir. Neden yazmıyorsunuz? Yani şu tarihte gittik, şöyle bir denetim yaptık, şu kadar eksikten bu kadarının düzeltildiğini gördük ve bu tarihten itibaren izin verdik. O konuda ciddi bir sıkıntı var.

Bir de, son olarak, şimdi, bu Uyar Madencilikle ilgili Soma Uyar Madencilikte kazada yaralanan komisyonumuzun da dinlediği Uğur -Sarıkaya diyeceğim ama soy ismini yazmıştım bulamadım şimdi- ayakları kopmuş olan, Uyar Madencilikteki Uğur dedi ki: "Biz Uyar'da çalışırken sürekli en çok şeyden yakalanıyorduk, izin alanının dışına çıkıp başka yerlerde kömür arıyorduk, hatta diyor ki..."

BAŞKAN - Soma'daki Uyar mı, Ermenek'teki mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Soma'daki Uyar için söylüyor ve diyor ki: Biz birçok kez eski yıllar önce terk edilmiş madenlere girdik, böyle çok dik veya çok aşığıya, o madenlerden devletin zamanında çıkarılmayan, kenarda bırakılmış kömürleri topladık, mezarlık yapıyorduk biz." Tekrar dinleyebiliriz -veya telefonla Komisyon- böyle bir şey söylemişsin diye. "Dikkat edin, mutlaka bunlar eski imalata kasti yaklaşmışlardır çünkü Uyar'ın çalışma şeklinde bu var" diyor. Ben şeyi sormak istiyorum: Daha önce yapılan denetimlerde Uyar Madencilik'in burada Söke'de, Ermenek'te bu tip eski imalatlara girme ya da ruhsat alanı dışında faaliyet göstermeyle ilgili tespitleriniz oldu mu, yoksa siz ilk kez mi karşılaşıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Mustafa Bey önce siz, daha sonra da Mehmet Bey cevap versin.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim, ilk soruyla ilgili, barajlarla ilgili durum: Şu andaki mevcut maden işlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğine göre, evet, böyle bir baraj bir tehlike durumunda yapılması gerekir ve eğer baraj gerçekten bir tehlike durumunda yapılmışsa o işverenin doğru yaptığı bir çalışmadır. Şimdi, bizim daha önce bir tüzüğümüz vardı maden işleriyle ilgili ve bu tüzük 2013 yılında kaldırıldı. O tüzükteki ifadelerde ise bir baraj yapılması sırasında, bir tehlike anında baraj yapıldıktan sonra o barajın ancak Enerji Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığının onayıyla açılabilirdi hükmü vardı. Ancak yeni yönetmelikte bu hüküm yok. Bunun da sebebi şudur: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, hepimizin malumu üzerine, Avrupa Birliği normları üzerine oturmuş bir kanundur. Tüzük yaklaşımları ise daha çok kuralcı ve buyurgan bir yaklaşımın getirdiği ifadeleri ve hükümleri içerir yani Avrupa Birliği yaklaşımından önce biz hem maden işverenlerine hem herhangi bir işverene o tüzüklerle diyorduk ki: Sizin herhangi bir şey düşünmenize gerek yok, bir şey yapmanıza da gerek yok, biz devlet olarak bu mevzuatı hazırladık, buna uyacaksınız, bu yazdığımız şeylere harfiyen uyacaksınız. Ama Avrupa Birliği mevzuatında ise dedik ki: İşveren olarak her şeyin iyisini bilen sizsiniz. Eğer bilmiyorsanız bu konuda teknik destek alacaksınız. Bir iş güvenliği uzmanı istihdam edeceksiniz, hekim istihdam edeceksiniz desteğini alabileceğiniz. Dolayısıyla, bu yaklaşımın getirdiği sonuçla, evet bir tehlike varsa orada doğrudan o barajı yapması gerekir işverenin. Bizim teftişlerimizde karşılaştığımız durum da orada bir tehlike olduğu ile ilgili ama işverenin, eğer orada bir tehlike yok ise ve bir müfettişi aldatma gayesiyle yapmış olduğu bir durum varsa son derece riskli bir şeydir o barajı kırıp arkasını görebilmek isteği hatta kırma talebi ve kırma operasyonu çünkü arkada gerçekten bir tehlike olabilir ve hiç beklemediğimiz sonuçlara bizi getirebilir ancak burada belki mevzuatta bir değişiklik yapılarak... Çünkü

maden işverenlerimizin yapısını da az çok sizler de artık bu durumu tespit ettiniz, görüyorsunuz, belki mevzuatta değişiklik yapılabilir, buna ilişkin bir ifade konulabilir özellikle bu barajlamalar konusunda.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Mesela ne öneriyorsunuz?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Tekrar Maden İşleri Genel Müdürlüğünün onayı olmadan ya da Enerji Bakanlığının onayı olmadan barajı yaptıktan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kaldırırken biz orada olalım.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Kaldırırken biz orada olalım ve durumu değerlendirelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Gidelim görelim arkasında ne var. Dediğin gibi bir tehlikeden mi olmuş yoksa ...

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Elbette, tabii barajın da uygun yapılması gerekir yani burada da bizim arkadaşımızın tespit ettiği barajın da uygun yapılmamış olması. Çünkü doğrudan bir şeyi ölüyorsunuz siz oraya ve o alana tekrar gireceksiniz. Dolayısıyla, orada, o barajın arkasında var olan tehlikeyi de sürekli olarak izlemeniz gerekir. Numune borusundan kasıt odur, oradaki çıkacak gaz değerlerini analiz edersiniz ve o analizlere göre bir yorum yaparsınız oksijen azalmış mı, monoksit iyice yükselmiş mi, yangın sona ermiş mi, eğer kendiliğinden bir yanma söz konusuysa bu barajın arkasında, bunlar tespit edilebilir.

İkinci soruya ilişkin olarak, evet, biz özellikle son dört yıl içerisinde iş müfettişi sayımızda ciddi gelişmeler kaydettik, sayımızı ciddi olarak artırdık. Türkiye'deki işyeri sayısı ve çalışan sayısı kıyasladığımız zaman her işyerine teftişe gidebilmemiz mümkün değil. Özellikle maden işyerlerinde insan kaynağımız elverdiği ölçüde daha sık gitmeye gayret ediyoruz ve son yıllardaki istatistiklerimizi de gördüğümüzde en az iki defa gitmeye gayret ediyoruz. Bu konudaki çalışmalarımız da devam edecek Sayın Vekilim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Nasıl yani kontrole bir yıl sonra gittiniz değil mi, doğru anladım.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – 2010 yılına ait... Evet, teftiş sonucumuz orada. Yaklaşık on bir ay sonra...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Peki, her şey tamam olsaydı, o 18 eksik tamam mı değil mi diye, ideali nedir bunun? Mesela Muzaffer Bey dedi ki: Hastanın durumuna göre bir hafta ya da on gün sonra kontrole çağır...

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim şöyle bir şey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sizce nedir yani? Eleman çok olsaydı...

BAŞKAN – Bir saniye Özgür Bey, bir daha tekrarlar mısınız.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Müfettiş sayımızda bir eksik olmasaydı, her şey tamam olsaydı, bu 18 eksikten sonra kontrole on bir ay değil de kaç gün sonra gitmeniz lazım?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Bir saat sonra Sayın Vekilim. Bir saat sonra bile o tespit edilenin gözlenmesi, denetlenmesi, izlenmesi gerekir. O nedenle...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama yani bir saat olmaz mesela bir şey alacak falan.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Sayın Vekilim açıklamama izin verin. Maden işyerleri özellikle yer altı kömür işleri sürekli olarak takip edilmesi gereken işyerleridir. Yani bir maden işletmesini herhangi bir işyerinden ayıran temel özellik o maden işyerinin sürekli olarak değiştiğidir. Soma kazasını sizler de incelediniz, günlük üretim burada 10 bin tondu. 10 bin ton şu demek: 10 metre yüksekliğinde, 10 metre genişliğinde ve 70 metre uzunluğunda bir hacim demek yani günlük olarak işletmeden çıkarılan kömür yer değişim miktarı bu kadar. Dolayısıyla, bir yer altı kömür işletmesinin sürekli olarak izlenmesi gerekir. O nedenle bu işyerlerinde sürekli olarak uzman bulundurulması gerekir, vardiyalarda iş güvenliğiyle ilgili gözetim denetimlerinin sürekli olarak yerine getirilmesi gerekir. Bahsettiğim konu bu denetimin müfettiş tarafından bir saat sonra yapılması değildir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu anladım.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Bahsettiğim konu, bir maden işverenin ya da herhangi bir işverenin yaptığı işin tehlikelerinin farkında olup o tehlikelerle ilgili önlemlerin ne derece alınıp alınmadığını sürekli olarak izleme, gözetleme, denetleme görevidir, bir iç denetim mekanizmasıdır. Bu söylediğim şey de herhangi bir yer altı kömür işletmesinde diğer işletmelere göre çok daha sıkı takip edilmesi gerekir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şunu anlamaya çalışıyoruz: On bir ay sonra da gitmeseydiniz o zaman, kendi kendine bakaydı. Öyle olmayacağına göre bunun bir makulü... Yani eleman yeterli olsaydı en az bir ay sonra gidip bir bakmak mı lazımdı eksikliklerine?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim şöyle: O işyerinin iş sağlığı güvenliği yaklaşımına göre bu tamamen değişen bir şeydir. Yani bugün yer altı altın madenciliği yapan maden işletmeleri var. Bizim oralara gitme sıklığımızla yer altı kömürlere gitme sıklığımız aynı değil. Çünkü biz yer altı kömürlerde aynı madde hususu yani şöyle bir şey de anlaşılması; Biz, 18 madde noksan hususu tespit ettik, bir yıl sonra gittik, 3'ünü daha giderdik. Dolayısıyla, 18 madde husus tamamen giderildi. Böyle değil. Aynı husustan defalarca durdurduğumuz işyeri var yani tahkimatla ilgili bu işletmenin, sizlere dağıtılan notlarda da göreceksiniz, teftişlerde tahkimatla ilgili hep eksikliğini tespit etmişiz ve kimisinde teftiş sırasında gidermişiz, o içinde bulunduğumuz teftiş süreci içerisinde çünkü kısa vadede çözülebilecek olan hususlar vardır, çok uzun vadede çözülebilecek hususlar vardır. Mesela ex-proof ekipmanları biz ülke olarak üretmiyoruz ve yurt dışına bağımlıyız. Yurt dışında da bu ekipmanlar bir ekmeç üretilir gibi üretilmez, talebe göre üretilir. Tespit ettiğimiz maden işletmesi bunu 3 ile 6 ay arasında ancak bulabilir, getirebilir. Dolayısıyla, hem tespit ettiğimiz noksanın niteliği bu sıklık için önemlidir hem de işverenin yaklaşımı anlamında önemlidir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Mustafa Bey.

Mehmet Bey, buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Sayın Vekilimizin MİGEM ve İş Teftiş denetimleri arasında bu ex-proof malzemelerle ilgili farklı değerlendirmeler olduğu yönündeki eleştirileriyle ilgili açıklamada bulunmak istiyorum. Bu ex-proof malzemelerin denetimiyle ilgili mevzuat İş Teftiş Kurulunun kapsamında. Biz madencilik faaliyetleri esnasında bizim arkadaşlarımızın bilgi birikimi çerçevesinde bu faaliyetleri de denetliyoruz, bu çevrede de değerlendirme yapıyoruz. Ancak bu, genelde oradaki motorların elektrik ekipmanlarıyla ilgili değerlendirmelerde arkadaşlarımız bu ex-proof olduklarını tespit etmişler. İş Teftiş daha farklı belki bakmıştır bilemiyorum veya bu arada da işte madencilik faaliyetlerinde sürekli bir –dediği gibi Mustafa Bey'in- değişiklik oluyor. Siz geldikten sonra da orada o ex-proof malzemelerle ilgili değişiklikler söz konusu

olabiliyor. Bu anlamda bu farklılık olmuş olabilir. Ancak biz bütün denetimlerimizde mümkün olduğunca bu ocak için tehlikeli bir durum varsa bununla ilgili gerekli uyarılarımızı yapıyoruz.

Diğer MİGEM'le ilgili olarak zannediyorum, ben, aslında sunuda detaylı olarak haritanın üzerinde açıklamaya çalıştım, son heyetle ilgili. Bizim ilk heyetimiz 26 Haziranda buraya gidiyor, faaliyeti durduruyoruz, daha sonra ruhsat sahipleri birinci heyetin tespitleri doğrultusundaki eksiklikleri giderdiklerini bize talepte bulunuyorlar düzeltilmesi için, bunula ilgili de 15 Ağustosta heyetimiz buraya gidiyor, burada değerlendirmeler yapıyor, burada 4 tane ocak var yani 4 tane redevans ocağında incelemelerini yapıyorlar, bu eksikliklerle ilgili değerlendirmelerini yapıyorlar. Buradaki ocaklardan 3 tane ocaktaki faaliyetler eksikliklerin giderildiği tespit ediliyor fakat Turab ocağında bu eksikliklerin giderilmediği tespit edildiği için buradaki faaliyetlere izin verilmiyor. Bu, bizim, tabii, belki slayta, arkadaşlar, fazla şey olmasın diye sadece Has Şekerlerle ilgili, kaza olan firmayla ilgili bilgiler aktarmış ama diğer firmalarda da mesela Özkarla ilgili arkadaşlar yaptığı incelemede burada yer altındaki faaliyetleriyle ilgili gerekli denetimlerini yapmışlar. Burada bir kısmında rezervin tükendiği bu kısımda sökümler faaliyetlerinin olduğu... Buradaki mesela Özkar'da üç tane ocakları var, Özkar 1, Özkar 2, Özkar 3. Her ocakta arkadaşlarımız gerekli incelemelerini yapmışlar daha önceki heyet tarafından yapılan biz hazirunun ilgi alanı daha ziyade kaza olan ocak olduğu için bu dört tane ocakla ayrıntı bilgiyi ayrı ayrı vermek onun için. Yani istiyorsanız bu bilgileri veririz bu konuda hiçbir şeyimiz yani...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu...

BAŞKAN – Bir saniye Özgür Bey açaayım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu sormadım, o tamam, onu anladım da Has Şekerlerle ilgili...

BAŞKAN - Arkadaşlar... Özgür Bey, bir saniye bir şeyi rica edeceğim. Burada arkadaşlarımız kayıt alabilmesi için soru bittikten sonra cevap, cevap bittikten sonra soru şeklinde olursa arkadaşlarımız da rahat söylenenleri kaydeder.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sadece şunu soruyorum: 2014'e 2 diye tarif ettiğiniz ve 19'uncu slaytta anlattığınız mesela var ya, hem burada tarih yok hem de belki bir başka sunumdan kopyalandığı için hani önüyle, arkasıyla bir bağlantısı olmadığından yani bunu siz mi yaptınız, neye göre yaptınız, hangi tarihte yaptınız?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim, Has Şekerlerle bu en son denetimimiz 15-18 Ağustos tarihlerinde heyetimiz, bakanlığımız heyeti burada incelemelerde yapıyor. o Has Şekerler firmasının, bir burada sunuda beyan etmiştik, burada koordinatlarını galeri girişi diyelim. Şu anda yeni durumda nefeslik olan bölümden giriyor bizim arkadaşlarımız, daha sonra 2014'teki D1, D2, D3 adlı panolarda incelemelerini yapıyorlar. Bu inceleme esnasında barajlayıp kapattıklarını, panonun birini henüz kapatmamışlar, ekibe göstermek için şeyi. Ekibimiz bunu da barajlayıp kapatıyor. Daha sonra ekibimizi bu 2015'teki hazırlık faaliyeti devam eden, yine sunudan Mustafa Bey'lerin ekibinden Mustafa Bey'in en son sunusunda da şey yapmıştık. Artık bu V gibi yapan desandre tamamlanmış o desandreden giriyor ekibimiz. Desandreden giriyor, sadece ayak içerisinde yeni bir hazırlık faaliyeti devam ediyor. Bu hazırlık faaliyeti en son sunuda savcılığın gönderdiği sunudaki bir pano oluşturma şeklindeki 4 tane çerçevesiz yolun birbirine bağlantı durumu söz konusu değil. Bizim ekibimiz bir L şeklinde geliyor, önü yine henüz bağlanmamış. İsterseniz sunuda şeyin üzerinde de anlatabilirim, haritamızdan anlatayım arkadaşlar.

BAŞKAN – Mehmet Bey, şurada bizim seyyar mikrofonumuz varsa şuralardan gösterseniz maket üzerinden falan.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL - Tamam efendim.

BAŞKAN - O maketi de şöyle çapraz olarak arkadaşların göreceği şekilde getirelim Mustafa Bey.

(MİGEM Daire Başkanı Mehmet Tombul tarafından maket üzerinde komisyona bilgi verildi)

BAŞKAN – Erkan Bey'e söz vereceğim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkanım, herkes otursun, bir sükûnet sağlansın, biz de konuşmamızı yapalım.

BAŞKAN – Arkadaşlarımız bir otururlarsa yerlerine, Komisyonumuz artık devam ediyor. Bir şey olursa tekrar maketi kullanabiliriz, seyyar mikrofonumuz da geldi.

Erkan Bey, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, hepinize saygılar sunuyorum.

Şimdi, bugünkü sunumu ve 4 Haziran tarihinden bu yana Komisyonumuzun yaptığı çalışmalarını ve kendimizin de milletvekili olarak yaptığımız diğer başka çalışmalarını yıllardan bu yana birlikte değerlendirdiğimizde çok ciddi bir yönetim zaafı da ortaya çıkıyor.

Şimdi, 28 Ekimde, Sayın Başkan, Ermenek'teki kazayı ilk duyduğumda Manisa'da bir köyde, kahvede bir ziyaretteydim. Tesadüfen, sessiz olmasına rağmen "Eyvah, yine bir maden kazası!" dedim. Açtık, Ermenek'te. Gayriihtiyari, hâlbuki Ermenek benim bildiğim bir yer değil yani hangi firma olduğunu da bilmem zaten mümkün değil fakat "Ya, bu Uyar Madencilik olmasın gene?" dedim, bak yani Allah söyledi denir ya değerli arkadaşlar.

Şimdi, biraz evvel sunumunu yapan İş Güvenliği Şube Müdürü Kurtarma Ekip Şefi Faik Bey konuşmasında güzel bir şey söyledi, "Kazadan sonra siyasi irade oradaydı." dedi, Ermenek kazası için yani tüm siyasi irade oradaydı dedi. Şimdi, İş Teftiş Kurulu Başkanlığının teftişlerine bakıyoruz, denetimin fonksiyon hâline gelmesinde, etkili olmasında siyasi iradeyi göremiyoruz. Siyasi irade kazadan önce yok, maden ihaleleri yapılırken kime ne verileceğinde siyasi irade var, kazadan sonra siyasi irade var, siyasi irade derken aynı zamanda tabii idari iradeyi de kastederek söylüyorum.

Şimdi, bir örneği sizinle paylaşmak istiyorum: 2 Aralık 2012 tarihinde bu Uyar Madencilik faaliyetleriyle, çalışmalarını ortaya çıkardığı mağduriyetlerle ilgili Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bir yazılı soru önergesi verdim. Soru önergemiz biraz ayrıntılıydı. Tam on buçuk ay sonra, Ermenek kazasından on üç gün evvel, 15 Ekim 2014'te yani soru önergemizden tam on buçuk ay sonra bir cevap geldi. Ben tabii Çalışma Bakanlığına, bu cevabı hazırlayanlara da, Sayın Bakana da teşekkür ediyorum. Bugüne kadar görmediğimiz şekilde, tam 6 sayfa, teferruatlı, bazı ufak tefek noksanlıkları da olsa ayrıntılı bir cevap vermiş. Ben bunu kısaca özetlemek istiyorum.

Manisa'da yine bu Uyar Madencilik ve yan birtakım aynı kişilere, aynı aileye ait çeşitli şirketler var. İşte Şahin Madencilik, Karaelmas Pazarlama, Sancak, Uyar vesaire gibi firmalar. Sadece Darkale maden ocağında 2009 ile 2013 yılları arasında, toplam beş yıllık süre içerisinde tam 1.120 defa iş kazası yaşanıyor ve 6 işçi de hayatını kaybediyor ama bunlar faaliyetlerini yürütmeye devam ediyorlar. 2012 yılında 804 işçinin ikişer aylık maaşlarını vermiyorlar, tazminatlarını

ödemiyorlar. Ondan sonra, bazı ufak rakamları da, 5 bin lira, 10 bin lira, 20 bin lira gibi idari para cezalarının da birçoğunu da ödememişler. Toplam bana bildirilen borçları da 118 milyon liradan fazla, bunların çoğu da ödenmemiş, takip sonuçsuz kalmış. Ayrıca şimdi, hatırlarsınız, Ermenek kazasında Sayın Cumhurbaşkanı acılı ailelerle konuşurken demişti ki: “Ya, bir şikâyet mektubu yazsaydınız keşke bana.” Şimdi, tabii, devlet şikâyet mektuplarıyla yönetilmez. Vatandaş, 121 işçi bu Uyar Madencilikle ilgili, ödenmeyen ücretleri, kıdem ihbar tazminatları, uygulanan mobbingler, yıllık izinlerle ilgili şikâyette bulunuyor; ondan sonra, ayrıca Çalışma Bakanlığına 124 adet şikâyet dilekçesi veriyor yani vatandaş mektubu devletine yazmış, ayrıca Başbakanı, Cumhurbaşkanına mektup yazmasına gerek yok çünkü devlet kurumlarıyla ve kurallarıyla yönetilir, bir ülkenin en belirgin özelliği budur. Şimdi, “Şirket müfettişleri gerekli evrakları vermediği için denetim yapılamamıştır.” cevabı var. Bu rakamlar, bu ifadelerin tamamı Bakanlığın resmî ifadeleri. Paraları tahsil edememiş. Vatandaşa, işçiye mahkeme yolunu gösteriyor idare, “Git mahkemeden ara.” Ya, mahkeme işçinin lehine sonuçlansa da netice alınamıyor. Peki, bunun sorumlusu kim? Bu kadar yanlış faaliyetlere, ne bileyim, gerek çalışma şartlarına uymazken bu kadar pervasızlığı, bu kadar cesareti nasıl alabiliyor? Niye bu kadar başıboş bir şekilde icrai faaliyet yürütüyor? Niye bunların ruhsatları elinden alınmıyor, çalışma faaliyetleri men edilemiyor? Ha, demek ki burada ciddi bir zafiyet söz konusu ve korundukları kanaati artık gittikçe hepimizde de yerleşti.

Şimdi, biraz evvel de ifade edildi, bu Ermenek'te de yine kendine tahsis edilen alanlardan taşma söz konusu. Bu Uyar Madencilik'in 106 bin ton da haksız yere malzeme aldığı yani çalışıldığı ifade edilmiş, alan dışına da çıkılmış. Bir pervasızlık var.

Yine, Çalışma Bakanı Sayın Çelik defaatle feryat ediyor, bu feryadı duymak lazım. Elbette Hükûmetin bir sorumlu Bakanı olarak onun da sorumlulukları var ama bir feryat var. Aslında bir mektup yazıyor bence Faruk Çelik, yine tekrarlamış, diyor ki: “Kâr ve rant hırsından yüreklerimizi çekmeliyiz.” Kâr ve rant hırsına işte bu madenleri bu şekilde çalışmaya yol veren sadece kaza olduktan sonra hemen pürtelaş maden ocağının başına giden siyasi irade tamamen sorumludur, bunu da kimse göz ardı edemez çünkü ihalelerin nasıl yapılacağını, madenlerin nasıl çalışacağını belirleyen irade siyasi iradedir. Şundan oldu, bundan oldu, o teknik yani biz sebep sonucu karıştırmayalım, sonucu sanki sebep gibi görmeye de gayret etmeyelim.

Bu sunumların doğrusu bende uyandırdığı düşünceler bunlar. Maden işletmelerinde bu kadar pervasızca faaliyet gösterememeleri gerekir. Nitekim, Ermenek'teki bu facianın yaşandığı maden ocağını işleten de... Manisa'da, Soma'da pek çok işçinin ölümünün olduğu, yüzlerce işçinin yaralandığı, yine belki binden fazla işçinin hakkının hukukunun çiğnendiği, çalışıldığı bir maden işletme faaliyet var, bunun üzerinde dikkatle durmak gerekir diyorum.

Şimdilik söyleyeceklerim bunlar Sayın Başkan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – teşekkür ederim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkanım bir şey ilave edebilir miyim, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şimdi, bir de şunu öğrenmek istiyorum: Merkezi sistemle bunları kontrol etmek, bunları kameralarla izlemek... Bundan önce de çok söyledim bunu yani yer üstünde çalışan, yerin altında çalışan, denizde bin metre aşağıda her şeyiyle kameraya alınabilen bir işi biz bu işletmelerle nasıl oluyorum da izleyemiyoruz? Ermenek'te aynı şey, Soma'da aynı şey. Eğer kamera sistemiyle izlenmiş olsaydı bu galeriler, oretimler, bunu dışarıdan görecektik, hangi noktada ne işçi kaldı, ne oldu, ne bitti, bunların hepsi bizim işimizi kolaylaştırırdı.

Ben bir iş adamıyım. Yani, iş adamı o işçiye daha fazla çalıştırmayla ilgili bir düşüncesinden dolayı kamera sistemine geçmek istemeyebilir, onu iş adamı olarak haklı görürüm çünkü iş adamı kazanmak ister, nasıl kazanacaksa öyle kazanmak isteri, iyisi vardır, kötüsü vardır; peki sizler bunu yapamıyorsunuz yani yerin 260 metre altında kamera kurmak zor mudur? Bence değildir. Teknoloji eğer oraya kadar gelmediyse vay hâlimize bizim. Neden böyle bir zorunluluk getirmeyiz? Neden bu madenlerin hepsinde... MİGEM de izlemeli bunu Ankara'dan. Yani, bunu siz yerin altından merkeze çekip yukarıdan izleyebilir iseniz oradan aldığınızı da MİGEM izleyebilir, ister izler, ister izlemez. Böyle bir teknolojinin uygulanması mümkün değil midir? Uygulanması mümkün ise niçin böyle bir teknolojiyi uygulamazsınız?

BAŞKAN – Cevap vermeyin Mustafa Bey, şimdi Sakine Hanım ile Faysal Bey'den de sorularını alalım, toplu bir cevap olsun, daha sonra biz kendi taslak raporumuza geçeceğiz, o yüzden.

Sakine Hanım, buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, arkadaşların sunumlarını izledik. Sunumlarının sonucu olarak da kafamızda kalan sorular şunlar oldu: Açıkçası ben MİGEM'in açıklamalarından da diğer arkadaşların açıklamalarından da genel bir eksik tespit etme, kontrol etme, gidip bu kontrolleri yapma ama kontrollerin arkasından ne yapılması kısmında soru işareti kaldı kafamda.

Burada bakıyorum, işte bir ayda yapmış olduğu teftişte tespitlere bakıyorum: “İş yeri hekimi yok.” diyor, ikincisinde “İş yeri hekimi yok.” diyor. Belki üçüncüsünde, dördüncüsünde yine “İş yeri hekimi yok.” diyor. Yani, bu tespitler yapıldıktan sonra para cezası verildi denilen yerler de var ama mükerrer devam eden eksiklikler var. Bu eksikliklerin sonucunda bir şey olması gerekir yani bu işletmenin bu işleri yapamama gibi birtakım kısıtlılıkları olması gerekir ama bu kısıtlılıkların olmadığı ortaya çıkıyor. Yani, bu kısıtlılıklar olmadığı sürece kanunu yapmışız, hiç önemi yok bence. Yani, kanunu yap yap ama uygulamaya geçince... Biraz önce Erkan Bey'in de dediği gibi, siyaseten birileri devreye girdikten sonra, işte “50 tane insan devreye giriyor.” diye yöledikten sonra mevzuatı, uygulamaya yapmanın anlamı yok yani kanun yap ama yönetmeliği olmayan bir kanun yap. Yönetmelik olmayınca uygulamacı “Mevzuatta, burada yer yok.” diye ortada kalıyor.

Ben bir de şeyi söylemek istiyorum: Özel sektör olduğundan dolayı mıdır ya da bir başka işletme bir başka işletmeye işi devrederken orayla ilgili tüm verileri vermesi gerekir. İşte, Soma'da da aynı şeyi gördük Ermenek'te de aynı şeyi görüyoruz. Biz “Nereden geldiği bilinmeyen bir gaz.” dedik Soma'ya, “Nereden geldiğini bilmediğimiz bir su.” dedik Ermenek'te de. Yani, bunları biz niye bilmiyoruz, bunları kurum, MİGEM ya da Bakanlık neden bilmiyor? Ben burayı anlayabilmiş değilim. Yani herkes, her işletmeci “Kısa gün kârı, ne alırsam onu alayım, hatta kiminkine doğru giderse de alayım, yan komşununkinden de alayım.” mantığıyla hareket ettiği sürece biz binlerce kazayla karşılaşacağız görünüyor bize. Ben bunların kim tarafından denetlenmesi gerektiğini sormak istiyorum. MİGEM diyecek ki “Bu benim işim değil.” Bu kimin işi? Bakanlığın işi olması gerekir. Yani, bu işletmelerin, bu maden ocaklarının her adımının projesi olması gerekir. Biraz önce anlatamadı. Yani “Burada bir şey olması gerekirdi, şu dönemde işlenmesi gerekirdi, işlenemedi.” dedi

arkadaşımız, sunan arkadaşımız. "Bu projede olması gerekirdi." dedi ama projeye işlenmemiş. Bu projeler işlenmediği sürece, kim kime doğru gidiyor, kimin nereden ne kadar maden çıkardığı belli olmadığı sürece elbette biz bu kazaların yaşanmasını olağan bulur hâle geleceğiz. Ben bunların kimler tarafından denetlenmesi gerektiğini, bu projeleri kimlerin onayladığını, onaylaması gerektiğini sormak istiyorum.

Ve yani ben de Uyar Madenciliği bulduğumuza sevindim açıkçası. Biz Uyar Madenciliği Soma'da kaybetmiştik. 800 işçimizi ortada bırakarak kaybolmuştu ve Bakan bize demişti ki: "Neredeyse Uyar Madenciliği bulun, ben o işçilerin haklarını alacağım." demişti. Ben Uyar Madenciliği bulduğumuza Bakana müjde vermek istiyorum. O 800 işçimizin hakkının bir an önce verilmesi, verilmeyen ücretlerinin, verilmeyen maaşlarının bir an önce verilmesini ve her maden kazasından sonra da sanki AFAD'mış gibi ya da sanki tahliyeciyi ekibiymiş gibi Bakanın gitmesinin gerekli olmadığını, oraya gerçekten bu işi bilen, araziyi bilen yani projeyi bilen, alanı bilen insanların giderek orada gerekli önlemleri alması gerektiğini düşünüyorum.

Ve sorduğum soru da bu projeleri denetleyen kısmın kim olduğu, projeleri onaylayan, projeleri kontrol eden bölümün kim olduğunu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sakine Hanım.

Faysal Bey...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Evet, İş Teftiş Kurulu daha önce işletmede tespit ettiği eksikliklerin son durumunu kontrol etmek için on bir ay sonra gidebildiğini ifade etti. MİGEM daha sık aralıklarla gidebilmiş ama kendisine sunulan raporla, projeye gerçeklik hiç örtüşmüyor. Bunu kontrol etmek... Çünkü bu bir günde yapılabilecek bir şey, aylarca sürmüş, yüzlerce metre ilerlemiş. Bunun denetimi de size ait değil mi?

Bir de biz Soma'ya giderken orada çalışan işçiler bize şunu demişti: "Teftişe gelen elemanlar, memurlar genelde ocağa da inmezler. İşte, tatil yerleri söylendi, isimleri, oraya giderler genelde ve raporlar dışarıda hazırlanır, gidilir. Şu ana kadar o nedenle hakkında soruşturma başlattığınız bir çalışmanız var mı?"

Gerçi şey sorusunu sormayacağım çünkü cevabını az çok biliyorum, işte siyasetin kurumlarımız üzerindeki baskısı ya da etkisi, ona ilişkin hiçbir şey sormayacağım çünkü beni tatmin edecek bir cevap da herhâlde gelmez ama bir Bakanımız geçenlerde bu olaya ilişkin yani itiraf etmişti "Bir iş için 90 kişi devreye giriyor." Aslında bu bir itiraftı yani işte baskıya boyun eğiliyor. İşte, 90 kişi kimdir? Aslında sözünü ettiğimiz sermayedarlardır, aslında bu sonuca neden olan şahıslar, çevrelerdir. Bu konuda merak ettim yani siz yüzlerce metre ilerlemiş...

Bir de şeyi de unutmadan söyleyeyim: Daha önce açılmış galeriler var. Yasalara göre, mevzuata göre, atıl durumdaysa, işletilmeyecekse bunların kapatılması gerekmiyor mu, işte su doluyor, gaz doluyor, onu da öğrenmek istiyoruz açıkçası.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Mustafa Bey, önce siz, daha sonra Mehmet Tombul'dan cevapları alalım, ondan sonra kendi taslak raporumuzu görüşmeye başlayalım.

Buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim, sorunuz, kameralarla maden ocaklarının gözetlenip gözetlenemeyeceği, oradan veri alınıp alınamayacağı yönündeydi. Mevzuat açısından şu anda böyle bir zorunluluk yok, siz de onu vurguladınız zaten. Dolayısıyla, teftişlerimizde böyle bir şeyi aramıyoruz ancak bir maden mühendisi olarak soruya ben cevap vermek isterim özellikle: Yer altı kömür ocaklarındaki koşullar kimi zaman kamera kullanmayı, görüntü almayı engelleyebilir. Neden engeller? Teknolojinin elbette sınırı yok, ona uygun ekipman da üretirsiniz ama ona uygun ekipmanı üretirken onun maliyetini de hesaplamak gerekir. Biz şu an itibarıyla...

HASAN ÖREN (Manisa) – 20 bin dolar maliyeti.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Olabilir Sayın Vekilim, tabii.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bak, istersen burada hemen gösterebiliriz size.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Ona uygun ışık, ona uygun ekipman... Birazdan izah edeceğim Sayın Vekilim yani o ekipmanla umarım girip orada çekmiyorsunuzdur yani başka bir tehlikeye sebep olmuyorsunuzdur çünkü demin bahsettiğimiz, o patlamaya karşı korunaklı ekipmanlar içerisinde bu ekipmanlarımız da var. Yani, oradaki ışığın, oradaki sıcaklığın, oradaki bir flaşın, eğer bir patlayıcı ortam içerisinden görüntü alınıyorsa o patlayıcının ortamı patlatmayacak nitelikte olması gerekir. Biz elektrikli ekipmanların tamamının bu nitelikte olmasıyla ilgili yapıyoruz teftişlerimizi. Dolayısıyla, herhangi bir kamerayla buradan görüntü almanın tehlikeli olduğunu düşünürüz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ama şöyle bir şey bak: Girmişiz, kameralar çekmiş, videolar çekilmiş, bu ekip orada. Yani, siz bize şimdi anlatıyorsunuz, topu dolandırıyorunuz burada. Olur mu, olmaz mı -bu teknoloji var dünyada- bunu söyleyin bana. Biz girmişiz, Bahtiyar Hoca, Başkanımızla beraber, kamera saatlerce çekmiş, fotoğraflar çekilmiş, o çekebiliyor ise sizin top dolaştırmanıza gerek yok.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Sayın Vekilim, ben sadece mevzuatı söylüyorum, mevzuatın istediği şeyi söylüyorum ama mevzuatta bir değişiklik yapılır...

HASAN ÖREN (Manisa) – Hah, onu de.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Elbette, mevzuatta bir değişiklik yapılırsa teknoloji de zorlanır, bu kullanılabilir, evet.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bize önerin, önerin ki biz siyasi makamlar olarak sizden aldığımız... Böyle geniş çaplı konuşmalar değil. "Evet efendim, doğrudur, siyaseten bu yasa çıkarılmalıdır, söylediğiniz doğrudur, yanlıştır." bitti, biz de siyasi mekanizma olarak bunu bilelim. Şurada uğraştık, Ermenek'te uğraşıyoruz, Soma'da uğraşıyoruz, içeride ne olduğunu kimse bilmiyor, 2 kamera olsa hepsini bileceğiz, bu kadar basit bir şey.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Diğer bir soru, denetimlerle ilgili tespit ettiğimiz hususlarla ilgili ne yapıyor, konusu, mükerrer tespitlerle, hususlarla ilgili ne yapıyor? Gene mevzuat ölçüsünde buna cevap vermemesi gerekiyor. Yani, mevzuatın buna öngördüğü bir idari para cezası var ve tekrerrütmesi hâlinde de o tekrerrüt ettiği süre boyunca o idari para cezasının uygulanması gerekiyor, biz de teftişlerimizde bunu uyguluyoruz.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – O idari para cezasının miktarı ne kadar?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Noksanlığın miktarına göre değişir ama genel olarak 1120 lira, 2014 yılı mevzuata aykırılıkların idari para cezası karşılığı 1120 lira. Yani, mesela örnek olarak vereyim: Bir kontrol sondajının yapılmamasının karşılığı 1120 liradır.

BAŞKAN – Cezalar caydırıcı değil herhâlde.

SAKİNE ÖZ (Manisa) - Yani biz Yırca'da para cezasını öğrendik: Adam dedi ki: "91 lirayı veririm, ağacı keserim." Para cezasıyla bu iş olmuyor. Bunun kapatma ya da işten feshedilmesi gerekir, yoksa para cezasıyla, işte adam söyledi, Kolin Holding "91 lirayı veririm, 6 bin ağacı keserim." dedi, kesti.

BAŞKAN – Var mı Mustafa Bey başka ilave edeceğiniz?

MUSTAFA – Hayır Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Lütfen, bir şeyi cevaplarsanız memnun olurum.

2004'ten -2002'de de Sanayi Komisyonu üyesiydim- bu yana kaç defa değişti Maden Kanunu?

BAŞKAN – Onu Maden Kanunu'ndan Mehmet Tombul cevaplasın, Mehmet Bey, notunu al da.

HASAN ÖREN (Manisa) – Mevzuat, mevzuat üzerimize, önümüze koyuyorsunuz anladım. Bu mevzuatı kim değiştirecek? Siyasi otorite değiştirecek. Arkadaşlar, 4 defa bu Maden Kanunu'nu değiştirdik, şu mevzuatları neden bize açık açık söylemiyorsunuz, net "Şu olmalı, şu olmalı, şu olmalı." İktidarı muhalefeti, biz de gelelim, Parlamentoda ortak bir akıl, ortak bir konsensüs içerisinde bunları yapalım. Niye bizi netleştirmiyorsunuz? Kamera şartsa şart, oksijen maskesi olacaksa, karbonmonoksit olmazsa olmayacak gibi netleştirirseniz bizim yolumuzu açarsınız.

İki: Mesela Sayın Başkanla birlikte, Komisyonla birlikte eski Cumhurbaşkanımızın yanına gittik. Çok önemli rapor hazırlatmış ve bizim de dikkatimizi çekti, "Ne olursunuz, bu konuda bu raporlar önemlidir, olabilecekleri, öngördüklerinizi yazın ama Afşin-Elbistan Soma'dan beter olabilir." dedi, Devlet Denetleme Kuruluna yaptırdığı rapor. "Bununla ilgili bir çalışmanız nedir?" Bize söyledi, birlikteydik galiba değil mi ve rica etti bizden. Yetkili kurumlar Afşin-Elbistan'la ilgili bu siyasi mekanizmaya acaba bir şeyler taşıyor mu -ben bu siyasi mekanizmanın içerisinde 2002'den beri olmama rağmen hadi biz muhalefetiz, alamıyoruz- iktidarın milletvekillerine veriyor musunuz acaba bu bilgileri? Yani lütfen bizi donatın. Siz bürokratlarınsınız, siz biliyorsunuz işi, biz sizin bildiğinizin yüzde 5'ini biliyoruz ama bununla ilgili yasayı da biz çıkarıyoruz. O zaman birlikte hareket etmenin koşullarını yaratalım ki bu canlar gitmesin. Hepimizin herhâlde, hele hele siz bu mesleğin içerisinde, bu canlar gittiğinde yataklarınızda çok rahat olduğunuz inanimiyorum. Ben öğlümü sokmam Eynez'e. Beraber girdik, orada insan mı çalışır, çalışması mümkün mü? Eynez, gidiyor Bakan, diyor ki: "Efendim, işte falanca yerde -yemeği aşağıda yiyor, işçilerle beraber- bir problem yok." herkes alkışlıyor, Sayın Başbakan da gidiyor, bilmem nerde "Vay, ögle yemeğini aşağıda yedin, öldün." diyor. Bu çelişkilerden hem siyaseti kurtarın hem madenciyi kurtarın. Burada başta Bahtiyar Hoca gibi bu konunun uzmanı ve yıllarını bu kuruma vermiş arkadaşlardan biz yardım talep ediyoruz. Buraya gelirken ne olur şu düşünceyle gelmeyin: "Ya, ben alırım topu dolaştırırım, orta sahada gezdiririm, doksan dakikayı da bitiririm." Bitirmeyin arkadaşlar. Eğer buradaki bir siyasi size kızacaksa kızıversin, kızıversin de 3 tane can kurtulsun.

Uzattım, kusura bakmayın.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Mustafa Bey buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Çok kısa bir ekleme yapmak isterim. Sayın Vekilim istediğiniz söyleyebilirsiniz. Elbette ki bu verileri bizden istemekten sonuna kadar haklısınız. Biz de bunları sonuna kadar söylemek mecburiyetindeyiz. Sayın Komisyonumuza da bu konuyla ilgili önerilerimizi göndermiştik. Rapor yazım sürecinde öyle zannediyorum değerlendirilmiştir. 2010 yılında Meclisimizde gene Meclis araştırma komisyonu vardı. Ben de o komisyonun içerisinde yer almış idim, bir maden mühendisi, bir iş güvenliği müfettişi olarak. Dolayısıyla, konuşulanlar aslında çok da birbirinden farklı değil. Yani dört yıl önce konuşulan da Devlet Denetleme Kurulunda da onun raporu doğrultusunda konuşular da çok fazla değil ama ben bir önceki Soma Komisyonuna sunum yaparken de 301 kişi olurken değil, bu ülkede her yıl 4 tane Soma oluyor, 1.200 kişi ölüyor, başka sektörlerde de ölüyor. Buraya bir farkındalık, bu iş güvenliğine, bu iş kazalarına dönük bir bakış yakalayabilmemiz lazım ama ancak 301 kişi bir işletmede ölünce hep beraber buraya bakabiliyoruz sayın vekilim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

HASAN ÖREN (Manisa) - Maden Yasası'nda yine eğer Soma olmasaydı, hazır sunumlarını bile Enerji Bakanlığı yapmıştı, Maden Yasası'yla ilgili değişikliği.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim Maden Yasası İş Teftiş Kurulu Başkanlığının değil onu özellikle vurgulayalım.

BAŞKAN – Maden Yasası konusunda Mehmet Tombul'dan cevap alacağız, Mehmet Bey'e söz vereceğim.

HASAN ÖREN (Manisa) - Ben ne anlatıyorum arkadaşlar, herkesle konuşuyorum. Ben diyorum ki: Ne olursa olsun siyasi mekanizma karar veriyor. Bizim sizden bir şeyi istememizi beklemeden donatın bizi. Biz başımıza geldiğinde hangi konuyla ilgileneceğiz. Akhisar'ın zeytinyle mi ilgileneceğiz Turgutlu'nun Çaldağı'yla mı ilgileneceğiz veya pamuklu mensucatıyla mı ilgileneceğiz? Çoğtur siyasi yelpaze, geniştir ama siz bürokratlar bizi donatırsanız... Bununla ilgili bize niye dayatmadınız 2007'de değişen Maden Kanunu'yla ilgili niye söylemedi arkadaşlar. "Kardeşim bu redevans usulüyle, bu hizmet alımıyla ilgili bir problem var." Bakın, hâlâ ne TKİ'ye giriyorsunuz ne TTK'ya giriyorsunuz ne Enerji Bakanlığına giriyorsunuz. Masum, bir taraf masum. Yani ruhsatın sahibi çelişkiye düşüyorsunuz burada, bir de diyorsunuz ki: "Ruhsat sahibi sorumludur." Doğru mu? Ermenek'te ruhsat sahibi redevansçılardan sorumlu mu? Ruhsat sahibi kim Soma'da? TKİ. TKİ niye işi içerisinde yok? Bunu defalarca söyledim. Aslan payını alan TKİ Soma AŞ yok olsun gitsin, olsun bana ne, o da tetikçisi ama bu yana dokunmadığınız süre içerisinde, asıl meselenin olduğu yere yaklaşmadığınız süre içerisinde sadece, işte, tetikçiler gider. Soma AŞ gitmiş. Çıktı bir tane Uyar AŞ. Uyar AŞ gider. Uymaz AŞ gelir. Sorun orada değil, sorun TKİ'de anonim şirket. Yani Sabancı'nın kurduğu anonim şirket gibi, bunları kendisi yapacak, bu önlemleri kendisi alacak. 20 lira 25 lira AŞ kömür kazanacak 100 lira tonunda TKİ kazanacak, o zaman bu tedbirleri almasıyla ilgili TKİ bu paradan neden bir fona devretmez neden iş adamına fazla vermez? Veya iş adamına vermesin, kendisi bu yatırımları, iş sağlığı, iş güvencesini almakla ilgili niye caba içerisinde olmaz? Yazmış şimdi rapora, Sayın Başkan da yazmış: 2010 yılı 300 trilyon

kâr, 2011 yılı 500 trilyon kâr, 2012 yılı 800 trilyon kâr, Çıkacaksınız, bu işçilerin alın terinin üzerinden 1,5 katrilyon kâr etmişsin, şimdi döneceksin utanmaz Soma AŞ sen tedbirleri almadın. 1,5 katrilyonu alan Enerji Bakanlığı niye almadı? Sorunun belirli noktasından, başından başlayalım. Aşağıdakilerle uğraştığımızda hepimizin bildiği bataklığın sivri sineğini tek tek öldürmeye benzer. Varsanız bataklığı kurutmaya, yardımcı olun bize. TKİ birinci sorumlusudur, Enerji Bakanı ikinci sorumlusudur.

BAŞKAN – Buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL - 2010 mevzuatında bu redevans sözleşmeleriyle ilgili Maden Kanunu'na bir ek madde koymuşuz 2010'da. Bu da daha ziyade Zonguldak milletvekillerimizin teklifiyle gelmiş bir öneridir, Mecliste geldi bizim önergemiz değildir. Kanun Maddesi şu efendim: "Maden ruhsat sahiplerinin ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları redevans sözleşmelerinde bu alanlarda yapılacak madencilik faaliyetlerinden doğacak İş Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliğiyle ilgili idari, mali ve hukuki sorumluluklar redevansçıya aittir. Ancak bu durum ruhsat sahibinin Maden Kanunu'ndan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz." Yani Maden Kanunu açısından TKİ sorumludur ancak diğer hususlarla ilgili bu mevzuata göre redevansçı. Aynıısı Ermenek için de söz konusu. Biraz önce belki anlatımdan yanlış bir değerlendirme...

HASAN ÖREN (Manisa) – TKİ'nin yanlışı ne, onu anlatın?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Hayır, belki yanlış anlatmış olabilirim. Burada kanuna göre...

HASAN ÖREN (Manisa) – En son cümleyi sokuyor içerisine, diyor ki: "Ruhsat sahibi de sorumludur." Yukarıda saymışsınız, saymışsınız, getirmişsiniz, diyor ki: "Ruhsat sahibi de bu sorumluluktan kurtulamaz."

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Efendim şöyle tabii burada...

BAŞKAN – O maddeyi okur musun Mehmet, Maden Kanunu'ndaki o ilgili maddeyi?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Tekrar okuyorum efendim: "Maden ruhsat sahiplerinin ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları redevans sözleşmelerinde bu alanlarda yapılacak madencilik faaliyetlerinden doğacak İş Kanunu, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili idari, mali ve hukuki sorumluluklar redevansçıya aittir."

HASAN ÖREN (Manisa) – Devam, devam, devam.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – "Ancak bu durum ruhsat sahibinin Maden Kanunu'ndan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz." Burada Maden Kanunu açısından olan sorumluluklar ruhsat sahibinde, iş sağlığı ve güvenliği açısından olan riskler redevansçıya aittir. Diyor bu yasadaki anlamamız gereken, benim anladığım efendim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sizin anladığınız burada 800 trilyon para kazandı diyen adamlar için senaryo üretirseniz olur mu? Enerji Bakanlığı TKİ kârını yazmış. Enerji Bakanlığı TKİ üzerinde yaptığı kârı yazmış, çıkmış, bu topluma da demiş ki: Devlet üzerindeki yükleri atıyor. Bak, işte 130 dolara, 120 dolara biz kömürü imal ederken, mal ederken akıllı bir tane arkadaş çıktı 24 dolara kömür üretiyor. Dünyanın en son teknolojisi Işıklar dedi, Eynez'i söyledi. E, söyleyen Bakan. Bakan şimdi bunu söylüyor. Bunun sırtından da Bakanlık hem ülkenin Fak Fuk Fonu'yla, fukaralarıyla ilgili milyonlarca ton kömürü buradan gönderiyor, satıyor ve bunun üzerinde de 800 trilyon kâr ediyor, 500 trilyon kâr ediyor, 268 trilyon kâr ediyor. Yani Deli Dumrul gibi bir şey bu ya. Köprüden geçenden de para al, geçmeyenden de para al.

Burada da sizler geliyorsunuz diyorsunuz ki: İşte falanca firma şu şu önlemleri almadı. Falanca firma şu şu şu... Firmayla işçiyi karşı karşıya getirmek sadece siyasetin yapacağı iştir. Siz asıl ruhsat sahibine, asıl evin sahibine bakmak durumundasınız. Evin sahibi seyirci kalıyor mu cebine parayı atarken? Kalıyor. 800 trilyon para hayatında görmüş mü? Türkiye'deki 500 büyük firmanın 3'üncüsü TKİ. Kâr ortalamasında, kâr oranında 500 büyük firmanın 3'üncüsüdür.

Lütfen arkadaşlar, kimin canı yanacaksa, benim yanacaksa benim yansın. Ama Allah'ım hiç kimseye evlat acısı göstermesin. Hepimizin evladı var, yatağa yattığında sevgili kardeşim eğer rahat yatabiliyorsan bir problem yok. Toz ölçümünü yapıyorsunuz gidip bir fabrikada da, toz ölçümü yapıyorsunuz, ses ölçümü yapıyorsunuz, orada hayatı tehlikeli iş değil onun dışında ama buralara geldiğinizde ise farklı bir boyutta siyasetin baskısını konuşmuyorsunuz. Miğferini kafasına geçirip de 3 bin insan Soma'da nasıl gider falanca liderin mitingine bunu anlatmıyorsunuz. Bunu anlatmayın, bu ilişkileri su üstüne çikaralım.

Bakin, Bakan niye istifa etti? Çok yakından tanıyorum Enerji Bakanını, Faruk Çelik'i de çok yakından tanıyorum. Doğruları yaptılar, doğrusunu yaptılar. Yani bana kalsa ben Faruk Çelik'in bu yaptığından dolayı plaket veririm. İlk defa bakanların arasında bir tanesi yapılan yanlışları söyledi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – İstifa mı ettiler?

HASAN ÖREN (Manisa) – Yok, istifa ettiler geri aldılar, bir Cuma namazı sonrası geriye alındı, Enerji Bakanıyla ilgili.

Bu konuda bürokratlar ne olur siyasi otoriteye boyun eğmeyin, bugün bu vardır, yarın başka biri vardır. Ama o evlatlarımızın nasıl bir tek kılına hanel gelmesini istemiyorsak, zarar gelmesini istemiyorsak oradaki çocuklarımıza da gelmemesi için bizi mutlaka bu konularda bilgilendirin.

Efendim, siz istediniz de vermedik mi? Biz her taraftan bir şeyi isteyemeyiz ki. Getirin, arkadaşlarımıza verin, sizin üzerinizdeki yük gitsin. Biz de yeniden düzenleyeceğiz. Şimdi, bakın, önümüze gelecek herhâlde değil mi? Yani yeniden bir maden kanunu, yeniden taşkömürüyle ilgili bir kanunu belki düzenleyeceğiz, belki bakanlığı olacak. Bu çalışmalarını lütfen yaparsanız ülkeye çok faydalı bir iş yapmış oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Selçuk Özdağ'a da bir söz vereyim Mehmet Bey ondan sonra sorulara cevap verin. Yani biz bu bölümü kapatalım, taslağımıza geçelim yoksa geçemeyeceğiz.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Şurada kısaca Sayın Hasan Ören'in konuşmasındaki tavrı yapayım, düzeltmeyi yapayım. Bu madenlerde çalışanlar zaman zaman bazı partilerin mitinglerine gitmişler. Biz bunları sorduk kendilerine, maden kazası olduktan sonra işçi arkadaşlara. Orada şunu söylediler: "Evet, biz zaman zaman mitinglere gittik. Bizim yevmiyemiz verildi. İşveren tarafından gönderildik. Yevmiyemizi aldıktan sonra isteyen mitinge gitti, isteyen de gitmedi, canımıza minnet bildik, gittik. Mitingden sonra da ocağa inmedik, evimize gittik, kahvehaneye gittik, gezdik, pazarımıza gittik." dediler. Bu aynı zamanda daha önce de ELİ'de de henüz orada özelleştirme olmadan önce, ELİ'de çalışan sendika kanalıyla, sendikanın tuttuğu otobüslerle başka bir mitinge, yani cumhuriyet mitinglerine de gidilmiş.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sordunuz "Yok öyle bir şey." dediler. Tutanak öyle.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Yok şöyle.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Yani sizde öyle bir bilgi var ama tutanağa geçiremediniz, sordunuz "Yok öyle bir şey." dediler.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Sordum, arkadaşlar, şunu söylediler.

HASAN ÖREN (Manisa) – Güzel cevap verdi kayıtlara iyi ki geçti.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Şunu söyledim: Burada "Arkadaşlar, sizler cumhuriyet mitinglerine gittiniz mi?" dedim. Daha sonra araştırmam neticesinde ELİ'de sendika mensupları, sendika tarafından cumhuriyet mitinglerine gönderildiğini öğrendim. Bu tür şeylerde hangi parti kimi organize ettiyse onu söylememiz gerekir.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Siyasi partiler mi organize etmiş?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – "Şu parti organize etti ve şu otobüsleri parti tuttu veya şu şekilde yaptı" diyerek bilgi ve belgeli konuşmamız gerekiyor. Yani burada partileri suçlarken herhangi bir parti ismi vermiyorsanız, buradan diğer partiler muhalefet partileri de töhmet altında kalır. Burada siyasete seviye getirmek mecburiyetindeyiz. İşçilerin hangi partinin mitingine gideceğine işçiler karar verirler veya işveren herhangi bir işveren başka bir mitinge gönderiyorsa bu işverenin sorunudur. İşverenle siyaset arasında bir ilişki varsa bunu ispat etmemiz lazım. Yani işvereni falan milletvekili aradı, falan bakan aradı, falan il başkanı aradı ve dedi ki: "Şu mitinge gelir misiniz", "Onlar da geldiler." dememiz lazım. Eğer bunlar elimizde belge olarak yoksa bunu söylemek doğru değil. Yani hangi partinin mitingine kimler kimin teklifiyle gitmiş, bunu söylememiz gerekiyor. Bu doğru bir yaklaşım değil.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yapmasalardı o zaman. Burada var işte.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ne var orada?

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani oradaki işçilerin söylediği konular var. Diyorlar ki: "Bizi alıp götürdüler." Siz de söylediniz, iyi ki kayıtlara geçti... Pardon ben de şimdi kayıtlara geçireyim.

BAŞKAN – Bir saniye, sırayla gidelim şimdi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Efendim, burada işçi arkadaşlarımız. "Evet biz bazı mitinglere gittik." dediler. İşveren bize dedi ki: "İznilisiniz, isteyen mitinge gider, isteyen gitmez." dedi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Öyle bir şey yok. Tutanak öyle değil.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - 30 lira para verdiler, yevmiyemizi verdiler gittik...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Arabalarına benzin paraları konulmuşlar.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Hatta şunu söylediler. Bir dakika ben konuşayım, sizler konuşurken sözünüzü kesmedim, lütfen. Ben sizi sükûnetle, uhuletle ve suhuletle dinledim. İşçiler hatta şunu da söylediler orada, dediler ki: "Bu mitinglere isteyen gitti, isteyen gitmedi." Hatta sorularda şu ifade verildi... Burada çalışan 15 bin işçi var, 15 bin özel sektörde çalışan işçi var. Bir tanesi dedi ki: "Efendim, soru soruldu, oylamada oy verirken siz cep telefonunuzda resmini çekip getiriyormuşsunuz?" Ben de orada müdahale ettim. Acaba 15 bin kişinin fotoğrafını mı kontrol ediyorlar. Öyle olsaydı, biz belediyeyi çok farkla kazanırdık orada, çok az bir oyla kazandık. Hatta son Cumhurbaşkanlığı seçiminde biz sadece 400 oy arttırabildik. Yani bunlar doğru şeyler değil. Yarın bir başka partinin mitingine gider işçiler... Çünkü burada çalışan işçilerin bir kısmı AK PARTİ'liyse, bir kısmı CHP'li, bir kısmı MHP'li, bir kısma HDP'li bir kısmı partisiz, bir kısmı bu seçimde A partisine veriyor, öbür seçimde bir başka partiye verebiliyor. Bunlar hakkında 15 bin kişiyi töhmet altına almaya gerek yok. 15 bini de AK PARTİ'li demek, 15 bini de CHP'li demek, 15 bini de HDP'li, BDP'Li, demek doğru değil, MHP'li demek doğru değil. Bu işçi kardeşlerimize karşı da bir saygısızlık yapmış olabiliriz. Bugün gelirler yarın gelmezler ama özellikle benim partimden kim -isim vererek- hangi işvereni aradıysa ve "Şu mitinge gelin." dediye bunun ispat edilmesi lazım. Ben bunu da doğru bulmuyorum. Eğer böyle bir şey yapılmışsa bunu ispat edeceksiniz. Eğer böyle bir şey yapılmadıysa siyaset kurumuna bühtanda bulunmaya gerek yok. Sizler de siyasetçisiniz, bu siyasetin seviyesini yükseltmemiz lazım. Zaten milletvekili denildiği zaman bir algı problemimiz var. Maaşımıza zam yapmadığımız hâlde... Emeklilere zam yapıldı. Geçen gün Soma'dayım "Bizim kanunumuzu altı ayda çıkardınız ama size geldiği zaman bir gecede maaşınıza zam yapıyorsunuz." dediler. "Ben ispat eder misiniz?" dedim. Biz maaşımıza hiç zam yapmadık. Yani şu algı problemini ortadan kaldırmamız gerekir, pozitif bir algı oluşturmamız icap ediyor. Onun için doğru bulmuyorum, lütfen biraz daha dikkatli konuşursak iyi olur diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Ali Aydınlioğlu...

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tabii, haziran ayından beri bu Komisyonunda çalışıyoruz, oldukça da önemli bilgilere sahip olduk. Uzman değiliz ama yerinde gidip gördük, birçok arkadaşımızı dinledik. Maalesef acılar üst üste geldi. Ben bütün bu çalışmalardan sonra şunu anladım ki, şimdi şu raporlara bakıyorum. 20/04/2010 tarihinde yapılan denetimlerde tespit edilen hususlar: Bir, iş yeri hekimi yoktur. İki sağlık memuru yoktur. İş sağlığı ve güvenliği uzmanı yoktur. 2011'deki denetim raporuna bakıyorum. Yine bir, iş yeri hekimi yoktur, aynı ocağın bahsediyor. İki, ilkyardım kursu görmüş eleman yoktur. İşte, vinçlerde elektrik kesilmez, devreye girecek falan filan yoktur. 2012'deki rapora bakıyorum. Yine birinci madde iş güvenliği uzmanı yoktur. Şimdi, yüzlerce ocak var bu şekilde çalışan irili ufaklı. Hepsinde değişik işletme yöntemleri var. Kanaatimce bu küçük işletmelerin hepsi kapanacak biz adam gibi havza işletmeciliğine geçeceğiz ve adam gibi de oraya teknoloji transfer edecek, sermayesini koyacak bu tedbirlerin hepsini alacak yeni bir düzenlemeyle, yeni işletmelere ihtiyaç olduğu düşüncesindeyim.

Şimdi, seksen yıldan beri gelen kusurların hepsini de bize yüklemek çok doğru bir yaklaşım değil. Daha bu memlekette İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu 2012 yılında yürürlüğe girmiş. Komisyonun artık son toplantısı. İnşallah, bu kadar tecrübeden sonra biz artık dersimizi almışızdır. Gerek kurumlarımızla gerek Hükümetimizle gerek çalışanlarımızla gerek iş yeri sahipleriyle bundan sonra bu kazaların olmaması için de elimizden gelen doğru çalışmaları yaparız diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Erkan Akçay'a söz vereceğim ama bundan sonra söz alan arkadaşlarımız toparlarsa yoksa raporumuza geçemeyeceğiz.

Erkan Bey buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, bu işçilerin mitinglere götürülmesi hadisesi Selçuk Bey de ispat edilmesini gerektiğini ifade etti. Şimdi bence bu ispat edilmiş bir durumda, artık gözümüzle gördüğümüz, bildiğimiz bir şeyi ayrıca bir ispata gerek yoktur Selçuk Bey. Çok sayıda, binlerce işçi baretleriyle toplu şekilde mitinglere götürüldü şirket tarafından. Yani elbette ben gitmeyeceğim diyeni de zorla yaka paça götürececek hâlleri yok ama bir zorlama olduğu, bir organizasyon olduğu kesin.

Sayın Başkan, ispatlayamayacağım ama bildiğim bir hususu söyleyeyim, isim de zikretmiyoruz ama Hüseyin Tanrıverdi Milletvekili arkadaşımız 30 Mart seçimlerinden evvel bu kazanın yaşandığı Eynez ocağının o büyük, geniş alanında -vardıyası bitenler de bekletilmek suretiyle- miting yapmıştır. O mitingdeki konuşmasında da oy verilmeye zorlar gibi cümleler de sarf ettiği işçiler tarafından bize ifade edildi. Ben bugüne kadar da hiç konuşmadım onu, söylemedim çünkü bir çekimi, bir basın da olmadığı için...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Tabii elinizde belge de olacak.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – ...belge de yok ama bir de tabii kanaat izlenimde var.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Olabilir, kanaat, izlenim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkanım, Komisyon olarak Soma'daki işçilerin hangi partilere üye olduklarını bir soruşturalım, durum ortaya çıkacaktır yani. Bu kabul edilmez ama...

BAŞKAN – Erkan Bey, bu bizim ilgi alanımıza giriyor. Bunları tartıştık gerçi ama aslında Selçuk Bey biraz toparlayıcı konuştu.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Çok ilginç sonuçlar çıkacak buralarda.

BAŞKAN – Anladım. Ben bunu artık kifayeti müzakere yapıyorum da biz taslak metnimize geçelim diyorum, müsaade ederseniz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Parti üyeliklerini de sorgularsak işin rengi biraz daha değişir yani sıkıntı çıkar.

Komisyonumuzun konusu değil, yani biz bunları polemik konusu da yaparız.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Biz Manisa Milletvekili olarak biliyoruz orada niye siyaset yapıldığını. Selçuk Bey de biliyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Yok ben bilmiyorum.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Yani orada söyledi işçiler. Herkes biliyor oradaki.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Ben bilmiyorum, bildiğimiz bir şey varsa belgeli konuşacağız, lütfen siyasetin seviyesine irtifa kaybettirmeyelim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – İşte belgeleri böyle koyarız. Yani...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Bak, siz isim verdiniz ne kadar güzel. Hüseyin Tanrıverdi ismini kullandınız, "Orada bir konuşma yaptı." dediniz, siyasette.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yapmış.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Ama elimde bilgi ve belge yok. Şu partiye oy vereceksiniz gibi bir şey... Dışarıda mitinglerde konuşuruz, ocaklarda da konuşuruz, kahvelerde de konuşuyoruz, fabrikalarda da konuşuyoruz, partilerimize oy da isteriz. Bunlarda hiçbir şey yok, sakıncası da yok bunun. Siz de gidersiniz orada Milliyetçi Hareket Partisine seçim öncesinde oy isteyebilirsiniz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yok gitmedik. Sahaya almadılar bile Selçuk Bey, ne Cumhuriyet Halk Partisi ne Milliyetçi Hareket Partisi işçilerle görüştürülmedi Soma AŞ tarafından.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Gidebilir ya.

BAŞKAN – Manisa özel konusunu Manisa'da bırakalım da. Erkan Bey toparlar mısın.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu konu biraz zor toparlanır Sayın Başkan, daha sonra artık kullanırım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Özgür Bey buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, tabii, konu buraya gelince ve Selçuk Bey bir açıklama getirince bizim de mecburen...

BAŞKAN – Toparlamanızı rica ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 10 Haziran tutanağı sayfa 35'de işçiler: Hem içeride bir yevmiye, hem mitinge gidene bir yevmiye olduğunu. Ayrıca aracıyla gidenlere LPG için 10 kuruş, mazot için 12 kuruş, benzin için 15 kuruş para ödendiğini. Bu mitinge gönüllü mi gidip, gönülsüz mü gittinde gitmeyi verdiğinde işten çıkarıverirler. Dayıbaşılar "gideceksin dedi mi" "Gideriz ağabey." dediğini...

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Onlar ispatlı mı?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Resmî Meclis tutanakları, stenograflar kaydetti.

BAŞKAN – Onlar Meclis tutanakları bir delil teşkil etmez arkadaşlar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Selçuk Bey, sözümüzü kesmeyeceğiniz vadiniz üzerine ben de kesmemiştim, sizinkini. Orada şöyle bir şey oldu, üst üste 8-9 arkadaş bunu söyledi. Bütün salon emme basma tulumba gibi -hepimiz gördük- kafasını salladı. Siz isterseniz bu arkadaşların...

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Ama onları sen getirdin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hiçbirini biz getirmedi. Komisyon Başkanı davet etti.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Kimin getirdiğini biz biliyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, ben getirmedi.

Komisyon Başkanımız düzeltir bunu. Bütün komisyondan isimler alındı, hiçbiri de benim getirdiğim isimler değildi.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Özgür Bey, Hasan Ağabey özür dilerim. Bu işlerde artık kifayeti müzakere yapalım da, geçelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Tamam yapalım.

Ayrıca değerli Vekilimiz Sayın Özdağ Selahattin Şen isimli maden işçisine tutanakta çok açık şekilde soruyor. "Peki cumhuriyet mitinglerine de götürüldüğünüz söyleniyor sendika tarafından?" Cevap: "Öyle bir şey hatırlamıyorum, ben öyle bir mitinge gitmedim." oldu. Şimdi bakın belge ise...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Peki bir soru sorayım. Sendikaya yazı yazalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Yazın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - ELİ'de özelleştirme olmadan önce, sendikaya bilgi edinme kanunu çerçevesinde soralım: "Sendika cumhuriyet mitinglerine ELİ'deki işçileri götürdü mü götürmedi mi?"

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yazın, neden bugüne kadar yazmadınız, yazın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Ben bunu ispat edeceğim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Yazın ortaya çıksın.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sendikayla bizim ne alakamız var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Kaldı ki diyelim ki meşhur velev ki götürdük dendi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Götürülebilir en tabii hakkıdır.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Bir kez şunu söyleyeyim: İşçilerin bir işe zorla götürülmesi ve bu şekilde işten atılma tehdidiyle götürülmesi yanlıştır. Sendika öyle bir iş yaptıysa o da yanlıştır. Ancak o bir siyasi parti mitingi değildir. Ayrıca partinizin...

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – O biraz daha farklı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Partinizin birinci sıra... Yaptılarsa da yanlıştır.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Yanlıştır.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Partinizin birinci sıra belediye meclis üyesi ve büyükşehir belediye meclis üyesi, sizin partinizden aday olup o firmanın CEO'sunun eşi de o firmada görevliyse, bu miting AKP mitingi ise, kaldı ki Selendi'ye bilmem nereye kadar da bizi götürdüler deniyorsa, işsiz kalma korkusuyla yaptık diyorsa, tutanak altındaysa bunlar; delilsiz konuşan Sayın Ören, Sayın Vekilim Erkan Akçay veya Özgür Özel değil, sizin sorunuza "Öyle bir şey olmadı." dediği hâlde, hâlâ delillendiremediğiniz hâlde "Bize gitti ama buna da gitti." dediğiniz zaman siz olursunuz. Biz Meclis tutanaklarıyla konuşuyoruz. Salondaki 200 işçinin başıyla vücuduyla tasdik ettiği bir şey var. Basında çıktı, partiniz tekzip etsin. Kameralara alındı.

Teşekkür ediyorum.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - İşçiler gelebilir efendim.

BAŞKAN – Hasan Ağabey toparlayalım, son sözü sana veriyorum. Sana Ağabey diyorum, Ağabeylik yap, kapatalım bu işi, taslağa geçelim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam. Sevgili Başkanım, tamam yeterince konuşulduğuna inanıyorum ama Selçuk arkadaşımız nedense Hüseyin Tanrıverdi ismini devamlı mı duymak istiyorsun, yıpransın diye. Yeterince yıprandı zaten. Bunu Genel Kurulda da çıktım, konuştum, biliyorsun. Her yerde konuştum, yeter fazla yıpratmayalım. Zaten üçüncü dönemi sizin yolunuz açık.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim arkadaşlar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Faysal Bey'in sorusu var.

BAŞKAN – Faysal Bey sizin de var mıydı?

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yok, soru vardı cevabını vermedi.

BAŞKAN – Sorunun cevabını alalım, şimdi.

Fatoş Hanım bir konuşsun ondan sonra. Toparlayın lütfen.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım. Ben uzun konuşmayacağım da.

Öncelikle, tabii, Komisyon uzun süreden beri çalışma yapıyor. Herkes de Komisyonun çalışmasıyla ilgili bugüne kadar son derece titiz davrandı. Ben özellikle bu Komisyonun amacını bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Komisyonun amacı: Manisa'nın Soma ilçesinde, başta 13 Mayıs 2014 tarihinde olmak üzere, meydana gelen maden kazalarının araştırılarak bu sektörde alınması gereken iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi.

Yani hangi işçi mitinge nasıl götürüldü, bu bizi ilgilendirmiyor; işin açığı bu.

Bir de, ben, özellikle, Sayın Başkanım, raporda da bahsedilmiş...

BAŞKAN – Rapora geçeceğiz.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Raporda bahsedilmiş, Ermenek'te de aynı şey var. Bizim, mutlaka, çalışılan sahaların projelerinin -eski çalışılan, yeni çalışılan- çok dikkatli bir şekilde hazırlanarak yeni çalışılan saha eski çalışılan sahaya çakışıyor mu, bunların önceden tespit edilmesi lazım. Her iki maden için de geçerli.

Bir de teftiş kurullarının ayrı yani özerk olarak kurulması lazım, havza ve madenin türüne göre ayrı kurulması lazım.

Raporla ilgili de gerekirse söz alacağım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Mehmet Bey, buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL - Sayın vekillerim, Maden İşleri Genel Müdürlüğü olarak, önce, kömür sahalarıyla ilgili yaptığımız denetimleri söyleyeyim. 2014 yılı içerisinde 206 tane yer altı işletmesinin tamamını denetlemişiz ve bu yer altı işletmelerinden mevzuata uygun olmayan 76 tanesinin faaliyetini durdurmuşuz bugün itibarıyla. Bu durdurulan saha... Yaklaşık üçte 1'inin faaliyeti durdurulmuş durumda.

Şimdi, sırayla gideyim: Sakine Öz Sayın Milletvekilimizin "Bu projelerle ilgili bilgileri kim onaylıyor? Soma gaz degaji, Ermenek su degajıyla ilgili kim denetlemeli? Bu bilgiler kimde?" gibi sorularını bir not almışım. Şimdi, bu bilgiler... Projeleri biz onaylıyoruz. Gerek sunuda gerekse makette anlatmaya çalıştım. Bize verilen projede 2015 yılında, -daha 2014'ü bitirmiş, 2015 olarak planladığı yerde dahi bunun dışına çıkarak bir faaliyet gösterilmiş. Biz 2015 planını uygun bulmuşuz. Bu gerekli topuk mesafesi vesaire eski ocaklara uygundur, kendi hazırladığı plan. Biz de verilen -Maden Kanunu'nun esası, beyan usulü esastır- beyanını doğru kabul ederek bizim denetimlerimizde de, bu alanın dışına çıkılmadığı, bu alanda faaliyet gösterileceği noktasındaki denetimlerimiz çerçevesinde bu alanla ilgili projesi uygun bulunmuş.

SAKİNE ÖZ (Manisa) - Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) - Ben mimarım. Teknik uygulama sorumluluğu da yaptım, belediyede denetmenlik de yaptım. Yani ruhsatı verirsin, projeler gelir, projeleri kontrol edersin, projelere göre bakarsın ama yapım aşamasında kaçak

inşaat yapılan kısımlarının kontrolünü soruyorum ben. Yani bu daha sonraki aşamada hiç mi kontrol edilmiyor? Onaylanan ruhsattan sonra bir daha bakılmıyor mu, onu merak ettim.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL - Sayın Vekilim, biz periyodik olarak yer altı kömür sahalarında ortalama her yıl denetim yapıyoruz. Bu sahada da 2014 yılının altıncı ayında bir denetim yapmışız, faaliyetini durdurmuşuz. Bu eksiklikleri tamamladıklarını bize yedinci ayda beyan etmişler, sekizinci ayda heyet göndermişiz. Bu heyetimiz de yerinde incelemeyi yapmış. Bu yapılan faaliyetlerde henüz bu kaza olan bölgede hazırlık faaliyeti ve projenin içerisindeki bölümde faaliyet var. Diğer bölümlerde bizim heyetimiz gidip geldikten iki buçuk ay sonra bu kazalar meydana geliyor ve bu arada yapılabilecek bir faaliyet bu, bu çalışma şeyine göre. Çünkü kömürün içerisinde bir baca sürüyorsunuz. Bu mesafeleri dikkate aldığınızda yaklaşık 30 kişi gibi bir işçiyi çalıştırdığını görüyoruz. Bunu yapabilecek...

SAKİNE ÖZ (Manisa) - Bunlarla ilgili verilen bir ceza var mı?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL - Efendim, elbette verilen cezalarımız var. Verilen cezalarımızdan bizde en ağır cezamız faaliyetin durdurulması. Müeyyidelere uymadığı takdirde teminat-irat cezalarımız var bizde. Teknik nezaretçi defterinin düzgün tutulması vesaire varsa bunlarla ilgili idari para cezalarımız var, biz de cezaları uyguluyoruz. Ama en ağır ceza zaten iş yerinin durdurulma cezasıdır, biz bunları bunlara uygulamışız efendim.

Efendim, diğer bir soru da Sayın Faysal Sarıyıldız Vekilimiz tarafından soruldu. "Denetimlerde araziye giden heyet ocağa girmiyor mu? Soruşturma açılan eleman oldu mu? Açılan galerilerin kapatılması gerekiyor mu?" Bu soruları var.

Şimdi, ben burada da arz ettim, gerek maket üzerinde gerekse sunuda. 2 tane girişi var bu madenin, bizim heyetimiz her iki girişten de girip, daha önce, 2014'teki faaliyet alanı olarak gösterilip, daha önceki heyet tarafından durdurulan alanlarla ilgili inceleme yapıyor, ocağın içerisinde giriyor, nefeslik bölümü var, oradan nefeslik bölümüne ulaşıyor, daha sonra aynı yoldan geri çıkıyor.

Yine, makette "V" gibi gördüğümüz yeni açılan desandreden giriyor ocağa ve o ocakta, planın içerisindeki bölümde henüz hazırlık faaliyetleri yapılıyor, ayaklar henüz yeni oluşturuluyor, bağlantılar kurulmamış. Orada gördüğümüz alanda kare gibi bir alan var makette gördüğümüz, o alanın sadece "L"si bizim arkadaşların gittiği zaman oluşturulmuş, daha "L"nin de ucu tamamlanmamış, 5 metre diğer alanı kapalı. Diğer alanların tamamı daha sonradan açılmış, bu kare gibi alanın da dışında, 40 metre gibi bir alanda çıkımlar yapmış, 3 tane alanda baca sürmüş. Bunlar tamamen proje dışı, kaçak yapılan faaliyetler. Bu kaza da bunlardan kaynaklanmış.

Bu bilgiler bizim denetimimizden sonra olduğu için, bizim şu anda bunda bilgimiz yok. Biz, savcılıktan gelen... O andaki yer altı işletmeleri, genelde her ilerlemesini şantiyelerinde bulunan bir imalat haritasına an be an, günlük işler, o haritadaki bilgileri görüyor şu anda, bizim denetimimiz esnasında o faaliyetlerin hiçbirini yok.

Diğer konu, soruşturma açılan eleman, elbette, araziye girmemiş, eksik işlem yapmış elemanlarımız varsa, idari soruşturmalar yapılıyor.

"Açılan galerilerin kapatılması gerekiyor mu?" Elbette ki gerekiyor. Burada 1997 imalatıyla çakıştığından bahsediyor. Bizim 1997'de bu sahaya, beşinci ayda, mayıs ayında giden heyetimiz var. Heyetimizin tutanağında diyor ki: "Numune ocağında kapatma, göçertme çalışmaları devam ediyor." Yani orada da ocakta kapatma işleminin devam ettiğini heyet tespit etmiş.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Hangi yıl?

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – 1997 yılında.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Ama ondan sonra akıbetine ilişkin bir şey yok.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Hayır, şimdi 1997 yılından sonra bu alanda çalışmıyor, bu firma, genel haritada gördüğümüz üzere, o alanın dışındaki alanlarda çalışıyor, 2010, 2011. Zaten bu firma, bu Has Şekerler firması 2010 yılında burada faaliyete başlıyor, 2010, 2011, 2012'den itibaren faaliyeti devam ediyor.

Bu nedenle, Numune Madencilik diye, 2004 ile 2007 arasında bir firma o bölgelerde çalışıyor, onunla ilgili de 2007 yılında bizim ekibimiz gittiği anda, mayıs ayında, Numune Madencilik'in oradaki faaliyetlerini sonlandırdığını bizim arkadaşlarımız tutanaklarına geçirmişler.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Ermenek konusunda...

Özgür Bey, söz mü istiyorsunuz?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir cümle bir şey söyleyeceğim tutanağa geçmesi açısından.

Şimdi, MİGEM'in değerlendirmesinde diyor ki: "Savcılık tarafından işletmenin güncel faaliyetlerini gösteren harita gönderilerek, MİGEM'e verilen imalatların karşılaştırılması talep edilmiştir." Onlar da buna göre bir işlem yapmışlar. Aslında, burada savcılığın yaptığı iş doğru değil. Bilirkişi raporunda veya savcılık fezlekelerinde, asli kusurlu olarak MİGEM, MİGEM çalışanları, MİGEM Genel Müdürü suçlanabiliyorsa -ki geçen Soma'da öyle oldu- MİGEM soruşturmanın tarafı, şüphelilerden biriyken, savcılık tarafından MİGEM'in elindeki haritaların talep edilip bilirkişiyle karşılaştırılması gerekirken, çünkü belki MİGEM ihmal etti bunları işlemeyi, savcılık elde ettiği güncel haritaları yollayıp MİGEM'e, "Sendekiyle karşılaştı." diyor. Bu da MİGEM'in yarın kendisi açısından sorumluluk duyurabilecek delilleri karartması sonucunu doğurabilir, bunu tutanağa geçmesi açısından ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Sayın vekilim, arz edebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

MİGEM TEMSİLCİSİ MEHMET TOMBUL – Sadece işin kurtarma operasyonlarıyla çabuk yapılması açısından, savcılık oradaki güncel haritayı göndererek, bunun altındaki eski imalatların çizilerek kendilerine gönderilmesi talebidir savcılığın talebi, biz de o hizmeti savcılığa verdik, savcılık o soruşturmasına devam ediyor, zaten MİGEM'in burada kusuru varsa, MİGEM gerekli müeyyideleri görecektir efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Artık hiç bilemeyeceğiz kusurlu olup olmadığını.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun Faysal Bey.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yürütmeyi durdurma kararına rağmen, üretime devam edilirse cezası 11 bin lira mıydı?

BAŞKAN – Cezaları çok düşük, sorunlardan biri de o.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Ama bunların hepsi...

BAŞKAN – Mustafa Bey, durdurma cezası verilirse cezası nedir? Faysal Beyin bir sorusu var.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Efendim, durdurma kararı alındıktan sonra uygulanması için karar mülki amirliğe gönderiliyor ve durdurma kararını mülki amirlik uyguluyor, durdurma kararına bir muhalefet tespit edilmesi durumunda onun 10.120 lira para cezası oluyor.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederim.

Arkadaşlar, gerçekten, Komisyonumuz başladığı günden beri uyum içerisinde çalışıyoruz, ama maalesef, Ermenek'te de eski imalattan kaynaklanan, Soma'da da olduğunu tahmin ettiğimiz eski imalattan kaynaklanan bir kaza oldu, sonuçta 18 tane insanımız göçük altında kaldı, 10'unun sanıyorum cenazesine ulaşıldı, 8'i için de -inşallah sağ salım çıkarlar, ama- ümitlerin çok zayıfladığı yönünde genel bir kanaat var.

Burada olay şu: Madencilüğümüzün temelinde bir havza madenciliği yok. Ben Ermenek bazında söylüyorum, Haluk Hocam da bahsetti, topu topu 6 milyon tonluk bir rezervden bahsediyoruz. 6 milyon tonluk bir rezerv de olsa, yani burada entegre bir proje olması lazım.

Entegre projeden neyi kastediyoruz? Küçük bir beldeyi düşünün, bir beldenin bile bir ana caddesi var, sağa sola giden sokakları var, sokakların içerisinde binaların yüksekliğinin ne olacağına bir planı var. Burada öyle değil. Yani bir beldede şunu kabul edebilir misiniz? Adam kendine göre bir cadde yapmış, öbürü başka bir sokak yapmış, biri asfalt döşemiş kendi evine gidene kadar, öbürü mucur, öbürü ne bileyim parke döşemiş. Bizim imar planında olduğu gibi, bizim yer altı ocaklarımız böyle. Mesela Ermenek'te 4 tane ayrı redevansçı var, hepsinin ayrı ayrı ocağa giriş-çıkış şeyleri var, bir ana galeri yok, ana galeriden ben redevansçıların hepsine nasıl yer vereceğim, bunlar belirlenmemiş. Dolayısıyla, birinin yaptığını öbürü pek takip etmiyor. 1997 yılında yapılmış olan bir imalatın bedelini 2014 yılında, on yedi sene sonra ödüyoruz.

Burada havza madenciliğine biz çok vurgu yaptık raporumuzda. Havza madenciliği önemli. Ermenek bağlamında belki küçük ama, hele hele özellikle Soma veyahut da Elbistan bağlamında, bunun bir termik santralle entegre olarak yapılmasında çok büyük fayda var.

Havza madenciliği mantığının, zihinsel dönüşümünün oluşması lazım. Adı çok kullanılıyor, nasıl yapıldığı bilinmiyor. Temel sıkıntımız bu burada.

Bir de burada, tabii, içinde bulunduğumuz ortamda su galerileri birdenbire sifon şeklinde boşalınca -Haluk Hocamın da dediği gibi- oradaki marnlar, killi ve siltli marn aşırı derecede şişiyor, tavan şişiyor, taban şişiyor, yan duvarlar şişiyor, onlar suyun içerisine düşüyorlar, tamamen çamur oranını artırıyorlar, orada çalışma faaliyetlerinde, kurtarma faaliyetlerinde zorluk çıkmasının ana nedeni de o. Yani bir madencilikte çok farklı alanlarda uğraşyoruz, çok riskli alanlarda uğraşıyoruz, o yüzden başından beri söylüyoruz, burada iş sağlığı, iş güvenliği ve denetim konusunda bir yetki karmaşası var.

Bakın, kanunumuz diyor ki, işte, Maden Kanunu kapsamında, daha doğrusu "Ruhsatlar bazında ruhsat sahibi sorumludur, iş sağlığı, güvenliği konusunda da işletmeci sorumludur." Hâlbuki Maden Kanunu'na da şöyle bir ifade koymuşlar: "Can ve mal emniyeti açısından" ifadesi de var. Yani kafamızda net değil ne olacağı.

O yüzden, biz, raporumuzda, çok güçlü bir şekilde, yanlış da anlaşılmasın bir madencilik bakanlığının kurulmasını önerdik, sistematik olarak da öneriyoruz. Enerji Bakanlığının yükü de hafiflesin, Enerji Bakanlığımız enerjiyle uğraşsın, bir madenin de sahibi olsun, maalesef madenin ne mevzuat açısından altyapısı yeterli... Ya, şimdi öylesine kötü, çürük bir mevzuat altyapımız var ki Maden Kanunu dediğimiz zaman, Maden Kanunu sadece işveren ile ruhsat sahibi ile devletin arasındaki harçlar, sınırlar, vesaireyle ilgili. Maden Kanunu'nun hiçbir noktasında iş sağlığı, güvenliği yok.

MİGEM'in elemanları, işte, "Can ve mal güvenliği" ibaresinden kendilerine durumdan vazife çıkartmışlar, ellerinde de ruhsatı iptal etme gücü var, denetime gidiyorlar. MİGEM'in hiçbir elemanının denetim yetkisi yok, MİGEM'in hiçbir elemanının denetim konusunda eğitimi de yok. Ben MİGEM'de çalıştım iki sene. MTA'dan gittim, iki sene, üç sene MİGEM'de çalıştım, ben de denetime gidiyordum. Müfettiş gibi denetim almadım, ama 6331 köklü bir değişiklik getirdi, ama bu da zaman alıyor. Burada müfettiş arkadaşlarımızla da çalıştık 6331 kapsamında, hakikaten teşekkür ediyorum, çok büyük katkıları var, çok farklı vizyonlar var, farklı yaklaşımlar var.

MİGEM'de ve Enerji Bakanlığında kafaların birazcık daha netleşmesi lazım, benim gördüğüm bu konuda. Kesinlikle ve kesinlikle kömürde bir kanun çıkartılması lazım, kömürde iş sağlığı, güvenliği, bunu sık sık tartıştık. Yani yer altındaki metal madenciliği kömür kadar riskli değil, bunu defalarca da söyledik, kömürde mutlaka iş sağlığı, güvenliği kanunu çıkartılması gerekiyor, bunun da... Yönetmelikle olmaz bu iş.

Biraz önce Mustafa Bey dedi ki "Biz Avrupa Birliği direktifleri çerçevesinde bunu aldık." Eskiden bizim mevzuatımız çok genişti, insanları zorluyorduk, "Sen buna uyacaksın." diye. Şimdi, inisiyatifi, biz, AB müktesebatı çerçevesinde, sanki bütün insanlarımız eğitilmiş, zihinsel dönüşümü tamamlamış, sermaye sıkıntısı yok, öyle üretim hırsı, sıkıntısı yok da, "Sen bildiğin gibi yap, yetkiyi sana veriyorum." mantığıyla yaklaşmışız; bunun, bugün eksikliğini görüyoruz.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 100 sayfa bunun özel kanunu var, 650 sayfa da yönetmeliği var. Kablolar nereden geçecek, kabloların arasındaki duvara çivilemelerin mesafesi ne olacak, her şey detaylı yazılmış. Bizim buna ihtiyacımız var, özellikle madende, kömürde. Biz bunları raporumuzda çok detaylı dile getirdik.

Ben arkadaşlarımıza bizi bilgilendirdikleri için Ermenek konusunda çok teşekkür ediyorum. Bize de müsaade ederlerse biz de esas taslak raporumuz üzerinde tartışmaya başlayacağız.

Çok teşekkürler Mehmet Bey, Mustafa Bey, Arif Bey.

Değerli arkadaşlar, bizim Komisyonumuzun süresi 22 Kasım Cumartesi günü sona eriyor, yani dört ayımızı doldurmuş oluyoruz. Dolayısıyla, bunu 24 Kasım Pazartesi günü sona erecek şekilde düşünmemiz lazım.

Tabii, bizim amacımız, olayın nazikliği nedeniyle, çok yoğun bir çalışmayla, bütçeden önce Komisyon olarak raporumuzu hazırlayalım diye çok büyük bir gayret sarf ettik.

Burada, tabii, bu bir taslak metin, bunun içerisinde eksikler var, ilave edilecek şeyler var, çıkartılması arzu edilecek şeyler var, onları tartışabiliriz.

Şekillerimiz, grafiklerimiz profesyonel olarak çiziliyor, uzman arkadaşlarımız üzerinde çalışıyorlar. Buradaki şekil ve grafikler mümkün olduğu kadar raporun içerisinde, raporun yazımını destekleyici şekilde konulmuş, ama daha güzel, görsellik açısından, zenginleştirmek açısından onların yenisi yapılacak.

Tabii, madencilik çok farklı bir alan olduğu için... Ben teşekkür ediyorum, çok riskli bölgelere bizim Komisyon üyelerimizin hepsi girdiler, oralardaki kazanın olduğu mekânı da gördük, madencilerin nasıl çalıştığını görsel olarak direkt görmüş olduk.

Tabii, bu farklı bir alan olduğu için, ister istemez bunu çok görselleştirmemiz gerektiğine inandım ben. Görselleştirmek zihinlerde olmuyor. Hani derler ya, bir resim bin kelime türünden. Bazen grafiklerle, bazen tablolarla, bazen şekillerle bunu görselleştireceğiz bizim mantık örgümüz içerisinde.

Burada size dağıtmış olduğumuz taslak metindeki grafikler, şekiller tam nihai şekiller değil, onlara ilave de edilebilir, düzenlenebilir de.

Burada, ağırlıklı olarak, biz, işçi ifadeleri, uzmanlardan oluşan arkadaşlarımızın burada vermiş olduğu ifadeler, bunlar toplam 1.500 sayfayı buldu. Yani bunların ifadeleri bizim için çok önemliydi. Bu işçi ifadelerinden kazanın oluşumuna yönelik olanları, mümkün olduğu kadar bütünlüğünü bozmayacak şekilde buraya aktarmaya çalıştım, kısa kısa pasajlar yerine, belki 3 sayfa, 5 sayfa, 10 sayfa, konuşan işçinin veya uzman arkadaşımızın ifadesine göre, ama buna rağmen, şu eksik olmuş, bu bütünlüğü burada eksik, şunu koyun dediğiniz bir şey varsa o işçi ifadelerimizi de, ilave edebiliriz o bağlamda.

Hasan Bey'in önerileri oldu. Burada TKİ'nin teşkilat yapısı, genel durumu, çalışan sayısı, bütçesi ve son beş yıl kâr durumunun konulmasını istemiş. Biz onu koyacaktık zaten, onu da koyduk bu kapsamda.

"13 Mayıs Soma kazasından sonra meydana gelen kazaları buraya koyalım." demiş, onu koymamıştık, onu da koyacağız. Koyduk galiba değil mi? Koyduk.

Ondan sonra, "Bir bilirkişi raporu ve fezleke hakkında değerlendirme raporu da yer alsın." demiş. Şimdi, bilirkişi ve fezleke tamamen soruşturmayla alakalı olduğu için, biz bunu buraya koymuyoruz, ama bilirkişinin kazanın nasıl olduğuyla ilgili kısmını buraya koymayı düşünüyorum eğer uygun görürseniz. Kaza nasıl oldu, çünkü farklı bir bakış açısı sergiliyor, ama diğer şeyler, soruşturma boyutuna girmeyeceğiz biz o konuda.

Soma'da ve sonrasında meydana gelen kazalarda ölenlerin isimleri. Biz, burada, Soma'da ölenlerin isimlerini özellikle giriş bölümümüzde, hemen raporun başında atıfta bulunup yazacağız, ama sonrasındaki kazalarda ölenlerin isimlerini de buraya koyabiliriz, özellikle 2'nci maddede, işte, 13 Mayıs'tan sonra meydana gelen, Soma, Bartın, Ermenek kazalarında ölenlerin isimlerini de zikredebiliriz.

Mustafa Bey, onu oraya alalım da, Hasan Bey'in bu 4 şeyini olduğu gibi alalım.

Bir de, "13 Mayıs'tan önce maden kazalarının önlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların sonuç bölümlerine yer verilmesi." denilmiş.

Devlet Denetleme Kurulu, Maden Mühendisleri Odası, Türk Mimar, Mühendisler Odasının raporları... Biz bunlara kısmen değindik, belki buna özel bir bölüm açabiliriz bu bağlamda, özel bir bölümde. Bu arkadaşlarımızın çoğu... Ben bunların hepsini okudum, kazanın nasıl olduğuna yönelik bu raporların hiçbirisinde net bir şey yok, kazanın nasıl olduğuna yönelik tek bilirkişi raporunda bir izah var, kısmi bir izah var, ama bu arkadaşların da bu çalışmalarını en azından bir takdir etmek, değerlendirmek açısından onu da oraya koyalım Mustafa Bey.

Tabii, ben, burada Bahtiyar Hocama teşekkür ediyorum özellikle, çünkü bu süreç içerisinde Soma'da 301 insan öldü, bizim 1.500'e yakın burada işçi ifadeleri var, uzman görüşleri var ama, akademik çalışmalarda çok fazla bir varlık ve çalışma görmedik üniversiteler bazında. Ama Bahtiyar Hocam, sağ olsun, o bizimle birlikte yukarı çıktı, tasmanı ölçtü, aşağı indi bizimle birlikte göçen yerleri gözledi ve uzun süre de kendisi orada, yer altında çalıştığı için Soma'yı çok iyi bilen bir hocamız, onun bizimle çalışmış olması, hakikaten çok büyük bir katkı sağladı, kendisine teşekkür ediyorum. Ama ben arzu ederdim ki üniversitedeki hocalarımızın çoğu -buradan da sitem olarak iletelim, Bahtiyar Hocamla da paylaştığımız ve o da benimle aynı görüşü paylaştığı için söylüyorum bunu- keşke bu 1.500 sayfalık raporu bir okusalardı, bizdeki tutanakları, oradan kafalarını bir yorsalardı veya bizi bir ziyaret etselerdi, "Ya, böyle bir şey var, şuradan şöyle bir sonuç çıkıyor." diye veya bundan -nasıl söyleyeyim- akademik bir yazı veya makale yazılsaydı, bunları göremedik biz maalesef üniversite camiamızda. Bunun ana nedeni de muhtemelen hocalarımızın büyük bir kısmının açık madenci olması -Bahtiyar Hocamız yer altı madencisi ama- bazılarının da doğrudan herhangi bir tecrübe olmadan, direkt üniversitelerde asistan, doktorayla kalıp oralarda yükselmesinden kaynaklanıyor, çünkü ocak içerisinde çalışmak çok farklı bir alan, farklı bir dünya. Söylemek istediğim bunlar.

Bu çerçevede, öneriler olursa... Ben söyledim 24 Kasım son günümüz ama, bu bütün raporu 24 Kasım'da vereceğimiz anlamına gelmiyor, 24 Kasım'dan sonra resmî toplantı yapıp tutanıklara geçiremiyoruz, tek sıkıntımız o, ama biz, yine raporumuz son şeklini alana kadar bir araya gelebiliriz, önerilerimiz olabilir, çıkartabiliriz, çünkü 24 Kasım'da raporu veremeyeceğiz, sanıyorum Meclis bize bir ay kadar bir süre veriyor değil mi?

Ne kadar veriyor Mustafa Bey?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – En fazla on gün efendim.

BAŞKAN – On, on beş gün. Yani en fazla, şöyle düşünelim, Aralık'ın 10'una kadar bütün tashihleri yapıp Meclis Başkanına sunacağımız en son, yani Meclisin bize vermiş olduğu...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – En fazla 3 Aralık Sayın Başkanım.

BAŞKAN – 3 Aralık'a kadar. O zaman 3 Aralıktan ne kadar süre önce üyelerimizden şey gelmesi lazım, onu söyle sen.

Ben arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, cumartesi pazar burada çalıştılar arkadaşlar, burada gördüğümüz uzman arkadaşlarımız, maden mühendisleri olsun, bizim müfettiş arkadaşlarımız olsun, kendi yaşamadan komisyon üyesi arkadaşlarımız olsun, zaman zaman ben de katıldım onlara, bir özveriyle çalışıldı. Burada çalışma -Bahtiyar Hocam da beni mutlaka teyit edecektir, ben de Amerika'da doktorayı yarıda bırakıp geldim- bir doktora çalışmasından zor bir çalışmaydı bu, çünkü bizimki limon üreticilerinin veyahut da patates üreticilerinin sorunlarını araştıran bir komisyon değil; onu gidiyorsunuz, Tarım Bakanlığından kitapları alıyorsunuz, TÜİK'ten rakamları alıyorsunuz, grafikler, raporlar, koskoca kalın kalın raporlar, ama burada birçok faktör iç içeydi, hakikaten çok zihin yorduk, inşallah, güzel bir rapor olur, çıkacak rapor da bundan sonra,

Soma bölgesi başta olmak üzere kömür madenciliği konusunda ve Türkiye'deki madencilik konusunda zihinsel bir dönüşümü sağlar, iş kazaları da bundan sonra minimize olur diye düşünüyorum.

Üyelerimizden en son 28 Kasım'da alalım, beş gün içerisinde toparlayalım, tamam, ama ondan önce de bir araya gelebiliriz toplantılar olarak.

Ben ilk sözü isteyen Erkan Bey'e veriyorum.

Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, Mustafa Bey de haklı olarak acele ediyor ama, yani şimdi Mustafa Bey'e kalsa hemen şimdi isteyecek.

Zaman bakımından ciddi bir sorunumuz var Sayın Başkanım, çalışma bakımından. Şimdi, ayın 28'ine de inşallah yetişir ama, çok kapsamlı bir çalışma, sadece bu rapor taslağına bağlı olarak değil, bugüne kadar edindiğimiz 1.400, 1.500 sayfaya yaklaşan bir kaynak, dokümanlar var, bir de ayrıca yaptığımız, yapacağımız çalışmalar.

Onun için, 28-30'unun filan, hatta ben 5 Aralık filan da düşünüyordum, ama mümkün merteye biz bunu yetiştirmeye gayret edelim. Bir taraftan bütçe görüşmelerini de takip ediyorum, onun da bir muhalefet şerhi var...

BAŞKAN - Erkan Bey, müsaade ederseniz şunu söyleyeyim, çünkü bu olayın hassasiyeti nedeniyle, bütçeden önce bunu verelim istiyoruz, gündeme alınsın ve bütçeden hemen sonra bu görüşülsün. Tabii, biz Meclis Başkanıyla görüşebiliriz, yani birkaç gün tolere edilebilir...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bütçeden sonra mı görüşülsün?

BAŞKAN – Bütçeden önce görüşülür mü bilmiyorum...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bütçeden önce görüşülme ihtimali...

BAŞKAN – Zor gibi geliyor bana.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Ama bütçeden hemen sonra gündeme alınabilir bu.

BAŞKAN – O yüzden, Meclise bizim normalde dört aydan sonra bir on gün içerisinde...

Mustafa Bey, bir izahatta bulunur musunuz.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Şimdi, esasında, İç Tüzük gereği süremiz 22 Kasım'da sona eriyor, ancak hafta sonuna geldiği için 24'ü şeklinde. Ancak İç Tüzük'te yorumla açık olan "Raporu veremezse komisyon, on beş gün içinde gerekçeli verememe gerekçesini yazılı olarak verir." diyor. İşte, onu on beş günün on gününü kullanalım, çünkü bir şekilde yine ihlal edilmiş oluyor, ama tabii, bu Komisyonumuzun iradesi, hani sizler de işte, iktidar, muhalefet bir arada, yani o karara göre davranıp 28'ini öyle tespit ettik, 3'ünde Meclis Başkanına verme gerekçemiz de bir basın toplantısında bu verilecek, ondan sonra artık kamuoyuna mal edilmiş olur.

BAŞKAN – Erkan Bey, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkanım, bir de tabii, biz bunu mümkün olduğunca yetiştirmeye gayret edeceğiz, fakat dediğim gibi böyle salim bir şekilde katkı vermeyi de arzu ediyoruz.

Şimdi, bu rapordan binlerce, yani baskı adedini belirlerken bunun hesabını da iyi yapmak lazım Başkanım, bu rapordan binlerce basıp tüm meslek odalarına, üniversitelere, kütüphanelere, medyaya, konuya ilişkin birtakım yazarlara, sendikalara, maden mühendislerine, maden teknikerlerine, ilgili sivil toplum kuruluşlarına, Adalet Bakanlığına, Maliye Bakanlığına, Enerji ve Çalışma Bakanlıklarına ve ilgili kurum, kuruluş ve kişilere ulaşmasını sağlamakta büyük fayda var. Yani milletvekiline verilerle, işte, birkaç yüz de fazla...

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – İnternet ortamında yayınlayacağız ya.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – İnternet ortamında yararlanırsınız ama...

BAŞKAN – Hayır, "hard copy" diyorlar ya, birer kopyasını gönderebiliriz, o sorun değil.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet, göndermekte büyük fayda var.

Sayın Başkanım, şimdi, Hasan Bey'in belirttiği gibi bilirkişi raporunun tabii göz ardı edilmemesinde fayda var, kazanın oluş şekliyle ilgili.

Şimdi, benim bu taslakta en fazla dikkatimi çeken, bu kazanın oluş nedeniyle ilgili kanaatlerde biraz mütereddit davranılmış, yani ifadelerde kesinlikle kazanın aydınlatılması için yapılması gereken araştırmalardan bahsediliyor ve "Kazayla ilgili yukarıda belirtilen konularda bilimsel ve teknik analizin yapılması için bir ekip oluşturulmalı." diyoruz.

Peki, dört aydır ne yaptık Sayın Başkan?

BAŞKAN – Şimdi, orada, bir şunu düzeltmem lazım. O kazanın oluşumundan sonra bizim arkadaşlar onu başına koymuşlar, o son bölüme konulacak bir kısımdı. Bahtiyar Hocamla şunu yaptık.

Şimdi şöyle bir şey, biraz önce de söyledim, çok basit bir araştırma komisyonu değil, çok yönlü, bilimsel yönü var, AR-GE bölümü var, bir taraftan yerinde gidiyorsunuz, inceliyorsunuz. Biz her ne kadar adına "soruşturma" demesek de, birini suçlamasak da sonuçta soruşturmanın da çok ötesinde, kapsamlı bir rapor bu. Şimdi, onu, Bahtiyar Hocamın o şeyini arkadaşlar 8'inci bölümün başına koymuşlar. O 8'inci bölümün sonunda olacaktı, kazadan sonra böyle olacak diye. Tabii, burada hiçbirimiz kazanın nasıl olduğunu görmedik. Buradan çıktığımız üç-dört tane kaynak var. Bunlardan biri işçi ifadeleri. İşte "Gaz birden geldi, geriye püskürüyordu." Sonra, işçi ifadelerindeki yangınlar ve göçükler ve sensör bilgileri. Bunların hepsini ortaya koyduğumuzda, oran olarak bir şey ifade edemiyorum, yüzde 80 şundan oldu, yüzde 50 bundan oldu diye ama bugün binde 1 oranında bile olsa Soma'da sabotajı göz ardı etmeyen arkadaşlar var yani binde 1 bile olsa. Yani, dolayısıyla, biz ortaya net olarak kaza şundan olmuştur diyemiyoruz; işte, olasılık diyoruz, muhtemelen diyoruz, böyle bir sıkıntımız var. Diğerleri de aynı şeyi söylüyor görebildiğim kadarıyla, Çalışma Bakanlığının müfettişleri de böyle bir rapor hazırlıyorlar. Onların da genel kanaatleri o doğrultuda. Şunu da ilave edeyim: Amerika Birleşik Devletlerindeki benzer kazaları da inceledik biz. Onların, mesela, görselleri hazırlanmış. Onlar da tam net değil, "Olay böyle olmuş olmalı ki bu kaza oldu." sonucuna varılacak türden bir yaklaşım sergileyeceğiz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdi, Sayın Başkanım, bu Komisyon faaliyetlerine başlarken yaptığımız konuşmalarda, tartışmalarda da ben gündeme geldi diye hatırlıyorum yani konuştuk veya konuşan arkadaşlarımız oldu. Gerekirse bu bilimsel ve teknik analizi yapacak bir ekip oluşturulabileceğini, bilirkişi gibi yani mahkeme nasıl bir bilirkişi heyeti oluşturmuşsa bazı hususlarda... Yani, belki kazanın tümü üzerine, geneli üzerine değil de spesifik konularda dahi bu bilimsel ve teknik desteği alınması mümkündür. Şimdi, biz bu ifadeyi buraya koyarsak sanki topu taca atmış gibi bir izlenim çıkacak Komisyon raporundan. Biz topu taca atmayalım yani.

BAŞKAN – Şimdi, öyle bir şey yok. Zaten Hocamla da onu detaylı konuştuk, önerdik. Erkan Bey, bu sizin söylediğiniz türden şeylere kafa yorduk, yapılabilir mi diye şirketle de görüştük, TKİ'yle de görüştük. Bir sondaja başlayıp bitirmek, sonuç almak birkaç ayı buluyor. Dolayısıyla, bizim çalışma süremizin getirmiş olduğu kısıtlamalar var. Bize üç ay değil de şöyle bir sene verseler belki de Hocamla otururduk, şunlar şunlar yapılmalı, şunlar edilmeli diye, o bir senenin en azından altı ayında onların çoğunu sonuçlandırabiliriz. Bir, bütçe sıkıntımız var; iki, yeteri kadar sonuç almada şeyimiz var. Bizim tespitlerimizin bilimsel verilerle desteklenebilmesi için sondajdı, sismikti veya tasmanların radarla uydu bağlamında ölçülmesi, zaman arasında genişlemesinin tespiti, bunların hepsi hem masraf istiyor, maliyet istiyoruz, zaman istiyor. Bizim de araştırma komisyonu olduğumuz için de zamanımız yok.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Bizim görevimiz tespit zaten, biz yürütmeye tavsiye edeceğiz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yani, tespit edememiş oluyoruz o zaman.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – İşte, alternatifleri belirliyoruz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yani, bu iş kazası neyse, yani madendeki kaza şu şekilde oldu, şundan meydana geldi diye bir kesin ifadeler yok ki burada.

BAŞKAN – Kesin koyamayız ki yani göremedik ki. Ancak bizim yaklaşımımız İngilizce tabiriyle "inception" diyorlar. Bahtiyar Hocama da bir söz vereyim. Yüzde 50-yüzde 60, bizim üzerinde durduğumuz 3 ya da 4 tane ana faktör anca şu şartlarda oluşur sonucuna varabiliyoruz. Yoksa, bu böyledir, oradaki gaz oranı şudur, şu şöyle olmuştur demek bile, nasıl söyleyeyim, muhtemeliyet yani olasılık şeylerinde gidiyor. Bugün olasılık da ayrı bir bilim dalı, istatistik de.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – O zaman, raporda neden böyle bir üsluba gerek görüldüğünün bir izahı...

BAŞKAN – Var, var efendim, onu başlangıçta da yazıyoruz, raporların içerisinde de var onlar. Aslında, ana girişte onu detaylı yazacağız o işçilere falan atıfta bulunurken.

O şeyde mesela 8'inci bölümün ilk kısmında var. Yani, 8'inci bölümün ilk kısmında buna değiniyoruz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tamam Sayın Başkan.

Diğer bir husus, şimdi bu kazayı yaşayan işçilerin ifadelerinde anlattıklarının bir kısmı da bu taslak raporda da yer alıyor. Komisyonla verdikleri ifadelerin tümünden çıkan ortak sonuçların bir özetini maddeler hâlinde bu taslak raporda...

BAŞKAN – Efendim, onu şöyle koyduk: Mesela, işçilerin büyük bir kısmı yani görgü tanıklarının büyük bir kısmı, gazın çok büyük bir basınçla geldiğini, kendilerini kapladığını, havayı tersine ittiği... Yani, ortak sonuçta. Çok detaylandırılmış şeyleri de var. Birinin ilk başlangıçta yangını görmediği, yangının sonradan çıktığı ve yangın söndürmeye gittikleri, tavanını, taşın düştüğü, döküldüğü... İşçi ifadelerinin çoğunda bu üç konuda bir odaklanma var zaten. Buradaki dinlediklerimizde de oradaki dinlediklerimizde de.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yok, yok, rapora bunu dercetme, bir özet...

BAŞKAN – Dercetti, baktım. 8.2.5'te, sayfa 198'de işçi ifadelerinden, ani yüksek basınçlı bir yoğun bir dumanın uzun süreli olarak galerilere degaj yaptığı, püskürdüğü ve kaza mahallinde göçük olduğu anlaşılmaktadır. Bunun hemen akabinde yangın çıktı, çıkan yangın kısa sürede tahta kamaları tutuşturdu. Tutuşması oldukça zor olan 16 milim kalınlığında 140 santim genişliğindeki nakliye bandını da tutuşturduğu ortaya çıkmaktadır. Kazanın nasıl meydana geldiğini ortaya koymak için kaza yerinde aynı anda şu üç olayın: Ani ve yüksek basınç dumanının neden kaynaklandığı, yangını neyin tetiklediği, olay yerinde büyük göçüğün olduğu... Bunların üçü aynı anda oluyor veya birbirini takip ediyor. Bunların arasında günler fark yok, şey yok. Bütün mesele, bu üçünün aynı anda oluşunun nasıl olduğunun kurgusunu yapıyoruz. Çünkü, olayın nasıl olduğunu göremedik biz. Görgü ifadelerinde falan, bunu koyduk buraya.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bir diğer husus, Komisyonun ilk çalışma günlerinde, örneğin, Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürü'nün de görüşlerini aldık, bazı sorular yöneltmiştik kendisine. Bu yönelttiğimiz soruların bir çoğuna zaten cevap alamadık. İşte, sonradan cevap şeklinde bazı dosyalar gönderdiler, onları da tabii incelememiz için ayrı bir zaman da gerekecek. Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürü cevabında sadece mevzuata atıfta bulunuyor. İşte, bakan falan maddeye, yönetmeliğinin filan maddesine, şu kanunun filan maddesine. Tabii, biz ona bakarız, zaten işimiz o fakat bu kurumun sorumluluğu ne olacak? Şimdi, ihalesiz ek iş ve süre uzatımı verilen işleri sorduk. Bu konularda bir cevap, bilgi, belge alamadık. Bu fevkalade önemli. Kâr hırsı, üretim hırsı nereden doğmuş? E, buralardan doğuyor. Mutlaka bunların da raporda bulunmasında ben fayda görüyorum.

BAŞKAN – Şöyle bir açıklamada bulunayım mı: Şimdi, bizim raporumuz 10 bölüm. 10 bölümün ilk 7 bölümü genelde kömür, kömürün ekonomik kısmı, mevzuatın konusundaki tespitler. Ocak ve Soma bağlamında genel tanıtım var ilk 7 bölümde, iş teftişi arasındaki uyumsuzluklar var. 8, 9, 10 bizim üzerinde en çok yoğunlaştığımız bölümlerdir. İlk 7 bölüm genelde mevzuattan veyahut da kömürün ne olduğundan kaynaklanan şeyler. 8'de kazayı anlatıyoruz, 9'de tespitlerimiz var, 10'da da çözüm önerileri bağlamında birtakım şeylerimiz var. Yani, 8, 9, 10 bizim için üzerinde en çok odaklandığımız bölümler. Ama, söylediğiniz türden şeyleri bizim arkadaşlarımız, biz de o ilk 7 bölümün içerisinde TKİ'nin ihale süreci, Park Tekniktan oraya geçişi... Yani, buradaki 1.5 milyon tonun yerine 3,8 milyon ton üretimle ilgili kendi izahları da var, bizim eleştirilerimiz de var 9'da ve 10'da. Onları da koyduk. Burada ağırlıklı olarak hepsini okumak birazcık zor ben de biliyorum ama işçi ifadelerinin çoğunu hiçbir şey katmadan, ayıklayarak koyduk. Şöyle ayıklayarak koyduk: Arkadaşlarımız tam konuşurken araya birimiz girmişiz, bir şey söylemişiz, konudan bir sapma olmuş, bütünlük içerisinde onu olduğu gibi kendi ifadesi, üslubuyla buraya taşımıştır. Belki 8 sayfa, 9 sayfa, 10 sayfa, biraz önce dediğim gibi. Ama, onların ifadesinden bir sonuç çıkıyor, onlarda bir entegrasyon sağlamaya çalıştık biz, işçi ifadelerinde. Ama, Genel Müdürün falan söylediklerinde kamu görevlisi olduğu için resmî belgeleri dikkate aldık. O resmî belgelerin içerisinde ihaleye çıkış süreci, kendi karşılaştıkları sorunlar... Ondan sonra o 9'uncu, 10'uncu bölümde mesela redvans eleştiriyoruz, hizmet alımını eleştiriyoruz, hizmet alımındaki mevzuat eksikliklerinde... Çok değişik şeylerimiz var. 8, 9, 10 bizim için çok daha önemli. Vaktiniz varsa buraya odaklanırsanız çünkü belki de önümüzü açacak, madencilğe katkı sağlayacağımız yerler de burası. 8 nasıl oluşumu ama 9 ve 10 öneriler ve tespitler bölümü. Oralarda eksikler olabilir ama ondan önceki bölümü de vaktiniz varsa okuyun derim. Bu çok kapsamlı bir rapor, ben de biliyorum.

Buyurun Erkan Bey.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdilik söyleyeceğim bunlar Sayın Başkanım.

Bu dayıbaşılık filan...

BAŞKAN – Dayıbaşılığına çok detaylı değindik.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Anlatılmış.

BAŞKAN – Özgür Bey'in vermiş olduğu tabloyu da koydum o dayıbaşlılığıyla ilgili. 8'de de değindik o şirketin mevcut durumunu.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu kömürün kaç mal edildiği, kaç satıldığı, TKİ'nin kaç aldığı, piyasa fiyatları...

BAŞKAN – Onu koyduk galiba. En son Hasan Bey'in önerisi doğrultusunda TKİ'nin teşkilat yapısı, genel durumu, çalışan bütçesi, son beş yıllık kâr durumu. Yani, o TKİ'nin şeyinde var. Yani, tüvenan çıkıyor, tüvenanı biz 50 liraya alıyoruz, yıkadıktan sonra yüzde 60'ı taşa çıkıyor, ondan sonra şu oluyor falan diye TKİ'nin şeyinde var o.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Taslakta göremedim ben Başkanım da. Taslakta var mı?

BAŞKAN – Onu koyalım. Şu Hasan Bey'in şeyiyle koyduğumuz yerler taslakta yok arkadaşlar. Şimdi, taslak olduğu için Hasan Bey'in önerisi doğrultusunda biz bunu buraya ilave ettik.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkan, bir şeyi bize açıklarsanız mutlu olurum. Mikrofonu açabilerseniz tek bir sorum var. Çünkü, bizi aydınlatırsanız daha iyi yol alabiliriz.

BAŞKAN – Buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Soma'da Eynez'den çıktıktan sonra dediniz ki basın mensuplarına: "Olayın nasıl olduğunu aşağı yukarı yüzde 95 kafamızda şekillendirdik." Hangi sayfada? Ne yaptınız? Yani, biz olayı nasıl yüzde 95 şekillendirdik, hangi sayfaya yazdık? Bu sayfanın sonuç bölümü nerede? Yani, bu kadar 100, 200, 500 sayfalık her raporu bu konuda hâkimiyeti olan insanların, yetenekli kişilerin derlenmiş, düzenlenmiş şekilde 4 sayfada özetlenmesi gerekirdi. Hiç kimse bunu okumaz. Biz okuruz, biz okuyacağız, mecburuz biz ona. Ama, 4 sayfalık, 5 sayfalık, 10 sayfalık özeti nerede? Neyi kafanızda yüzde 95 şekillendirdiniz? Bu olayı çözdüğünüzü söylediniz. Ban hâlâ daha ne olduğunu bilmiyorum. Açıklar iseniz eğer açıkladığınızı da ortak görüş olarak "Evet, böyle oldu, tabii ya bak, işte Komisyon da bitirdi bu işi." deyip buraya dercedebiliriz. Bunu bir açıklarsanız memnun olurum.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Buna katılıyorum ben de.

BAŞKAN – O zaman şöyle yapalım, Hocam da mismen Soma'daki sunumunda bahsetti orada. Tabii, burada iki tane şey cevap arıyorduk biz: Bunlardan biri, bu basınçlı duman nereden geldi; iki, yangın nasıl çıktı? Fakat, oraya gittikten sonra şunu gördük biz. Tavanda aşağı yukarı... Sizler de oradaydınız...

HASAN ÖREN (Manisa) – Oradan aldığımız taşlar elimizde. Yani, Hocamın tespitleri var öncesi ve sonrası diye, hatırlıyor musunuz?

BAŞKAN – Şimdi, Hasan Ağabey, yer yer 4 metre, 5 metreye kadar derinlik; 8, 9 metre, en büyüğünü onu gördük. Daha sonra 2 metrelik, 3 metrelik bir derinlik, geniş bir şey, orada büyük bir darbeye onların kırılıp aşağı düştüğünü gördük. Bilmiyorum, belki sizin gözünüzden kaçmış olabilir ama Hocamla benim gözümden kaçmayan bir şey vardı, o düşüp kırılan kesimler parçalanıp aşağı düşen kesimlerdi. Biz "kaya saplama" deriz madencilikte veya kaya mekaniğinde, o gevşek zeminleri üstteki sağlam kayaya çivilerler. O sağlam kaya sanki beton dökülmüş gibi çatlaksız duruyordu. Yangından sonra tamamen isle kaplanmıştı, bizim videolarda var o. Mehmet Bey'in videoyu açabilme imkânı varsa oradan da görülebilir.

Şimdi, bu bize üçüncü bir şekilde, bizim kafamızdaki basınçlı bir şeyin niye çıktığı sorusuna cevap verdi bana göre. Hocamla da o bölümü de açalım. Ama, sizin dediğiniz gibi, orayı çok netleştir...

HASAN ÖREN (Manisa) – Ama, 2 tane göçük vardı orada. Birinde şu kaniya varmıştık konuştuğumuzda: Eğer, bu bandın üzerine bu daha önceden düşmüş olsaydı bu göçükte is olması gerekliydi. Eğer, banttan sonra düştüye is olmaması her ikisini de teyit edilebilen iki tane boşluk vardı. Hatta, Bahtiyar Hoca birine baktıktan sonra daha tehlikeli alana geçtik, daha tehlikeli alanda gördük, bir parçayı da aldık, o parçayı da ben sizlere getireceğim, unuttum getirmeyi. Yani, sonuçta ne oldu burada? Yani, "Biz buradaki olayı yüzde 95 tespit ettik, kafamızda artık şekillendi." deniyor ise bu yüzde 95'ten yüzde 5'i yok bunun içinde. Nedir şimdi, söyleyin bize de biz de onun üzerinde...

BAŞKAN – Şimdi, Hasan Ağabey, sıkıntımız şu: Biz yeteri kadar bunu görselleştiremedik, arkadaşlarımız çiziyorlar. Bu -nasıl söyleyeyim- herkese çok farklı bir alan. Biz konumuzda, raporumuzda açıklarken orada kullanacağımız 2 tane görsel koyduk ama onlar asla öyle değil. Hocamın da tespiti doğrultusunda görselleri çizecek uzman bir arkadaşımızı bulduk, o çiziyor. Şimdi, bir resmi ortaya koyabilirsek anlatabiliriz.

Ben şöyle söyleyeyim size: Şurayı bir ayak gibi düşünün, ayağın yerden yüksekliği 25 metre kalınlığında bir kömür. Ayağın genişliği 110 metre, boyu 200 metre. Aşağı yukarı 550 bin metreküplük bir alanı yerin 250 metre altında boşaltıyoruz. Boşaltırken de tavanın göçmesini sağlıyoruz veya tavanın göçtüğünü düşünüyoruz. Muhtemelen, o biraz önce konuştuğumuz o çatlaklı kesimler ayağın arkasında göçüyor. Ama, oradaki marn -Hocam da girer birazdan- ve onun üzerindeki kireç. Marn ki 80 metrenin üzerinde bir marn var orada. 25 metre kömürün üzerinde 80 metrenin üzerinde marn dediğimiz bir taş var, bu Ermenek'tekinden çok farklı. Ermenek'te kil ve silt var orada. Burası kilsiz, çok sağlam. Dolayısıyla, marnın içerisinde ana galerileri sürmüşler, gittiğimiz, gezdiğimiz galerilerin hepsi marn içerisindeydi.

Şimdi, onun arkasının göçtüğü farz ediliyor. Bir hışırtı var ama hiçbir zaman biri girip de burası göçtü mü diye göremiyor. Bir kamerayla göçtü mü diye ölçebilecek teknoloji ve uygulama yok dünyada. Hocam, varsa onu da bana şey yapın. Yani, dolayısıyla...

HASAN ÖREN (Manisa) – Sevgili Başkanım, şunu anlatmaya çalışıyorum, diyorum ki: Bize yardımcı olmanız için 5 sayfalık, 7 sayfalık yüzde 95'lik bölümüyle ilgili sonuç bölümünü yazar iseniz biz onun üzerinde daha kolay uzlaşırız. Bu, birbirleriyle farklı biçimde hazırlanmış bir rapordur. Yani, bu raporu okuyup analiz etmek ve üzerinde tartışmak haftalarımızı alır bizim. Sonuç bölümünde öyle bir şey koyalım ki yüzde 70'inde birleşelim, yüzde 30'unda farklılıklarımızı ortaya koyalım. 200, 500, 600, sayfalık rapor üzerinde bitiremeyiz bu tartışmayı. Bakın, hepimiz alacağız. Ben buraya yazmışım 5 sayfa. Bu 5 sayfayı benim anlatabilmem için iki saat gerekli, üç saat gerekli. Yazık, zamanımıza yazık.

BAŞKAN – Hasan Ağabey, bir saniye, olayın nasıl olduğunu anlamadan...

HASAN ÖREN (Manisa) – Yaz, anlayayım.

BAŞKAN – Ben, işte, olayı anlatıyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Anlatma, yaz.

BAŞKAN – Müsaade et, bitireyim ama.

Şimdi, arkası göçtüğünü farz ediyoruz, göçmüyor. Belli bir kısmı göçüyor, o 80 metrenin tamamı oturmuyor. 80 metre oturunca onun üzerindeki 90, 100 metrelik kireç de oturmuyor. Dolayısıyla, arkada bir boşluk oluşuyor. Bizim, işte,

Aygün Ekici'nin şeyinden de algıladığımız o Park Teknikin açtığı yerden "Yangın var." demesi, oradan barajda hava girişi çıkışının olduğunu, kaçtığı olduğunu şey yapıyor.

Şimdi, bütün bunları ortaya koyduğumuz zaman orada göçükten çocukları dinlediğimizde, hatırlarsanız, hapishanede Mehmet Ali Günay Çelik'in şeyini dinlemiştik, sadece bizim ondan aldığımız imaj "Yukarıdan bir pasa düştü, belimize gelene kadardı." Fakat, oraya gittiğimizde olayın öyle olmadığını gördük. Şimdi, o yüzden dedim ben, oradaki büyük darbeyi gördükten sonra bizim kafamızda canlandırdığımız, Hocamla üzerinde hipotez olarak tartıştığımız "Şundan olmuştur." tezimizi güçlendiren en önemli şey o yukarıdaki büyük blokların düşmesiydi. O bloklar düşmemiş olsaydı belki ben o lafı da etmezdim. Derdim ki şu iki şeye cevap arayacağız: Birincisi, basınç nereden çıktı; ikincisi, yangın neden oldu. Bu bir.

İkincisi, sensör bilgileri var burada. Bu arkadaki boşlukta -Hocam da Soma'da bahsetti, daha sonra kendisine vereceğim sözü- oluşan gaz -Hasan Ağabey, şey bu- karbonmonoksit ve metan. Metanı doğal olarak kömür üretiyor. Ve bu metan hafif olduğu için o galerinin de çok üstlerine gelen pano boşluklarının üstünde metan tavanda, ortada karbonmonoksit, en altta da varsa karbondioksit oluşuyor. Muhtemel bir göçmeyle...

Bakın, yan yana iki tane sensör var. Şöyle söyleyeyim: Şu iki tane sensör, ikisi yan yana. Sensörün biri karbonmonoksit, biri metan. Bu yangın çıktığında metanı da karbonmonoksidi de aynı anda bunu ölçmesi lazım. Ama, karbonmonoksitle aralarında 5 santim fark olduğu hâlde karbonmonoksidi önce ölçüyor, iki buçuk üç dakika sonra metanı ölçüyor. Bir mühendis olarak en azından yukarıdaki bu C panosudur diye bizim kanaatimiz oluştu. C panosunun oradaki tavanda aşağı doğru yavaş yavaş bir oturmanın olduğu, önce en alttaki ağır gazı galeriye püskürttüğü, daha sonra metana da gelince... Sizin de söylediğiniz, o tahrik motorlarının oradaki bir kıvılcım mıdır, ısı kaynağı mıdır, orada 150-200 derece sıcaklık varsa eğer, 150 derece sıcaklık varsa o da alevlendiriyor. Yani, aynı anda bütün bunlara biz cevap aradık. Belki burada onları çok kapsamlı tartışmamız lazım, sensör bilgilerini. Aynı sensör bilgileri... Bu benim söylediğim s panosu yolunda. Nefeslik yolunda, bu tarafta orada da aynı var, 430, 431. Bu tarafta 423 metan, 545 karbonmonoksitte var. Her ikisinde de karbonmonoksit ölçümlerini iki dakika öncesinden ölçüyor. Ben oraya özellikle bunları koydum. Yani, çok fazla sensör bilgileriyle boğmak istemedik bunları. Yani, bunlar bize bir şeyler veriyor, diyor ki: Buradan basınçlı çıkıyor, piston etkisiyle -Hocam 2008 yılında yazmış burayla ilgili bir raporunda, piston etkisiyle ilgili- bu galeriye geliyor. Piston etkisiyle gelince insanlar kaçıyor, temiz havayı bile tersine itiyor, arkasından metan geliyor, bir yangın çıkıyor. Yangın kamaları vesaireyi yakıyor, ilerliyor. Bizim ulaştığımız şey bu. Yani, varabildiğimiz sonuç bu. Yani, üç tane soruya cevap arayacak... Sensör bilgileri de basınçlı havanın çıkışı da bizde böyle bir kanaati oluşturuyor. Ha, benim yüzde 95 şeyime takılmış olabilirsiniz. Ben orada o büyük göçüğü görmeseydim o lafı etmezdim, söyleyeyim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bakın, Sayın Başkanım, sizin işinizi kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Şöyle, eğer siz buradaki olayla ilgili sonuç kısmını yazar iseniz, bu sözlü paylaşıklarınızı bize verir iseniz biz fotoğrafları ve videoları aldığımızda, bizim de yetkili kurullarımız var -siyasi partilerin- Enerji Komisyonu var buralara götürür bununla ilgili bu sonuç kısmı ve bütünü üzerinde derli toplu size yardımcı olmak kaydıyla buraya tek ses hâlinde gelme imkânımız vardır. Siz şimdi bize... Mesela, siz Afyon'da bir sunum yaptınız, doğru mudur?

BAŞKAN – Yok, yapmadım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Duydum, bilgi vermişsiniz Başbakan'a, bakanlara, şusuna busuna.

BAŞKAN – Yok, öyle bir bilgimiz olmadı.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şimdi bu eksik raporu biz götüremiyoruz oraya. Biz sonuç kısmını... Bu yüzde 95 doğrudur, bizim de kanaatlerimiz aşağı yukarı aynı, orada bir farklılık gösterdiğini de zannetmiyorum ve görüş ayrılığında da olmayabiliriz. Ama, bununla ilgili arkadaşlar çalışıp bir 10 sayfalık bir şey yazsınlar ki biz de kurullarımıza gidelim, diyelim ki: Arkadaşlar, işte fotoğraflar bu, işte videolar bu. Sizin aktardığınız bilgileri biz onlara hap yapıp götürelim, koyalım önlerine, onlar da bunun üzerindeki fikirlerinde bir birliktelik sağlasın, bir muhalefet partisi ciddiyetiyle gelelim, bu işin içerisine katkı koyalım. Yoksa, burada bireysel tartışmalarla inanın zaman akıp gider.

BAŞKAN – Hasan Ağabey, bu çok önemli bir öneri, ben bunu takdirle karşılıyorum. Yani, siz 95'e ulaştık dediniz, biraz şey, oraya takıldığım için ona izahat getirdim.

HASAN ÖREN (Manisa) –Hayır, hayır, katılıyorum. Bak, belki de o 95'i hepimiz paylaşacağız, hepimiz bunun üzerinde tartışma yapmayacağız yani.

BAŞKAN – Burada onu koyalım. Ben teşekkür ediyorum o öneriniz için.

HASAN ÖREN (Manisa) – Herkesin anlayabileceği şekilde. Sevgili Hocamızda bu konuda zaten yeterli miktarda bilgi var. Bize de fotoğrafların ve videoların hepsini verin, biz de yetkili kurullara gidelim, kendi aramızda bir jimnastik yapalım. Orada yaptığımızla bir bütün olarak gelelim.

BAŞKAN – Hasan Ağabey, 2 CD hâlinde videoları ve resimleri dağıttık, danışmanlarınızda, ona bir şey yaparsanız, gönderdim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yok, yok, siz seçtiniz ya içinden...

BAŞKAN – O seçtiklerimizi dağıttık.

HASAN ÖREN (Manisa) – Seçtiklerinizi dışındakileri de alalım yani bizler alalım ki gidelim yani.

BAŞKAN – Ha, onları da verelim, onları da gönderdik zaten.

HASAN ÖREN (Manisa) – Seçtikleriniz dışındakileri, hepsini gönderin, biz de maden mühendisi olan arkadaşlarımızla oturalım, bir toplantı yapalım ve daha kolay bir raporu çıkarabileceğimizden eminim ben.

BAŞKAN – Gönderelim onu, tamam.

HASAN ÖREN (Manisa) – Çünkü, hiçbirimizin burada siyasi kaygısı yok, yeterli doğru bir raporu doğru bir şekilde yayınlayalım. Ha, gelsin eleştiriler, her eleştiri bize katkı koyar. Yani, bu raporu okudum, her tarafını işaretledim, neresinden girip neresinden çıkacağını... Herhâlde saatlerce bu işi tartışırız burada. Birbirimizin sözünü keseceğiz, mecburen yapacağız.

BAŞKAN – Yok, öyle bir şey olmaz ama söylediğiniz şeyi koyalım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şunun için yapıyorum yani tam o an aklına geliyor, 172'nci sayfa, ha şimdi şunu söyleyiverim diyorsun, karşıdaki arkadaşımızın da diksiyonunu bozuyoruz, motivasyonunu bozuyoruz yani. Bu sefer, oradan alıyoruz, siyasete aktarmaya başlıyoruz. İşte, o zaman içinden hiç çıkılmıyor yani.

BAŞKAN – Ben şunu söyleyeyim: Hakikaten ben burayı siyasi Komisyon olarak görmedim. Ben sizleri de tanımış olmaktan, sizlerle çalışmak olmaktan da memnunum. Belki de bu konuda... Özgür beni bağışlasın, aramızda ne kadar yaş farkı var ama bu konulara en çok Özgür değinir. Ona rağmen, dediler ki: “Özgür de senin Komisyonunda mı?” Dedim ki: “Biz iyi bir arkadaşız. Öyle bir sorunuz yok.” diye. Böyle bir şeyimiz var. Burada hakikaten mesleki kariyerimizden kaynaklanan bir şeyi ortaya koyuyoruz. Ben belki burada benim iktidarımın hoşuna gitmeyecek tabirler, ifadeler de kullandım, eğer onların da altını çizerseniz onu da göreceksiniz. Belki üslubum sizin ki kadar muhalif veya sert olmayabilir ama ben onda da tenkit ettiğim şeyler oldu.

Ben isterseniz şöyle yapayım: Bahtiyar Hocama bu kazanın oluştuğuyla ilgili bir -çünkü, hep orada düğümlenecek- söz vereyim, ondan sonra da üyelerimize söz vereyim müsaade ederseniz.

Bahtiyar Hocam, buyurun.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Hakikaten, zor bir süreç oldu. Oldukça sıkıntılı bir konuda çalışmak durumunda kaldık. Bu süreçte birçok kişiyi dinledik, birçok veriyi değerlendirmek durumunda kaldık ve birçok veriyi de aslında elde edemedik çünkü ölçülmedi filan. Yalnız, tabii, teknik olarak şundan hakikaten neredeyse eminim ki bu kaza dünyada oluşan bildiğimiz maden kazaları içerisinde en zor olanlarından biri tanesi. Bundan kesin eminim yani. Dolayısıyla, zaten bizim Araştırma Komisyonunun da kazanın nasıl olduğunun tamamen tüm resmini ortaya koyabilmesi filan asla söz konusu olamaz. Yani, tabii, yaklaşımlarımız var, belirli bir şekilde açıklayabiliyoruz, birçok veriye dayalı olarak açıkliyoruz ama teknik ve bilimsel olarak gerçekten bu savımızı destekler nitelikte çalışmalarını yapıp oradan elde ettiğimiz veriler sonrasında belirlememiz lazım. Yani, şu üzerinde çalıştığımız konu, hakikaten, çok teknik ve çok zor bir konu. Yani, bunu hepimizin öncelikle idrak etmesi lazım. Yani, Erkan Bey'in kaygılarına ben kesinlikle katılıyorum. Tabii ki haklı olarak “Ya” bunu niye biz açıklayamıyoruz?” diye söylüyor ama yani bu çok bilimsel bir konu. Elimizdeki verileri, gözlemlerimizi, her şeyimizi, eldeki tüm bilgileri değerlendirerek bir kaniya vardık ve bu kazanın hakikaten oldukça yere basar olduğunu da çok rahatlıkla söyleyebilirim size. Ama bunun gerçekten de nasıl olduğunu anlamak için çok ciddi bir çalışmaya ihtiyaç var, çok bilimsel bir çalışmaya ihtiyaç var. Yani, bu, 1 kişinin, 2 kişinin, 5 kişinin falan yapabileceği bir iş değil. Yani, işin bilimsel yönünün ne kadar kapsamlı olduğunu hakikaten anlatmaya çalışıyorum. Yani, zaten ocağa girmeden Soma'da yaptığım sunumda da size söylediğim gibi yani Amerika'da olan kaza bunun çok daha basiti olmasına rağmen on sekiz aylık bir çalışma yapmışlar yani böyle hani siyasetçilerin olduğu filan değil, yani gerçekten bilim insanlarının, mühendislerin olduğu bir ekiple on sekiz ay çalışma yapmışlar ve 15 milyon dolar da masraf etmişler. Gerçekten, ondan sonra hâlâ yüzde 100 olarak aydınlanmamış ama belirli bir doğrulukta, artık kabul edilebilir seviyede bir doğrulukla açıklanabilmiş.

Yani, bizim de, bu son toplantı olması nedeniyle de şunu çok net bir şekilde söylemek istiyorum: Yani, bence biz Komisyon olarak kazanın oluş şeklini, verileri değerlendirme işini hakikaten şu anda yaptığımızdan daha iyi yapamazdık, bir kere ondan emin olabilirsiniz. Yani, eldeki verilerle yani her şey, bildiğimiz, elde ettiğimiz her şeyi bilimiz, kabiliyetimiz ölçüsünde tabii ki, belki başka birisi baksa başka şeyler görür, o ayrı bir şey ama biz kendi kabiliyetimiz ölçüsünde hakikaten yapabileceğimizin bu kadar kısa sürede ve bu çalışma düzeni içerisinde maksimumunu yaptığımızı çok açıkça söyleyebilirim. Ama bundan sonra esas nedenin daha iyi anlaşılabilmesi için orada verdiğimiz listedeki çalışmaların titizlikle yapılması lazım. Yani, orada verdiğimiz çalışmaların her birinden birkaç tane doktora tezi çıkacak nitelikte bir ayrıntıdadır o, bilimsel olarak. Yani, yapılacak iş basit ve kolay bir iş değildir, o açıdan özellikle söylüyorum. Yani, maalesef, Türkiye'de geçmişte olmuş, meydana gelmiş kazalardan sonra bir gelenek oluşmamış, kazanın nedenini bilimsel olarak açıklayıp sonucunu ortaya koyabilecek nitelikte. Yani, bir bilirkişi heyeti ya da mahkemenin atadığı bir heyete yaklaşık bir aylık süre veriliyor, bir buçuk aylık bir süre veriliyor. Yani, birkaç kişinin çalışmasıyla birkaç ayda filan çözülebilecek nitelikte bir şey değil bu. Hakikaten yani bunun altını kalın kalın çizerek söylemeye çalışıyorum ki kolay değil yani.

Mesela dün akşam Gökalp Bey beni telefonla aradı ve telefonda biraz konuştuk, benim size yaptığım o sunumu görüp onun üzerinden konuştuk. Mesela, hâlâ onun kafasında gerçekten... Yani, düşünün, ne kadar kabiliyetli ve oranın şartlarını ne kadar iyi bilen biri olmasına rağmen hâlâ resmin bütün kafasında tam olarak oluşmamış. Şöyle söyleyeyim: Hani, Başkanımızın dediği gibi benim kafamda yani yüzde 100'e yakın bir şekilde olayın nasıl meydana gelmiş olduğu, teknik ayrıntılar dışında -bunu özellikle belirtmem lazım- üç aşağı beş yukarı kafamda şekillendi. Yani, bunu da zaten ocağa girmeden önce de anlattım, ocağa girdikten sonra da birçok gözlemlerimiz oldu ve hakikaten bizim daha önce düşündüğümüzden çok daha fazlasını görebildiğimiz bir ziyaret oldu yerinde. Hatta, işte orası tehlikeli, buraya kimse girmesin diye orasını külle dolduruyorlardı. Tabii, o dönemde gerçekten uykularım çok kaçtı, oranın kesinlikle doldurulmasını istedim -bütün görüşmelerimin hepsini Meclisteyken yaptım, Meclisin dışında hiçbir görüşme yapmadım kimseyle- doldurulmaması gerektiğini, orayı mutlaka gelip göreceğimizi, görmemiz gerektiğini söyledim. Çünkü, orada yaptığımız en önemli tespitlerden bir tanesi, artık şundan eminiz ki yani yangının başladığı yer konusunda bir şüphemiz yok çünkü oradan kurtulan insanlar var ve onların hepsi de kesinlikle hep aynı şeyi ifade ediyorlar, ciddi bir çelişki yok. Dolayısıyla, yangının başladığı yerin orası olduğunu artık varsayabiliriz, düşünebiliriz. Burada kömürün olmadığını kesinlikle görüp tespit etmemiz gerekiyordu. Yani, burada kömür olsaydı o zaman farklı bir senaryodan da, alternatiflerden de bahsetmek durumunda kalacaktık. Yani, yangının başladığı bir nokta var ve burada, yangının başladığı yerde yanacak kömür yok. İşte o zaman Sayın Başkanın söylediği gibi ya bir sabotaj olacak, ya bir şey olacak ama sabotaj olsa olayın başladığı yerde bulunan insanlar var, onların mutlaka en azından böyle bir şeyin olduğunu görmesi gerekirdi. Yani, topluklarda kömürler yansaydı mutlaka bunların çok önceden haberini almış olmamız gerekirdi. Yani, kaza olmadan, yangın başlamadan on dakika önceye kadar oralarda gezinen, dolaşan insanlar var ve herhangi bir farklılık hissetmiyorlar. İşte, tavandan... Zaten gazın geldiği yer sadece orası değil, orası en zayıf nokta olduğu için oradan daha fazla gelmiş. Aslında o üçgenin hepsinden gaz gelmiş, hatta işte tavandan dumanların geldiğini taşın düşmesinden sonra diye işçilerden birinin ifade etmesi... Mesela bu son derece önemli bir bilgiydi. 405 no'lu sensörde hiçbir şey yokken yaklaşık yirmi dakika sonra 3,9 civarında metanın belirlenmesi çok önemli bir bilgiydi. Keşke diğer sensörlerin hepsi de ölçebilseydi bunları. Tabii, göçüğün yapısını incelediğimiz zaman çok ciddi verilere sahip olduk. Siz döndükten sonra ben bir gün yer üstünde dolaşıp tasmanların nasıl olduğunu inceledim ve maalesef oralarda ölçümler yoktu yani şu x, y, z ölçümlerinin orijinaliyle son hâli olsaydı hakikaten çok değerli bilgiler elde edebilirdik ama maalesef bunlar ölçülmemiş, bunları bilmiyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kazadan önce neymiş şimdi ne?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Evet, aynen öyle.

Hatta, C panosunun üstü diye bizi başka yere götürdüler. Onlar da bilmiyordu yani hani kötü niyetten değil ama ben oranın değil, burasının C panosunun üstü olması gerektiğini ısrarla söyledim ve hatta oradayken daha orası olduğunu bilmeden, ses kayıtlarımız da var görüntülü... Orada hakikaten önce nasıl hareketler oldu yani tavanda o üç yıllık üretim boyunca aslında nelerin olduğu aslında animasyon gibi kafamdan geçti çünkü oradaki tavan davranışını yakından takip ettiğim için.

Yani, burada kazanın olmasıyla ilgili ayrıntıları çok teknik bir şekilde verebilecek kadar veriye sahip değiliz. Yani, bunların hepsi biraz öngörü şeklinde. Sadece işte şu söylediğim birkaç veri var elimizde ama bunların hepsi mutlaka bilimsel olarak araştırılmalı, görülmeli, bu yukarıdaki boşluklar şimdi tespit edilmeli, buralara sondajlar yapılmalı. İşte diyoruz ya, üzerinde metan dolu, içinde, altında karbonmonoksit olabilir yani oranları ne kadar şu anda bilmiyoruz ama bunların hepsini tespit edebiliriz. Ama bu çalışma öyle hemen, kısa sürede yapılabilecek bir çalışma değil, bir de ciddi bütçeler de gerektiren bir çalışma. Yani, sanıyorum Meclisimizin böyle bir çalışmanın nasıl yapılacağı konusunda bir düzenleme yapması gerekiyor yani bunun finansının nasıl sağlanacağı konusunda.

Diğer taraftan, kuralların hep eksik olduğunda zaten herkes hemfikir ama bu kuralları çok hızlı ve çok ince eleyip sık dokumadan değiştirilmesinin çok yanlış bir yöntem olacağı düşüncesindeyim ben. Yani, çok acil olanlarını tabii ki değiştirelim, onların üzerine gidelim ama sistemi değiştirme işi hemen öyle akşamdan sabaha yapılacak, çok kısa sürede yapılabilecek bir iş değildir. Bunun da nasıl olması gerektiğini bilimsel bir yaklaşımla belirleyip eksikliğini gediğini tam olarak çalıştıktan sonra olabildiğince, Türkiye şartlarına en uygun ve eksiksiz bir yöntemi o zaman önerelim diye düşünüyorum ben. Yani, böyle bir çalışmanın ben minimum altı ay alacağı kanaatimdeyim. Yani, sonuç olarak kusura bakmayın uzattım ama hani son toplantı olduğu için bunu söylemeyi de özellikle istiyorum. Yani, benim buradaki katkılarım ne oldu rapora onu da...

HASAN ÖREN (Manisa) - Hocam "Son toplantı." diyorsunuz. Son toplantı mı bu?

BAŞKAN – Resmî toplantı açısından diyor.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER - Yok, yok öyle dedi diye, resmi olarak tutanaklı filan olduğu için.

BAŞKAN – Hocam, daha sonuca bağlanana kadar çok geleceğiz.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER - Sonra geliriz ama hani kayıtlara geçiyor diyorsunuz ya ben de onun için diyorum.

Yani benim odaklandığım kısım tamamen işin teknik tarafı oldu. Yani taşeronluktu, şuydu, işte, insanların mitinge götürülmesiydi, doğal olarak onlar benim ilgi alanımın dışındaydı, onlar tabii sizler tarafından değerlendirilecek. Yani, o konularda hiç kimseye hiçbir fikir beyan etmedim. Yani, tamamen teknik olarak burada yapılması... Hatta, ocağın neresinde ne tür kusurlar olduğu konusuna da fazla girmedim işin doğrusunu söylemek gerekirse çünkü onu işte bilirkişiler yapıyor, mahkeme yapıyor. O zaman o konuda birisi tabii ki bir fikrimi sorarsa ben de söylerim ama benim burada odaklandığım kısım kaza niye oldu, nasıl oldu? Kazanın olması ne kadar teknik nedenler yaklaşık ne olabilir ve bundan sonra, en önemlisi, bundan daha önemlisi yani kazanın nasıl olduğundan daha önemlisi bundan sonra benzer kazaların olmaması için ki... Daha biz metanla burada ilk defa karşılaşılıyor. Yani, aşağıda kocaman bir kömür rezervimiz var. Bu kocaman kömür rezervimizi eğer işleri doğru yapmazsak bundan daha büyük felaketlerle karşılaşabiliriz. Yani, eğer 301 kişinin hayatını kaybetmesini biz bir fırsat olarak değerlendirip -tırnak içinde söylüyorum bunu- bu araştırmaların hepsini yapabilirsek eğer gelecekte belki beş yıl içerisinde olacak yekûn kayıp sayısını azaltabiliriz ama biz bu çalışmalarını yapmazsak bu 301 devam eder ama çalışmalarını yapabilirsek ileride 301'leri, 40'ları, 50'leri önleyebilme gibi bir şansımız olur. Sonuç olarak da yekûnde daha az insan kaybetmiş oluruz. Yani, hepimiz biliyoruz ki kayıp sayısı çok olunca herkesin daha çok dikkatini çekiyor. Yani, en azından şunu diliyorum: 301 kişi gibi, ülkemizdeki en büyük madencilik faciasının yaşanmasını bir fırsat olarak değerlendirip ileride o kömürleri çıkarmak için bilimsel, teknik olarak yapılması gereken ne varsa bunları yapmaya bir fırsat yaratmış oluruz.

Dediğim gibi, ben tamamen işin teknik yanına odaklandım ve teknik konularda fikrim sorulduğunda, açıklamam gereken bir şey olduğunda onları açıkladım. Yani, Başkanımızın ve daha doğrusu Başkanımızın ve yöneticilerin bilgisi dâhilinde olmayan şekilde gidip diğer yerlerde konuşmalar yapıp, görüşmeler yapıp buna çok fazla girmedim işin doğrusunu söylemek gerekirse. Çünkü, bir yerde bir şey söylersiniz, o farklı değerlendirilebilir yani bundan çekindiğimden filan değil ama herkes farklı değerlendirir. Çünkü, siz bir şey söylüyorsunuz ama herkes o söylediğinizden anlayacağını anlıyor. Bu nedenle, hani ben de çalışma etiği açısından, kurumsallık açısından da böyle olmasının daha uygun olduğunu düşündüğüm için öyle yaptım. Yani, bundan sonra bu kazayla ilgili ayrıntılı bir makale yazma düşüncem var. Yani, o tasmanlar nasıl oldu? Bunları da uzun uzun çalışıp onları bir araya getirip yine teknik konuda yani diğer o başta söylediğim konuların hiçbirisi onun içerisinde gene olmayacak. Zaten Madencilik Türkiye Dergisi diye bir dergi var ve yaklaşık 10 bin civarında basılır, bütün madencilere gider. Aralık sayısı için işte kısa bir yapılması gerekenler yazısı hazırladım. Orada da tamamen bu teknik konular ortaya konuyor. Aralık ayında o da çıkacak. Yani, meslektaşlarımla bir kere ODTÜ Mezunları Derneği'nde "Ya, gelip ne oldu diye bir anlatır mısın?" diye arkadaşlarım hep soruyorlardı ama tabii ben o sunumu yapıp herkese onu açıkladıktan sonra orada da açıklamanın, aynı şeyleri ya da benzer şeyleri söylemenin bir sakıncası olmadığını düşündüğüm için orada yaklaşık bir saatlik bir söyleşi yaptık ya da sunum yaptım. Onun dışında yani yaptığımız işler aslında üç aşağı beş yukarı bu kadar.

Yani, hani ya, bu raporda tam olarak her şeyi açıklayamıyoruz eleştirisi tabii, madenci olmayan ya da işin tekniğini ayrıntısını bilmeyen kişilerin rahatlıkla yapabileceği bir şey, bunu çok anlayışla karşılıyorum ama karşılaştığımız sorunun da çok teknik ve oldukça zor bir sorun olduğunu da söylemek isterim. Yani, konunun uzmanları bile yani senelerdir benzer yerlerde çalışan konunun uzmanlarının bile kafasında tam olarak şekillenmemiş bir mekanizmadan bahsediyoruz aslına bakarsanız.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam.

HASAN ÖREN (Manisa) - Çıkacak dergi ile raporla bir ayrışım olmayacak değil mi? Yani, dergide neyse raporda aynı...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hayır, hayır, aynı, ben aynı şeyi buraya da gönderdim, aynı şey burada da var zaten, hiçbir şeyi yok.

BAŞKAN – Buyurun Erkan Bey.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Ben Bahtiyar Hocamın konuşmasıyla ilgili bir iki şey söyleyeceğim.

Teşekkür ediyorum Bahtiyar Hocamıza da.

Şimdi, ben Bahtiyar Hocamın bu Komisyonun ilk toplantısının ilk sunumunu gayet iyi hatırlıyorum. O günden bugüne Bahtiyar Hocam, ilk sunumunuzda bu proje hatalarından da bahsetmişsiniz ve tabii elbette doğal olarak teknik hususlar üzerinde kalacaksınız.

Şimdi "Ocağın kusurlarına pek girmedim." dediniz. Neden girmediniz? Yani, ocağın kusurları da pekâlâ kazaya neden olan faktörlerden biridir, birkaçıdır. Yani, bu ocağın kusurlarına filan girmek gerekir. Hani hatırlarsanız demiştik ya gömleğin ilk düğmesi yanlış iliklenirse diğer düğmeler de yanlış iliklenir diye. Şimdi, bunları ben anlıyorum yani bilimsel, teknik analizlerin yapılma ihtiyacı raporda vurgulanabilir ama Hasan Bey'in de dediği gibi yani belli bir kanaat oluşmuş olması gerekir. Evet, biz madenci değiliz Hocam ama biz Komisyonuz yani ben dışarıda madenci gibi bir konuşma yapmam ama bir Komisyon üyesi olmanın bilinciyle hareket ederim. Artık burada madenci olup olmamak önemli değildir, neticede sizler varsınız, bu işi bilen arkadaşlar var. Dolayısıyla, bu hususu biraz daha cesaretle, evet, bir kanaat belirtmedir. Zaten şimdi müfettiş arkadaşlar da gayet iyi bilir, yıllarca bu denetim raporlarında da "görüş ve kanaatine ulaşılmıştır" denir. Bu da görüş ve kanaattir. Bilimsel, yüzde 100'lük, 1.000'lik bir kesinlik ifade etmez bir idare bir kurumun veya herhangi bir hadisenin oluşumunda...

BAŞKAN - Erkan Ağabey, biz senin söylediğine cevap vereceğim de o yüzden.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Dur Başkanım.

BAŞKAN - Bunu okursan belki bu soruya hiç gerek yoktur diyebilirsin, o yüzden.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yok, yok anladım. Yani görüş ve kanaatimizi böyle okuyanlara da, Komisyondan beklentisi olan necip milletimize de bir mesajın olması gerekir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bizde bir şey vardı, panolar arası topuklar ve tasmanı gösteren bir şeklimiz var. Onu bir sayfaya... Ocağın durumuyla ilgili 8'inci bölüm içerisinde, bir orayı getirirseniz ben o yüzden şu şeyi de açıklayayım.

Bakın, ocağın ve kazanın düğümlendiği yer bu şekildir ağabey, tamam mı? Bizimkiler, ocağa gaz püskürdü, tavan göçtü, yangın çıktı teferruat yani o, sonuç daha doğrusu. Niçin olduğunu şey yapacağım.

Arkadaşlar, bakın, şimdi bu ocağın genel durumu. Bu ocakta şunlar pano yani kömürün alındığı, buralar boşaltıldığı yerler şuralar, şuralar. Tamamen buralardan kömür alınmış, boşaltılmış. Şu kahverengiler de, şurada galeriler var, galerinin altındaki kömür. Yani, galeriler zarar görmesin, çökmesin veya stabil olsun diye. Yani, galerinin genişliği burada 3 metreyle belli bir topuk bırakılmış ama işin sıkıntısı bu topukların hesabı yok. Bu bir.

İkincisi: Dikkat ederseniz şurada pano genişlikleri 110 ila 120 metre, pano boyu 200 metre, damar kalınlığı da 25 metre. Şimdi, bir şu bırakılan topuğa bak Hasan Ağabey, bir şu bırakılan topuğa bak; bir şu bırakılan topuğa bak, bir şu bırakılan topuğa bak. Yani, bunları biz kabaca tespit ettik, Hocamla ortaya koyduk da yani bir fikir vermesi açısından. Şuradan 15 milyon ton aldık. Yerin altında burası ortalama 200 metre, dağlık bölgeyi de katarsak.

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkanım, o topukların kalınlığıyla ilgili tespitinizi neye dayanarak yaptınız? Yani öyle gidersek daha iyi olur.

BAŞKAN – Tamam, onu şöyle yapayım: Şuradaki harita var ya o haritanın üzerinde işlenmiş nerelerden kömür alındığı, şuralar kömür alınmadan iki tane odanın arasında bırakılmış duvar gibi düşün bunu. Burada kömür alınmış, yan taraftaki odada kömür alınmış, arada bir duvar bırakılmış. Bu, taşıyıcı duvar, taşıyıcı kolon, taşıyıcı kiriş. Şimdi, şurada da aşırı derecede... Hocamla zaten ilk baktığımızda "eyvah" dedik, burası o kadar çok girdili galeriler var, aşağıdan yukarıdan kelebekler, gittik gördük oraları. Şurası ocağın neredeyse merkezi. Benim şurada ifademem bakarsanız, burası sanki çadırı taşıyan bir orta direk olur ya, bütün yükü de orası taşır, işte burası. Buranın çok fazla galerili, girdili çıktılı olmaması gerekiyor. Bakın, kömür şuradan geliyor buraya kadar, şuradaki genişlik buraya kadar. Üzerinde galeriler olduğu için altını kahverengi boyamadım ben bunların. Yani, nefeslik var, gezdiğimiz o galeriler falan var. Şimdi, 15 milyon ton aldık ya, yukarıda sizin en azından 250, 300 veya 350 milyon ton toprak var, kaya var, malzeme var. O 350 milyon tonu taşıyan kirişler bunlar, şunlar taşıyor, bunlar taşıyor. Ne yapıyor? O kadar yükü aşağıya doğru binince şuradaki bir zayıflık var, temel sıkıntı buradan kaynaklanıyor. Şurada da bir fay var, şu kırmızı fay, fay bulunan yer ölü alandır... Orada zaten, ben tek tek okuyacağım şeyde, Mustafa okur musun? Bununla ilgili tespitlerimizi yazdık biraz önce Erkan Bey'in söylediği şeyde. Sayfanızdan orayı kaybetmeyin orası önemli, 140'ta yani kitapçık açısından. Bunu başka hiçbir yerde bulamazsın ağabey, ne bilimsel verilerde, başka bir yerde bulundu ne bu kadar kafa yordular. Yani, bu, ocağı taşıyan ana kirişlerin, bunların çok kalın olması gerekiyordu. Bu eğer işletmenin hatası dersek... Detaylara girdik de başlıkları oku sen olmazsa. Hah, kaza bölgesinin çok baskı altında kalması. Dedim ya, U3 bölgesi dediğimiz ocağın merkezi, çadırın orta direği dediğimiz yer. Sınır fay hatlarında topuk bırakılmamış, şu kenarlardaki... Fayın orada bir topuk bırakılıysaydı belki de bizim tahmin ettiğimiz o camlar, üzerinde durduğumuz o göçük belki de olmayacaktı, belki de hiç sızdırmazlık sağlanmayacaktı. Yani U3 bölgesi dâhil, etrafında, biraz önce, yukarıdaki 350 milyon ton toprağı, gücü taşıyan ana topukların ince bırakılması, yük gelmesi, oralarda çatlak olması, belki de panolar arasında hava girişkenliği de bilmem ne de her şeyin mümkün olabilecek, bilimsel verilerle yapabileceğimiz bunları.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Sayın Başkan, bu yükün, sözünü ettiğiniz 300 milyon ton falan, sadece o topukların üzerine binmiyor.

BAŞKAN – Yok, ben toplam şeyi diyorum yani sadece şey değil, A panosu, bir C panosu...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yani, her geçertmede o yük biniyor oraya.

BAŞKAN – Binmiyor işte, sıkıntı orada.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Niye binmesin?

BAŞKAN – Çünkü, göçtüğünü sanıyoruz biz. Sadece 3-4 metrelik bir kısım, gevşek, çatlak olan kısım dökülüyor kömürün üzerinde. Kömürün hemen üzerinde yabancı bir...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Islak bir tabaka varsa...

BAŞKAN – O kömürün üzerindeki tabaka çatlaklı marnlı kireç diyorlar veya kireçli marnlı bir tabaka, çatlaklı, orası dökülüyor. Ama onun üzerindeki, bizim de o ocağa girip de gördüğümüz sapaşğlam o beton gibi şey dökülmüyor, çökmüyor, orası duruyor. Onu ne yapıyorlar? 2-3 metre deliyorlar bir şeyle patar atıyorlar, çatlatıyorlar, düşüyorlar. Yani, şöyle söyleyeyim: 25 metrelik yüksekliğin sadece 4 metresi, 3 metresi veya 5 metresi doluyor göçük arkasından otomatikman orada 20 metrelik bir kısım boşlukta kalıyor. O düşerse, o yukarıya taşıyor her bir göçükten sonra.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Ama netice itibarıyla galeriler hâlâ olduğu gibi duruyor.

BAŞKAN – Galeri değil, galeri değil, ben panolardan bahsediyorum Faysal Bey.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Orası kapanmamış ama değil mi?

BAŞKAN – O resmin olduğu sayfayı bir kaydedin de.

O patlayan yer ayrı. İşte orası göçtüğü için oradan darbe etkisiyle orayı göçürüyor.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yani gaz sıkışmasını oraya mı bağlıyorsunuz?

BAŞKAN – Sen Komisyonumuzun çoğu şeylerinden uzak kaldın. Biraz açıklayalım o zaman.

Faysal Bey, galeriler bunlar. Bu galerilerde fazla bir risk yok. Tek risk, şuradaki galerilerde buradan geliyor, buradan geliyor, buradan geliyor, şu köşede tek risk var yani en fazla buradan delmişim, altından 3 metre bu taraftan delmişim, 10 metre altından başka yerden delmişim.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Orası kırılmalı...

BAŞKAN – Çok aşırı derecede yükü de burası taşıyor yani “çadırın orta direği” diye tabir ettim ya anlayalım diye.

Şimdi, şu galerilerde sorun yok, şuralarda sorun yok, şuralarda sorun yok. Şurada sorun var, orası da çok baskı altında yeryüzüne şey olduğu için. 16 metre, kısa sürede 8 metrekareye düşüyor. Arkadaşların ifadelerinde var, en son gittiğimizde hatırlarsanız, “Sürekli burada daralma var.” diye.

Şimdi, bizim söylediğimiz, Hocamla gaz olduğuyla ilgili düşündüğümüz şey, şurada tasman oluşuyor. Şu ekranı fay gibi düşünün yani şu şöyle dururken tavan, burası şöyle göçürmüş.

Hocam, yanılıyor muyum?

Şöyle: Şu tavan, şu fayın bulunduğu yere diktir genelde, değil mi? Çünkü fay 85 derece aşağı dalıyor, 85-87 derece fayın dalımı, aşağı doğru dik dalıyor. Şu şöyle, altına aldığınız zaman fayın orası, şu taraf desteksiz kaldığı için pat şöyle oturmuş burası, oturduğu için yüzeyde tasman oluşmuş. Hocamın gittiği, ölçtüğü. Onların resimleri var. Tasman resimlerini açabilir miyiz Mehmet Bey? Hocamın, o fay hattının olduğu yerdeki tasman, C panosunun tam üstünde...

Şimdi, burası oturmuş ama üzerinde dümdüz gidiyor bu şeye kadar. Mesela şu tavanın şu lambadan bu tarafı şöyle eğilmiş, oturmuş, üzerindeki şu taraf destekli olmadığı için. Onun için diyoruz ki: “Buraya eğer firma bir topuk bırakmış olsaydı bu göçmeyecekti.” Ama bizim madencilikte de bunun adı “geri dönüşümlü göçertmeli uzun ayaktır.” Tamamen göçertilmesi düşünülüyor. Burada temel sorun, tavan taşının çok sağlam olması. Bu, altı sene önce de yaşanmış.

Hocam, kaç tane sizin raporunuz? 8-10 tane raporunuz var tavan taşının düşmesiyle ilgili. Tavan taşı düşmediği için, kömürün hemen üstündeki, marnın oradaki 3-4 metrelik yalancı bir tavan makine ilerleyince düşüyor ama öbür taraf askıda kalıyor. Düşürmek için yine şey yapıyorlar, deniyorlar, dinamit atıyorlar, bir kısmı düşüyor ama yine sağlam, o kadar sağlam ki bakın şu söylediğim yer burası işte, şu fay hattı, şu çukur.

Buraya da kaç bin tondu Hocam?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – 1.250 kamyon.

BAŞKAN – 1.250 kamyonla buraya malzeme taşımış şirket. Bak, bu, hiçbir ifadelerinde yok. 1.250 kamyon, buradaki çökmeyi şey yapmak için... Ona değineceğiz, değinmedik de, o resmî değil ama bize verdikleri ifadeler diye biz koyacağız onu.

İşte burası C panosunun üstünde, şu lambadan bu tarafı böyle göçürmüş. Bunun uzunluğunu şöyle bir düşünün yani 25-30 metre en, 110-120 metre genişlik veya daha da fazla, belki de bu yukarı çıkınca... Aşağıdaki 25 metre, yukarı çıkınca 50-100'ü buluyor herhâlde Hocam, değil mi, eğimden dolayı, tasman eğiminden dolayı? Yani koskoca bir alan yani 50 metrelik bir şey. Orayı dolduruyor adam, 1.200 kamyonla dolduruyor. 40 ton olsa...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Niye dolduruyor?

BAŞKAN – Orada çukur oluşmuş.

Hocam, o konuları...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Ben, aslında hani bu konuya çok değinmek istemedim, çok teknik var yani bunu size nasıl anlatabilip şey yapacağımı bilmiyorum. İsterseniz anlatayım.

BAŞKAN – Hocam, bir anlatır mısınız.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hocam, hani ton başına 1 dolar masraf etmeyen şirket 1.250 kamyon kum taşıyorsa...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Şimdi, bakın, zaten şöyle: Şuralar N panoları, şuralar S panoları, şurası A panosu.

Bakın, burada şu maviyle görülen şey bunun üzerinde, metan geldiği için, metanı almak için kullandıkları drenaj kuyusu burası. Hatta bizi buraya getirdiklerinde dediler ki: “Burası M panosu, şurası C panosu.” Şimdi, planı da biliyoruz yani o oradaysa o orada olamaz, bu buradaysa bu burada olamazdan buranın C panosu olduğuna daha hiç şey olmadan orada karar vermelisin.

Şimdi, bakın, pano şu, bizim yolumuz da şurada yani yangının çıktığı, bizim gittiğimiz yol da burada yani şeyden anladınız. Şimdi, şurası da bu fay. Şimdi, burası o fay zonu bakın, şurası fay. Bunun altına geldiğiniz zaman, şunun altına geldiğinizde -tabii bu faya doğru burada kalınlaşma da olur, normaldir o, şurası- buraya geldiğinizde, buradan malzeme çekince sürekli, fay zayıf yer olduğu için, faydan, yukarıdan, sürekli kayalar oradan akmış. Tabii, fay buradan akınca, dolayısıyla şu yekpare olan o sağlam tabakalar, giriş teorisine göre bu tarafa doğru eğilmiş şurası, eğilince tam bunun ortasında, tam da olması gereken yerde çekme gerilmeleri meydana gelmiş gibi burası boydan boya kırılmış.

Bakın, o resim de, o da şunun arkasındaki su dolu yer, boydan boya böyle tam bir vadi var yani inanamazsınız yani anca bu kadar güzel görünür şeyde yani yer üstünde. Dolayısıyla, bakın, o fotoğraflara dönelim, şunun arkası boydan boya panonun ortası ki biz bu yorumların hepsini oranın daha C panosu olup olmadığını bilmeden yapıyoruz ama “Kesin burası C panosu.” dedim yani böyle olması lazım gerçekten de. Ha, bu, mesela şunlardan birkaç tane seçerseniz... Burada görünmüyor da... Mesela, bakın, şuradan şöyle inmiş, buradan böyle inmiş. Hatta şöyle bir şey olmuş: Burası ilk kırıldığı zaman buralardan metan gazı çıkmış, buralardan çıkan metan gazı tutuşmuş burada yangın olmuş. Daha önce kimse söylememişti bize. Yani hani, biz oraya birikmiş diyoruz ya, evet, işte burada gazlar çıkmış, tutuşmuş, gelmişler söndürmüşler bayağı şeylerle. Ben geldim baktım, mesela, şuralara, yerlere, her tarafa, hani “Biz hava kabarcığını görebilir miyiz?” diye, hani bir metan çıkışını, herhangi bir şey göremedim ama tabii “Burası ne kadar zamandır su dolu?” dedim, “Epey bir zamandır dolu.” dediler. Şimdi, epey bir zaman dolu olduğu için bunun dibi millenmiş, o deliği, çatlağı her şeyi tıkamış, artık oradan gaz gelecek bir yer yok. Aslında, burada mesela şu su birikmeseydi de daha düzgün bir kırılma olsaydı

o biriken gazların bir kısmı buradan kaçırdı zaten. Dolayısıyla, aslında, şuralardan, şu yanlardan bir delik delebilseniz biz oraya, oradan gazın hepsi -metan hafif olduğu için- zaten yeryüzüne gidecekti, herhangi bir sorunla karşılaşmayacaktık, orayı boşaltacaktık. Aynı şeyi zaten o abonuzun üzerinde...

HASAN ÖREN (Manisa) – Ne kadar derinlikte bir delik?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – 200 metre, 300 metre, 100 metre, artık nereye kadar... Tabii, Başkanımızın söylediği şu: Yani biz şurayı aldığımız zaman, tabii, bunun üzerinde belki, bilmiyorum artık, belki 30 metre, belki 40 metresi, belki 100 metresi ama onun üzerinde bir boşluk hâlâ var ama buralarda yani. Biz yoğunuz burada ama boşluğumuz çok yukarlarda, belki 30 metre, bilmiyorum. Ancak işte jeofizik yöntemlerle bunların nerede olduğunu belirleyebiliriz. Hatta işte bu oluşum sonrasında şu kenardaki topuktan yani bakın, önce şuradan burası alınınca burası kırıldı. Neden? Ortasından çat diye dümdüz kırıldı. Bu vadi onu gösteriyor. Ondan sonra bunun altından aldığımız zaman kömürü, ürettiğimiz zaman ne oldu? Burası geldi, artık bu eklem noktasından döndü ve şurası da böyleydi. Bakın, şurada, şu ikisinin arasında ciddi bir üçgen oluştu aslında, buralar döküldü ama burada hep bu üçgen devam ediyor yukarı. Anlatabiliyor muyum? Aslında göçen yer de burası, buradaki gazın da buraya sirayet etmesi yani A panosunda da benzer bir şey olmuş olabilir yani hani bunu da göz ardı etmememiz lazım. Hani, C'nin yer üstü filan bunu da bize gösterdiği için hep C diyoruz ama A panosunda da benzer bir şey olmuş olabilir, oradan da gaz gelmiş olabilir ama onu azaltan iki temel faktör var. Birincisi, A panosunun üzerinde bir metan drenaj kuyusu yapmışlar ve oradan metanı almışlar, yüzde 60'larda filan metan gelmiş oralarından, drene etmişler. Bu birinci neden. İkincisi de A panosunda daha bir tavan ayak çalışmış, daha altlar çalışılmamış yani oralar çalışılmış olsaydı aynı sıkıntı A panosunda da olabilirdi.

Şimdi diğer önemli noktalardan bir tanesi şu: Tabii, Başkanımızın "çadırın ayağı" gibi tabiri, hani, herkes biraz daha kolay anlasın diye söylenen bir şey ama teknik açıdan çok daha öyle söylemek doğru olmayabilir. Nedeni de şu: Yani burası topuk olduğu için buralara gelen yüklerin hepsi kolon gibi buradan taşınır. Buralarda da bir sürü yol açılmıştır. Zaten planı biliyorsunuz, kargacık burgacık bir sürü yol açılmış. Her yol etrafında bir basınç zonu yaratır, yüksek basınç zonu yaratır, dolayısıyla birbirinden etkilenir ve bu etkilenme dolayısıyla da yüksek basınçlar gelir, kırılır buralar. Zaten buradaki sorun da o, S panosunun oralarındaki şeyin kötü olmasının nedeni de o.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Bu sözünü ettiğiniz deliklerden herhangi birisi kapanmıştır bu çökme nedeniyle, öyle bir çökme var mı orada?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hayır, yer üstünde yeni bir çökme izi ben göremedim. Ama biz ne zaman gittik? Biz işte olay olduktan iki buçuk üç ay sonra gittik. Yani şimdi öyle değil mi?

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Altı ay sonra.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Ya da kaç ay?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Beş ay, beş ay.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Ya da beş ay sonra gittik yani beş ay önceki durumun burada ne olduğunu bilmiyoruz. Ya, ben "O zaman gelip baktınız mı buralara?" dedim. "Bakmadık." dediler, kimse pek bakmamış.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Hocam, yer altında açılan o deliklerden söz ediyorum. Onlardan çöken oldu mu, kapandı mı?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hayır, kapanma değil de bu gazın gelmesinden dolayı, Başkanın açıkladığı şekilde, tam da bizim dediğimiz yerlerde ciddi boşalmaların olduğunu gördük, bizim beklediğimizden daha fazlasını.

Aslında, mesela bu göçme gene sorun yaratmayabilirdi eğer buradaki topuk güzel olsaydı, böyle kargacık burgacık yollar açılmayıp buralar çok zedelenmemiş olsaydı göçse bile burada basınçlı bir gaz oluşacaktı, bu gaz diyelim bir günde, bir saatte değil de bir haftada, bir ayda yavaş yavaş sızacaktı, biz de ocağın havasıyla bunu atacaktık, hiç kimsenin böyle bir şey olduğundan haberi bile olmayacaktı yani ya da buralar güzel betonla, ana galeriler betonla kaplı olsaydı mesela, o gaz gelemecekti, o göçükler olamayacaktı gibi. Ama yani keşke mesela tasmanın... Ya, bu çok standart bir şeydir yani yer altında bir şeyi sen kazarsan yer üstünde ne olduğuna bakarsın yani buna illa bak demezsin. Bu standart bir iştir yani bu ölçülseydi, her ay gidip -hatta her hafta ölçülür bu, ben oradayken ölçtüyordum mesela- ölçülseydi, biz, mesela, aşağıdaki üretimle buradaki hareketlerin nasıl olduğunu çok güzel senkronize bir şekilde görebilirdik. O zaman da tabii elimizde veri olurdu, veriye dayalı olarak söyledik ama şimdi ben nasıl söylüyorum? Ben, tamamen kendi tecrübelerime dayalı olarak bir yaklaşımda bulunuyorum. Yani ama bunun işte 10 santimdi, 1 metreydi, bakın, veriyle zenginleştirilmiş, kanıtlanmış bir şey söyleyemiyorum ama mühendislik öyle bir şey değil. Mühendislikte her şeyi hesap edeceksin, ölçeceksin, göstereceksin; işin aslı odur. Şu anda biz ölçmeden tamamen kendi yargımızı, ön yargımızı sunabiliyoruz, ön görüşümüzü daha doğrusu, ön yargı değil de.

HASAN ÖREN (Manisa) – Hocam, şirketin dışında bakmaya... Yani sadece şirket mi bakacak buna? Yani şirket burada o dediğinizi... Aslında çok temel kural diyorsunuz, bunları söylüyorsunuz. Şirket hırslı...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Hasan Bey, aslında buna tabii ki şirket bakacak.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam, bakmadı.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Yani daha doğrusu böyle bir sistematik yok. Hani, tasmanları üretim yaparken kim inceler? Böyle bir kuralımız yok, böyle bir sistematikimiz yok, böyle bir geleneğimiz yok. Dolayısıyla, kanuna, kurala göre bahsettiğin zaman hiçbir şey olmaz. Aynı işte Ermenek'te de öyle. Ben size söyleyeyim orada ne olduğunu? Orada eski imalatın olduğunu yüzde yüz biliyorlardı, bilmemeleri mümkün değil çünkü daha on sene önce çalışılmış bir yer. E, yani geldiler oralarından, işte söyledikleri yerlerin dışında üretim yapıyorlar. Yani MİGEM'in elemanları girdiği zaman, oranın söyledikleri yer mi, dışında mı olduğunu bilmeleri mümkün değil. Şimdi ocağa bir yere gittiniz yani onun, o sınırın dışında mı, içinde mi? Elinizde GPS yok ki ölçemezsiniz yani hakikaten zor bir iş bu. Bu nedenle, çok ciddi yaptırımları olmalı, gelip ölçmeli. Yani oralara girmiş adam yani oradan su geleceğini, gaz geleceğini de biliyor ama çok az bir şey geleceğini ve onu çok kolay tolere edebileceğini düşünüyor. Yani bu hani neredeyse başka türlü olamaz. Hani onun altına zaten daha bakın girmiş, önce de söyledim, altına girmiş, zaten daha üretim yapacak, oralar göçecek, mutlaka oralar gelecek. Yani şimdi daha galeride, hiç göçertilmeyen bir galeride ne olmuş? Öğleyin olmasının da en önemli açıklaması şu: Şimdi ne yaparlar? Yani yer altında çalışma sistemi şöyledir zaman kaybolmasın diye: Yemekten önce filan gidersen, delikleri filan delersen, patlatmayı yaparsın, yaklaşık işte bir saate yakın zaman gerekir, oradaki dumanların filan gitmesi için, sen de gider yemeğini yersin, yemeğini yedikten sonra da tekrar gelir çalışırsın. İşte o patlama sırasında gelmiştir. Yani sonuç olarak aslında onun orada olduğunu biliyorlar ama o kadar su geleceğini tahmin etmiyorlar yani eski ocaklarla, ta yukarıdaki yerlerle bağlantılı

olabileceğini düşünmüyorlar. Muhtemelen daha önce çok da girdiler buralara, bir miktar su geldi, sorun da fazla yaratmadı, biz de gene gideriz, orada alırsınız. Hatta o işte ürettiğiniz zaman, hesap edilmeyen bir yerden ürettiğiniz için bunun devlet hakkını ödemeyebilirsiniz. Ne bileyim, yani tonla şey olur.

Zaten bir de işletmelerde, yani ta ben başında da söyledim, iki tane plan olur çoğunlukla -özellikle küçüklerin hemen hemen hepsinde- bir tanesi teftişliktir, bir tanesi gerçek şeyle yaptığınızdır yani bunu ben söylemişim daha ilk başında hatırlarsınız yani hep öyledir. Yani bilmemeleri diye bir şey söz konusu olamaz yani oralara mesela hani delikler delinsin diye su için filan da istememişler, benim anladığım kadarıyla, buralar gazlı bir yer olduğu için gaz yakıcı olabilir diye düşünmüşler. Yani ne bileyim...

Tabii, elde veri olmadığı zaman, ölçmediğiniz zaman olmaz ki yani bunları nasıl söyleyeceksiniz? Bakın, orada da yani Ermenek'teki kazanın olma ihtimali yoktur yani öyle bir kaza olamaz, hani bildiğiniz için, hani bilmiyorsunuzdur, 1800'li yıllarda gelmiş birileri işlemiştir orayı, ne planı vardır, ne onlar, orada çalışan herkes ölmüş gitmiştir, kimse bilmez, o zaman olur, dünyada böyle kazalar da olmuştur ayrıca ama yani on-on beş sene önce çalışılmış, daha orada çalışan insanların oralarda... Onlar da aynı madenci, belki de bu ocakta çalışıyorlardı orada çalışanlar, bilmiyorum. Bilmemeleri diye bir şey söz konusu olamaz.

Kısaca şu: Yani çok teknik ayrıntıya boğmak istemiyorum çünkü bu teknik ayrıntıya girdiğimiz zaman o zaman her şeyi kanıtlayıp, ölçüp, sayısal modelini yapıp hakikaten teknik olması gerektiği gibi sunmamız lazım yani mühendislik bunu gerektirir yani ön yargılarla "Şöyleydi, böyleydi." dememiz bizim için doğru bir yöntem olmaz. O nedenle diyorum ki: Her şeyi ölçüp biçebiliriz, benim söylediğim yöntemi kullanarak her şeyi belirleyebiliriz ve...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 1.250 kamyon kumu söyleyecektiniz.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Orası da çok çukurmuş ya, "Oralara su filan gelir, ya oraya bir keçi düşer, adam düşer, gene onu da bizden bilirler." diye doldurmuşlar filan ama bakmışlar ki dolmuyor, ondan sonra bırakmışlar.

BAŞKAN – Arazi düzenlemesi yapmışlardı, reclamation.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, bu ondan olmamıştır da... Ama doğru da bir şey değil bu tip uygulama, aşağıya doğru çökme riskini artırıyor sunuz o zaman, değil mi?

BAŞKAN – Aslında Özgür Bey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yoksa çöksün istiyoruz da onu...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Yo, yo, çöksün istiyoruz zaten, keşke çökseydi bir şey olmazdı, hemen çökseydi. Tabii burası, yani Başkanımızın da söylediği gibi, sağlam olduğu için göçmüyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Gaz birikmeden çöksün diyorsunuz.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Yani burada bir şeyler yapmak lazım göçmesi için. Eskiden de belki göçüyordu da içi metan dolu olmuyordu, o zaman ciddi sorun olmuyordu, biraz işte topraklarda biriken karbonmonoksit filan geliyordu ama işte bandı vesaireyi tutuşturmadığı için böyle felaket olmuyordu. Belki eskiden gene oldu, bilmiyoruz.

BAŞKAN – Şimdi şöyle: Hemen MİGEM'den İmbat Madencilik'in benzer haritasını aldık. Şu genişlik burada damar kalınlığının yüzde 60'ı civarında. Şurada 25 metre, 30 metre bir damar kalınlığı varsa şurası 10-12 metre, 15 metre falan veya yüzde 50'si civarında. İmbat Madencilik, Dokuz Eylül Üniversitesine proje yaptırmış, oradan rapor almış, demişler ki: "Panolar arasındaki bırakacağınız topuk, damar kalınlığının minimum 2 katı olacak."

Yani o haritaya gelin arkadaşlar... Onu da bulduk, burada deşindik oraya. Yani o bize bir fikir veriyor bu iki ocak arasındaki sıkıntıda. Hâlbuki İmbat'ın üretimi buranın 2 katı, belki de 3 katı. Bilmiyorum, en son şeyleri nedir? Mesela şuradaki damar kalınlığı 25 metre ise şu genişliğin 50 metre olmasını önermiş Dokuz Eylül Üniversitesi. Şuradaki eğer 18 metreyse 36 metre olarak önermiş, taşınması açısından, yukarıdaki yükü taşınması ve buradaki kömür en nihayetinde demirlerle beton ördüğümüz bir duvar değil bu, doğal bir...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Biraz farklı Başkanım yani aslında hani elma ile biraz armudu karşılaştırmış oluyoruz. Orada çünkü topuğun altına da girerek üretim yapma da mümkün olabilir yani şu anda, ben, orayı çok ayrıntılı bilmiyorum ama Demir Export filan gelip anlattığı zaman onların topuk bırakma sistemi mesela şuradaki yaklaşımdan son derece farklı yani kolon şeklinde topuk bırakmadan da üretim yapabilirsiniz yeterince güzel oturduğunuz zaman, burada gaz birikmesini önlediğiniz zaman, külle yeterince doldurduğunuz zaman.

Hani, bunlar, hakikaten çok uç teknik konular yani bunların burada ayrıntılı olarak tartışılmasının ben hani bizi çok ilerleteceği kanaatinde değilim. Hani önemli olan şey şu: Yani bu tür şeyler, yapılan her şey bilimsel bir yaklaşımla yapılmış mı, yapılmamış mı? Bakmamız gereken şey budur aslında. O zaman da hata yapmış olabilirsin ama bilimsel bir şekilde yaparsan yaptığın hatadan izlersin, öğrenirsin, bir daha yapmazsın ve sürekli bir iyileşme olur ve düzgün bir çalışma ancak öyle gerçekleşir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ermenek'ten sonra bir maden mühendisi televizyon programında şey diyordu: "Eski imalatlara sensör koymuyoruz, orada ne oluyor ne bitiyor bakmıyoruz, işte metanını, oksijenini, suyunu falan ölçmüyoruz." Mevzuata bunu mu önermek lazım? Yani bu işe esas o tedbir mi engel olurdu?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Yani burada o boşlukların oluşmasını önleyeceğiz bir kere. O zaman zaten bu sorunu kökten çözmüş oluyorsunuz. Oralarda gaz birikmesini önleyeceğiz, onları çekeceğiz, alacağız. Dolayısıyla, zaten bir yerden bir şeyi çekiyorsan onun ne çektiğini, ne olduğunu ölçebilirsin de, o doğrudan onu da gerektirir yani önünüzü görerek derleyebilirsiniz. Yani biraz da mesela burası kalın damar kömür madenciliği yani buradaki uygulanacak sistematik ile Ermenek'teki hakikaten birbirinden çok farklı olabilir. Onun için yani bir tane ceket yapıp da bunu herkesin giymesini sağlamak biraz zor bir iş. Yani işin özü şu: Hep başından da söyledim, düzgün proje yapılacak, projede birçok şey göz önüne alınacak. Tabii ki orada da eksiklik olacak çünkü bizim yaptığımız iş hiçbir zaman tam bir iş değil çünkü bir iki tane alternatif var, biz en iyisi olanı seçiyoruz ama onun da bir sürü dezavantajı var hâlâ. Yani biz avantajı en çok olan, dezavantajı en düşük olanı seçiyoruz yani seçtiğimizde de gene bir sürü olumsuz nokta var. Maalesef bizde yüzde yüz doğru bir çözüm yok yani biz buna yaklaşıma çalışıyoruz. İşte madenin böyle bir çalışma sistematigi olacak, sürekli üretim ile araştırma atbaşı gidecek yani aynı şekilde devam edecek. Yani maden kapandığı zaman araştırma bitmez, ondan daha yani uzun süre madenin etkilerini araştırarak şekilde yani maden bitse bile araştırma bitmez. Ama bizde maalesef bu yaklaşım yok. Zaten sorunların olmasının temelinde de bu yatıyor...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Detaylı bir mevzuat...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Yani “Kazanın niye olduğunu bilimsel olarak ortaya koyalım.” dememdeki temel gaye de böyle bir sistemi artık oturtmamız gerektiğini, sayıya, veriye, bilimsel mühendislik yöntemlerine uygun bir şekilde yapmamız gerektiğine inanmamdır yani.

HASAN ÖREN (Manisa) – Dışarıdan seri üretim planını alıp getirsek...

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Bizim burası için çok farklı çıkar çünkü bizim burası kalın damar...

HASAN ÖREN (Manisa) – Kalın damarlı bir yer yok mudur dünyada? Vardır muhakkak.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Var, ama mesela onların da belki tavanı göçüyor, göçmüyor yani mutlaka benzerleri var ama benzerleri çok az yani her yer için bunu ayrı ayrı geliştirip çözüm yapmamız lazım. Kolay bir iş değil aslında.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şu anlamda söyledim: Yani bizim kusurlarımız var ki bu kadar ölümlü maden kazası oluyor.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Kesinlikle.

HASAN ÖREN (Manisa) – Diğerleri üretim planlarını, yaptıkları planlar üzerinde ciddi tedbirler aldıklarından dolayı da orada bunlarla karşılaşmıyorlar. İki plan arasında demek ki o topuğu farklı bırakıyor veya farklı bir madencilik anlayışı da getirmiş.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – “İki plan” demeyelim de “iki yaklaşım” diyelim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani siz “yaklaşım” diyebilirsiniz.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Bakın, bizim iki yaklaşım çok farklı. Yani onlar önce kömürün nerede olduğunu çok güzel biliyorlar, ondan sonra bütün özelliklerini biliyorlar, projesini ayrıntılı yapıyorlar, her yerden bilgi alıyorlar, araştırmalarına devam ediyorlar ve yöntemlerini doğru uyguluyorlar kendi şartlarına uygun.

Ha, benim de söylemeye çalıştığım şey şu: Biz de o yöntemi uygulamalıyız yani sonuçlarımız farklı olabilir ama yöntem budur. Yöntemin ne olduğu konusunda eminiz. Yani maden kapandıktan sonra bile araştırma, inceleme, izleme devam edecek yani bizde bu yok. Yani bakın, 3,5 milyon ton kömür üreten bir ocak, dünya ölçeğinde bile yer aldığına büyük ocaktır yani 3,5 milyon ton çok ciddi bir rakamdır. Yani bu firmaya desek ki: “Ya arkadaş, siz burayla ilgili hangi araştırmaları yaptınız?” Bir sayfa dolduramazlar. Hâlbuki, bunların, birçok kuruluşla devamlı çalışıyor, araştırmalarına devam ediyor, her türlü neden-sonuç ilişkisini araştırıyor olmaları gerekir. Yani ben tamamen yöntem üzerinde duruyorum.

BAŞKAN – Şimdi, şu karşıdaki plana bakarsanız, bu plan bu firmaya kömür üretimi için, 15 milyon ton üretmek üzere verilmiş bu saha. Şimdi, bu plan üzerinde galerilerin gidişatı çok önceden yapıp da “Benim ana caddelerim bu, panoları şurada yapacağım, burada yapacağım.” diye bir en başında Hocamın da dikkatini çekmiş olduğu bir proje yok, proje detayı. Bu projenin belki yüzde 90’ı olur da yüzde 10’u üretim esnasında karşılaşılan zorluklar, şartlar nedeniyle değişebilir.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Tadilatlar olabilir.

BAŞKAN – Tadilatlar olabilir. Bunların hepsi zaman içerisinde kömürün gidişine göre yapılmış. Hatta yangın çıkmamış ana galeride. Ana galeriden giderken adam demiş ki: “Kömürün içerisinde süreyim hiç olmazsa da yarısının masrafı, maliyetini düşüreyim.” Burada yok da oradaki tabanı kahverengi olanlar kömürün içerisinde sürülmüş, tabanı kömürde sürülmüş, tavanı taştta sürülmüş, kömür alma gayesiyle yapılmış. Biraz bakış açısı bu. Aslında kömür damarının normalde 15 metre filan üstünde bir galeri sürmek lazım ki sizin havalandırma yaptığınız yerde kömürle temas etmesin çünkü siz vakum yapıyorsunuz, emiyorsunuz, emdiğiniz zaman oralarından, çatlaklardan her zaman için bir kaçma olabilir. Su ile hava her zaman çatlağını bulur, dışarı sızar, kaçar. Buradaki temel sorunlardan biri bu.

Burada Hasan Bey sormuştu “Dünyada nasıl yapılıyor?” diye. Aslında dünyada yapılan, şunun tamamen göçmesi esasına dayalı fakat buradaki ana sorun, bir, damar çok kalın; iki, tavan taşı çok sağlam. Sorun buradan kaynaklanıyor. Yalancı tavan düşüyor, sağlam tavan arasında çok büyük bir boşluk kalıyor, oturmuyor. Aslında şuraların hepsinin tasmanla oturması lazım. Şuranın ikisinin oturmasının da nedeni şuradaki fay hattı. Fay hattından dolayı göçmüş buralar. Hocamın gösterdiği “v” şeklindeki su kanalının olduğu yer, öbür taraftaki fayın olduğu yer. Göçmüş buralar ama şu tavan şuradan böyle göçmüş ama burası sağlam duruyor. Bunun üstü yukarı kadar gitmiş tasman oluşmuş orada, şuralarda çukurlar oluşmuş. Aslında şunların hepsinin tamamen oturması gerekiyor. Marnın üstündeki kireç, kirecin üstündeki kil, onun üstündeki toprak oturacak ki... Burası daha sonra gene gözenekli olur buralarda gaz birikir ama oda gibi, 100 bin metreküplük veya 200 bin metreküplük bomboş bir mekânda birikmez; sorun orada. Altı desteksiz kalınca yukarısı oturma yapıyor ve gazı sıkıştırıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Eynez’i açtık çalışıyor işçiler, şimdi oturmamış, bir başka yerde oturup aynı faciayla bir kere daha karşılaşabiliriz.

BAŞKAN – Bize göre şurası oturmuş Özgür Bey, biz bunlara değindik. Şurada bu risk var, bura da oturabilir. Şurada da risk var, burada da risk var. Özellikle şunda, ikinci risk bunda, şu tasmandan dolayı. Şu taşıyor şimdilik. İmbat’takinin hepsi kalın kirişler üzerine oturduğu için -dedim ya şurası iki katlı damar kalınlığında diye- o da taşıyor, İmbat’takinin üzerinde boşluk yok diye bir şey yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çökerse orada da benzer bir şey olacak.

BAŞKAN – Ama çökmüyor, niye çökmüyor? İmbat şurayı... Biz ölçmüştük galiba Ümit kaçtı, şu pano boyu?

TKİ BAŞ MÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Onun boyu uzun Başkanım, 400 metreye yaklaşıyor ama...

BAŞKAN – Hayır hayır, bir tane vardı yani pano boyuyla şey arasında... Yani burada şöyle bilimsel bir şey yapmak lazım: Damarın kalınlığı panonun genişliğine göre şunların enlerinin belirlenmesi gerekiyor. Panoyu ne kadar açacaksınız... Göçertmeniz lazım ama tavan çok sağlam. Sizin ancak oradan, o “şilt” dediğiniz, o hidrolik şeylerin arasından ulaşabildiğiniz şey en fazla 5 metre, 6 metrelik bir sondaj yapabiliyorsunuz. Daha yükseği mümkün mü hocam?

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Olur ama yani 50 metre derinlikte...

BAŞKAN – O teknolojiyi geliştirin... Orası seksen metre yani buradaki şey, hani “O arkayı aldık da arka göçtü.” diyorlar ya, ilk göçen, üst tavadaki ilk göçen yer o dört beş metrelik işte marno-kireç veya kireçli marn dediğimiz o gevşek, çatlak, kömürle interaktif ilişki içerisinde olmuş milyonlarca yıl. Oradan su, nem ala ala çatlamaş, o göçüyor. Ama onun üzerinde sağlam bir yapı var ki bana göre hiçbirinde göçmüyor. Hocam da aynı kanaatte. Dolayısıyla şurada bunun olmasının ana nedeni de şuradaki iki tasman nedeniyle burası zayıflıyor, zayıfladığı için oturuyor. Aslında şurada şunun altında da belki 100 binlerce metreküp, belki 200 bin metreküp boşluk var ve gaz var onun içerisinde. Şurada da öyle, burada da öyle.

O yüzden eski imalatların hepsine "metan drenajı" dediğimiz, "gaz drenajı" dediğimiz şeyleri yapıp, ancak yukarı alacaksınız veyahut da bir mekanizma geliştirecek... Hocam onun mekanizmasını... Aslında birçok önerisinde var, Park Teknik'e ilk önerisinde. O uluslararası şeylerde de yazmış, Çinliler onu kullanıyor mesela. Nasıl yapılacak? Bir şekilde buranın hemen imalattan sonra gaz birikmeden, metan birikmeden, bunun ayak arkasında kalan kömürle hava reaksiyona girip karbondioksit oluşmadan burası göçürtülecek, buradaki o gevşek, kabarmış faktör içerisinde ya yer yüzeyinden yavaş yavaş kaybolup gidecek veyahut da bir drenajla onu alacağız ama depo olmayacak. Yani bomboş şey gibi. Yani panonun altını düşünün, 5 metresi göçmüş, 20 metresi boş. 110 metre, 200 metre, 20 metre... Nereden bakarsanız 440 bin metre -teorik olarak hesaplıyoruz bunu- yani ayağın eğimine göre terk ettiğiniz şeyler falan var. Müthiş bir, zehirli... Biz buraya girdiğimizde bile bu olayın farkındaydık ama girmek zorundaydık, girdik oraya, çok riskli bir şey.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Olay yerinde patlama olduğuna dair bir görgü tanığı ifadesi...

BAŞKAN – Patlama değil, tavandan taş patlamış.

Patlama derken...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yani, metan gazından söz ediyoruz ya...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Patlama değil de...

BAŞKAN – Metana şöyle bir açıklama getireyim Faysal Bey: Top atıkları patar atıyorlar, patar dediğimiz küçük dinamitler, oradaki tavanı veya kömürü gevşetiyor aşağı indiriyor.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Metanla havanın belli oranda...

BAŞKAN – Ha, onu izah edeyim: Metan oranı yüzde 5'e varırsa ortamda da bir sıcaklık varsa aleve gerek yok.

Dr. Didari'nin bir çalışması var, onu koyduk. Mesela, burada aleve hiç gerek yok, ortamda eğer 100-150 derece sıcak varsa ve yüzde 5 oranında da metan varsa metan parlıyor "pof" diyor sönüyor ama yüzde 19'a ulaştığı zaman patlıyor, bütün galerileri dolaşiyor, bir de o basınç da tozları da havaya kaldırıyor, onun etkisiyle 292 kişinin öldüğü kaza öyle Kozlu'daki. O yüzde 19'luk metan oranına ulaştığı zaman. Ama yüzde 20'nin üzerine ulaştığı zaman da, hani bizim evlerimizdeki ocaklarda, tüpün üzerinde yan an alev gibi yanar, yüzde 20'nin üzerinde, yüzde 100'e kadar. Metanın böyle bir özelliği var. Buradaki metan oranı, arkadaşlarla yaptığımız konuşmalarda ve bilimsel şeylerde o boşluklarda zaman içerisinde yüzde 50-yüzde 60'a kadar ulaşıyor metan. Dolayısıyla o metan patlamıyor, parlamıyor da, bir yerden kaçak bulursa, sıcaklık da olursa böyle sönük alevle yanıyor. Yani bizim evdeki ocaklarımızın memeleri falan genelde rahat, yüzde 100 yansın diye ona göre ayarlı, dışarıdan hava gelecek, o meme uçlarıyla falan. Burada öyle bir şey yok. Kaba bir metan geliyor, yanıyor. Bir de püskürünce o arkadan pürmüz gibi -bizim vardığımız kanaat bunların tabii hepsi- oradaki tahta kamaları yakıyor, oradan... Mesela, arkadaşlar, bir video bulmuştuk, o videoyu göstersenize. Hocam gösterdik mi biz sana? Bant yangını. Bir test yapmışlar, bant var, bantın bulunduğu ortama yanıcı metan gazı veriyorlar, arkasından alev veriyorlar, o esna içerisinde müthiş bir şey yapıyor. Bunu videodan bir görelim o kadar kritik ki yani... Senin orada söylediğin bir şey vardı, o çocukları dinlediğimizde otelde, bu yangından şöyle olur diye. Bu da alev topuna dönüşmesinin haklı neden olarak ortaya koyuyor ama bunu tabii veri olarak burada kullanamayız.

Bir bulabilerseniz...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Biz görüşlerimizi söyleyelim.

BAŞKAN – Buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Başkanım ve Bahtiyar Hocam, biraz önce yine raporumuzla ilgili ilave bilgiler verdiniz ama yine teknik ilave bilgiler verdiniz. Yani bu komisyondaki, evet teknik bilgiler de verilmesi gerekir ama 281 sayfa teknik bilgi gibi oldu neredeyse. Oysa ki biraz da bunun siyasi sorumlularının da sorgulanması gerektiğini düşünüyorum ben bu raporda. Bununla ilgili çok fazla yer ayrılmadığını... İnceledim, bir miktar inceledim ve bu incelediğim şeylere göre bunun siyasi sorumluluğuyla ilgili çok fazla irdelenmediğini, çok fazla değinilmediğini, bunun üniversite tezi gibi, üniversitedeki bir rapor gibi olduğu kanaati gelişti bende. Ben bu anlamda bunun politik anlamda, siyasi anlamda da değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Öz, şunu izleyelim mi?

(Video görüntüsü izlendi)

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Her neyse, sonucu görünmüyor yani oradaki bantların yanmaz malzeme mi, değil mi olduğuna bakacaktın herhâlde Hasan Ağabey ama sonucu görünmüyor.

BAŞKAN – Yanar bant, bu yandığına göre.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Deney olduğu için, yabancı ülkede yapıldığından ya da daha gelişmiş ülkelerde yapıldığı için bence bant yanmıyor herhâlde orada. Sonuç olarak...

BAŞKAN – Yok, yandı bakın. Yanar bant koyuyorlar, onu göstermek için, kül oluyor.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Biz hemen hemen altı aydır bu Komisyondayız ve altı aydan beri işte madendeki üretim yöntemlerinin ve çalışma koşullarının sorunlarını dile getiriyoruz ama bunlar çok da çalışma koşullarıyla ilgili kısımların raporda yer almadığını düşünüyorum, eksik buluyorum ben.

Yine, Komisyonda madencilik politikasının bu denli sorunlu olmasının asıl siyasi sorumluları olan Başbakanın, Enerji ve Çalışma Bakanının, hani gündeme alınmadığını, bunlarla ilgili gensoru olmasına rağmen bu raporda bunlarla ilgili hiçbir bilgi olmadığını görüyoruz. Yani bu, hani dünyada ruhsat verme yöntemleriyle ilgili bilgi var. Türkiye'de ruhsat verme yöntemiyle ilgili bilgi yok. Dünyada ruhsat verme yönteminin...

BAŞKAN – Var var, MİGEM'in...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Hayır, bizim doğrudan Başbakana bağlı olduğuyla ilgili bir bilgi yok. Yani, bizim ülkemizde doğrudan Başbakana ait bir maden ruhsat verme yöntemi var; ondan bahsedilmiyor.

İşçilerin özellikle işte yanmaz giysi, maske, havalandırma ya da iş güvenliği açısından çok eğitimlerini almadığıyla ilgili kısımlar yok.

BAŞKAN – Var var, o da var.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – "Hadi, hadi, hadi" dedikleriyle ilgili yok.

BAŞKAN – Hadi hadicilik de var, var. Okusanız...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Yok, okudum yani birçok yerini okudum, bunlar çok fazla yok.

BAŞKAN – Şimdi, onuncu bölümün altında sizin söylediğiniz sertifikalı madenci yetiştirme sistemi kurulması eğitimi var, işçilerin sosyal haklarının iyileştirilmesi var.

Yine, sekizinci bölümde hadi hadicilik... Özgür Bey'in vermiş olduğu bir tablo vardı, ben onu koydum.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Redevans sisteminin işçi, emek ve işçi haklarıyla ilgili kısımların işçilerin dilinden anlatılma kısmı çok fazla yer almıyor. Yani yer yer "İşçilerin sözlerini aldık, birbirine bağladık." denilse de özellikle işçilerin söylediği o kısımlar yok. Mesela, bugün en fazla tartıştığımız işte mitinge götürme kısmı yok işçilerin, en fazla tartıştığımız şeylerden birisi.

BAŞKAN – Onun için de bilimsel bir araştırma yapmak lazım. Kim gitti, nasıl gitti...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ama biz bilimsel araştırma yapmıyoruz, burası üniversite değil. Biz burada siyaseten bir rapor hazırlıyoruz ve bu siyaseten hazırladığımız raporda bunların da yer alması gerekir diye düşünüyorum.

Ben de sizin kadar olmasa da, 281 sayfa olmasa da 8 sayfalık ne var ne yok diye bir rapor hazırladım aslında, size de sunmak isterim bunu.

BAŞKAN – Tabii ki.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Yani burada bir de hani ne yapılmalıyı anlatmamız gerekir. Onu biraz önce Hasan Ağabey de söyledi, bir sonuç bölümü olmasının haricinde ne yapılmalıyla ilgili... Ama bu, madencilik bakanlığı kurmakla olmaz, madencilik bakanlığı kurma düşüncesi bize son zamanlarda sadece kadro açmak için yeni bir yöntem gibi de geliyor açıkçası. Ben size tespitlerimle ilgili hazırladığım bir raporum var onu da sunarım. Ben bu raporun biraz daha, teknik gözün haricinde siyaseten, işte, Bahtiyar Hocamın "anlatamıyorum" dediği ya da "Tam olarak giremiyorum." dediği kısımlara da girilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Hasan Bey, buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkan, 84'üncü sayfayı açtığımızda Park Teknik'in burada yaptığı üretimler yazıyor ve Soma AŞ'ye geçtiğinde üretimlerin ne kadar çok yükseldiğini görüyoruz. Enez'e biz gittik, gezdik, dolaştık. Park Teknik 2006, 2007, 2008, 2009'a kadar 30 milyonluk bir yatırım yaptığını söylüyor. Bu yatırımın karşılığında da 50 bin ton, 260 bin ton, 232 bin ton falan, gelmiş 2010 yılına. Park Teknik'in ne kadar yatırım yaptığını, Soma TKİ'den hangi mekanize ayakların alındığını, bunların nasıl kullanılacağıyla ilgili bütün bilgilerin hepsini burada vermişsiniz.

BAŞKAN – Evet, adım adım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Hepsini vermişsiniz.

Şimdi, 2010 yılına gelince, bir anda bu şirket kaç paralık bir yatırım yaptı ki tam 5 katına çıkmış. Raporunda bu şirketin ne kadar yatırım yaptığıyla ilgili ne siz bilgi aktarıyorsunuz ne TKİ ne Enerji Bakanlığı ne Soma AŞ. Karşılığında da zarar eden bir kurum TKİ, bir anda umulmayacak ölçüde 4,5 milyon fakire kömür dağıtıyor buradan, 3 milyon tonluk bir kömür dağıtıyor. Kasası para görüyor, 424 milyon, 340 milyon, 513 milyon, 860 milyon gibi; 1,5 katrilyona yakın paraları alıyor TKİ.

Şimdi, Park Teknik'in burada başarısız ve beceriksizliğiyle ilgili her şey teyit edilmiş. Şu başarının karşılığında ne var acaba? Biz raporumuzda bunu yazmayacak mıyız? Bir, SOMA AŞ 300 milyon mu yatırdı buraya? 5 kat fazlaya çıktı üretim. Baktığınızda bir sefer TKİ'nin şunu söylemesi lazımdı: Ya, ne oluyor arkadaşlar burada, hemen gidelim buraya, buraya gidelim. Birine ihale ettik, bizden şu kadar süre aldı. Bahtiyar Hocaya her gidildiğinde söylendi, Bahtiyar Hoca söylenenleri mantıklı karşıladı ve sürenin uzatılması için de olumlu görüş bildirildi. Doğru mudur söylediklerimiz?

Burada Bahtiyar Hoca olarak siz geçmiyor musunuz? Yani Park Teknik'in bu sorunları aşabilmesiyle ilgili, yeni bir revize proje yapmasıyla ilgili... Evet şirket bunları yapması gerekir ki sağlıklı bir üretim gerçekleşsin diye. TKİ sizden görüş alıyor ve TKİ'ye de olumlu görüş veriyorsunuz.

PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Şu anda söylediğim hemen hemen her şeyi orada yazmışım zaten.

HASAN ÖREN (Manisa) – Evet bunları söylüyorum. Bunların hepsine dikkat eden...

Başkan, bu konulardaki bu eleştirileri rapora getirecek olan Başkan olarak sizsiniz, önemli bir şey söylüyorum, Soma AŞ burada 5 kat üretimi fazlaştırdığında bunun karşılığında bu işi dualarla mı halletti, yoksa gerçekten buraya yatırım yaparak, 100 milyon, 200 milyon, 300 milyon yatırım yaparak bu büyük üretimlere mi vesile oldu?

İki, eğer bu kadar büyük üretimler var ise, bunu gören TKİ, Enerji Bakanlığı için buranın üzerine hassasiyetle eğilmedi? Sayın Bakan çıkıp da "100 dolara, 120 dolara, 140 dolara imal ettiğimiz kömürü şimdi 24 dolara imal ediyoruz." der iken acaba hangi yatırımla, hangi teknolojiyle, hangi bilgiyle bunu niçin söylemedi? Bu rakamların hepsi ortada. Raporun içerisine de ne TKİ'yle ne Enerji Bakanlığıyla ilgili hiçbir şey koymamışsınız. Yani bu kadar parayı kazanan TKİ, neden gidip burayı bir denetlememiş, neden bir bakmamış? 30 milyon Park Teknik buraya para yatırırken Soma AŞ'nin bilgiye mi ulaşamadınız? Soma AŞ ne kadar yatırmış, bu üretime ulaşmak için nasıl bir teknolojiyi getirmiş?

Sadece bir kısmı açıldığı için söylüyorum. Bu raporu bu boyutta tartışsak her sayfasını didik didik etmemiz lazım.

Ben de Sakine Hanımın söylediği gibi, Soma AŞ'nin burada ne yaptığı önemli değil, onun ne yaptığı zaten belli. Mesele, ucu nereye kadar giderse gitsin denilen yerlere gidebilecek miyiz, o görüşlerimizi burada ifade edebilecek miyiz? 800 milyar cebe koyan, 800 milyonu cebe koyanlarla ilgili ne yapmamız gerekli onu düşünmek lazım.

BAŞKAN – Şimdi, tabii, Meclisin bize verdiği yetkinin dışına çıkma gibi bir şeyimiz yok ama biraz önce ben bir şey...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – O da yetkilerimiz içindedir diye düşünüyorum ben.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yok şöyle: 30 milyonluk Park Teknik'in yatırımı bizim Komisyonun, Soma'nın...

BAŞKAN – Onu koyarız, onda sorun yok.

HASAN ÖREN (Manisa) – Soma'nınkinde neden yok? Soma AŞ kaç paralık yatırım yapmış 3,5 milyon ton çıkarmış?

BAŞKAN – Aslında söylediğiniz şeyin çok da bu raporun içeriğine, bir engel veya şey çıkaracak bir şeyi yok, onu koyalım, o konuda şeyim yok.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam, biz zaten öneriyoruz yani.

BAŞKAN – Biraz önce ben bir şey söyledim, Hocamın da benim de söylediğim, bu hakikaten çok büyük bilimsel araştırma gerektiren bir şey. Biz burada her ne kadar adına araştırma komisyonu da desek, şu bulguların çoğu bir bilirkişinin filan bulabileceği şeyler değil; bu topuklar, panolar arasındaki mesafeler, fayların durumları falan... Bilirkişi raporunun çok çok ötesinde biz şeylere eriştik. Tabii bunu siyasi söyleme şey yapmak muhalefet olarak sizin becerinize veyahut da siyasi

kabiliyetinize kalmış. Buradan sonuç çıkarıp dava açmak da savcının kabiliyetine kalmış. Ben yani tutup da firma şurada suçludur...

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkanım, siyasi bir şey söylemiyorum, diyorum ki, bir firmanın yatırımıyla karşılığında ürettiği...

BAŞKAN – Onu koyalım, o konuda bir şey demiyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – İkinci firmanın yatırımıyla karşılığında ürettiği söylüyorum. Ne siyaseti bu?

BAŞKAN – Hasan Bey şunu söylüyorum: Bu konudaki biz bu tespiti yaptık, Park Teknik'ten gelen en son noktaya kadar, onu biz üretim zorlaması diye burada da eleştirdik. Bu üretim zorlamasından TKİ mi sorumludur, Soma AŞ mi sorumludur...

HASAN ÖREN (Manisa) – Biz görüş bildiririz Başkan, onu savcılar yapsın. Biz görüş bildiririz.

BAŞKAN – Onu diyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ama biz ortaya koyalım, değerlendirmeyi başkaları yapsın.

BAŞKAN – Koyduk, ben o yüzden sizden özellikle şey istiyorum, rica ediyorum Hasan Bey, sekizinci bölümün çoğunda işçi ifadeleri var, sizin de bizim de dinlediğimiz, hepsi şeyde... Ama orada kazanın oluşumuyla ilgili sonuç kısmına siz haklısınız onu koyalım ama dokuzla onu bir gözden geçirin. Bir okuyun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkan hepsini okudum, oralarda bir tartışma yapmıyorum. Ben diyorum ki, bu rapor...

BAŞKAN – Şunu söylüyorum: Dokuz ve onda üretim zorlamasına biz atıfta bulunduk. Ben burada rakamı...

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkan üretim zorlamasına atıfta bulunmak başka bir şey, veri vermek başka bir şey. Bizim neden üretim artışında zorlama olduğunu söyleyebilmemiz için bu rakamı koymamız lazım. 30 milyon para yatırmış, 500 ton çıkarabilmiş... Ne kadar para yatırdı? Belki de adam hakikaten 300 milyon yatırdı, 3,5 milyon ton çıkarıyor. Orada söyledi genel müdürü "Biz burada çok teknolojik değişiklikler yaptık." Ne yaptığını bir görelim, bunu görelim ki haksızlık da yapmayalım yani.

BAŞKAN – Şunu açıklamama müsaade ederseniz: Şimdi, ihaleye çıkarken TKİ burayı tamamen klasik yöntemle üretim yapılacak şekilde ihaleye çıkmış. Klasik yöntem şu: Ahşap tahkimat kullanacak, martopikörlerle veyahut da patarlarla kömürler üretilecek, bantlarla taşınacak.

HASAN ÖREN (Manisa) – Neden mekanik olanları vermiş, kullanıma açmış?

BAŞKAN – Onu biz tenkit ettik işte. Burada şilt kullanılması, tam mekanize, yarı mekanizmayla ilgili herhangi bir şeyi yok TKİ'nin.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bakın, teknolojinin gelmesine karşı değil TKİ. TKİ diyor ki: "En alt birimde tutuyorum. Sen üç ayakta da, iki ayakta da klasik yapacaksan senin yapacağın üretime göre bunu koyuyorum." diyor. O başka bir şey. Ben de diyorum ki...

BAŞKAN – Değil işte.

Bakın, vardığımız nokta değil Hocam.

Şimdi, Hasan Bey...

HASAN ÖREN (Manisa) – Bitirmedim, bitireyim söyleyin.

Eğer Soma AŞ buraya 150 milyonluk yatırım yaptıysa o zaman klasik ayaktan, mekanik veya yarı mekanik ayağa geçmiş demektir. Doğru mudur? Bir tek mekanik, yarı mekanik ayak vardı Eynez'e girdiğimizde. Şimdi, Eynez'de biz bunu nereden anlayacağız? Faturalardan anlayacağız. Yani bize Eynez'le ilgili yatırımların bir faturasını verecek. 30 milyon vermiş işte, bulmuşsunuz Park Teknik'ten. Buradan da bulduğumuzda, bunun bir üretim zorlaması mı, yoksa teknolojik bir artış olduğunu bunu eline alan başka avukat arkadaşımız da, savcı arkadaşımızda bir değerlendirme hafızası oluşacak. Yoksa atıfta bulunmak onun değerlendirmesini gerektirmiyor, atıftır o.

BAŞKAN – O konularda sorun yok. Ben şunu açıklamak için söyledim, belki aynı şeyi kastetmedik.

Şimdi, ihaleye çıkılırken yaklaşık birim maliyet hesaplamışlar. Yaklaşık birim maliyet de burası ahşap tahkimat olacak, tamamen işçi üretimiyle olacak, mekanize ayak hiç hesaba katılmamış. Fakat siz yaklaşık birim maliyeti yar mekanize ayağa taşıdığınız zaman ayakta üretim yapılacak o çalışan işçi sayısında tasarruf sağlıyorsunuz. İşçi sayısının artırılması mekanize ayak kullanılmamasının getirdiği unsunlar ayrı ayrı irdelenmemiş, işçi sayısını azalttım ama mekanize ayakla birlikte şu kadar ürettim artış sağlandı konusu var; evet mantığa da uygun ama bunun da yaklaşık birim maliyet hesabı yok. Yani TKİ klasik olarak...

HASAN ÖREN (Manisa) – Biz onu sonra konuşacağız. 41,75 kuruş anlaşmayı yapmış, üzerine de, anlaşma yıllar boyunca devam edecek... Orası değil bizim sorunumuz. Biz gerçekten burada bir yatırım mı var, yoksa buradaki insanları kullanarak...

BAŞKAN – Onda sorun yok, onu koyalım. Yalnız bizim bulduğumu bulguyu siz hâlâ gözardı ediyorsunuz. Bakın, bir şey söylüyorum...

HASAN ÖREN (Manisa) – Başka yola sapıyorsunuz da ben de onun için karşı çıkıyorum.

BAŞKAN – Başka yol değil hayır. Sizin burada bir sorun yok, o notumuzu aldık, onu koyalım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Peki.

Başka bölüme geçiyoruz şimdi, anlaştık, bunu kapattık.

BAŞKAN – Benim söylemek istediğim şu: Biz sürekli TKİ veyahut da kurumlarımız Kütahya Tunçbilek'te veya başka yerlerde de klasik bir ihale yöntemiyle çıkılıyor. Yani ağaç tahkimat, insan gücü, istihdam...

HASAN ÖREN (Manisa) – Hiçbir problem yok.

BAŞKAN – Ama mekanize ayakta az insan çok mekanizasyon dediğiniz zaman maliyet unsurları değişiyor. Yani birinin ilk yatırım maliyeti daha yüksek. Üretim bitene kadar farklı mı? Yani bu tür çalışmalar, analizler yapılmamış; biz bunu önerdik burada. Dedik ki: Sadece klasik yöntemle göre değil, tam mekanize ve yarı mekanizeye göre... Bu ayaklarda yarım mekanize ve tam mekanize uygulanabiliyor ayağın, kömürün yapısına göre. Üretim zorlamasının bulunduğu yerleri falan, bunları da koyduk. Yani bu belki de sizlerin de, belki çoğu kişinin gözünden kaçtığı şeyi, biz TKİ'den gelen şeyleri koyduk.

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkanım biz hata ve haksızlık yapmak istemiyoruz. Biz şimdi tutturduk muhalefet olarak diyoruz ki: İşçinin sırtına bindiler, fazla üretim yaptırıldılar. Doğru mu?

BAŞKAN – Doğru.

HASAN ÖREN (Manisa) – Öyle söylüyoruz. Şimdi bunun yürütülmesi için Soma AŞ de diyecek ki: Bir dakika kardeşim nereden çıkardın böyle bir şeyi ya, bak 150 milyonluk yatırım yapmışım ben, iki mekanize bir yarı mekanize ayak almışım. Bunları söyler ise biz kimseye haksızlık yapmak için burada değiliz ki. Onun için siz Park Teknik'te ihale bedelinden, iki firmanın girişinden yatırımına kadar her şeyi yazdıysanız, buraya da yazarsanız o zaman biz anlarız neyin ne olduğunu. Yani bir haksızlık varsa onu da gideririz.

BAŞKAN – O zaman onu şeye koyacağız, kaza öncesi ocağın durumu...

HASAN ÖREN (Manisa) – Mesela, 2010'da ne çıkarmış? 2010 yılı hemen söylüyorum: 2 milyon 599 bin 380 ton çıkarmış. Şimdi bunun için hemen altı ay içerisinde aldığı gün ne kadar yatırım yapmış? 5 katına çıkmış. 40 milyon yaptıysa öbürü bunun herhâlde 200 milyonluk, 250 milyonluk bir yatırımı var. O tünellere girdiğimizde, o galerilere girdiğimizde de böyle bir şey hiçbirimizin gözüne çarpmadı. 25 metre kaldı değil mi bizim gezmediğimiz yer veya 50 metredir, 30 metredir, göçük vardı ya tam giremediğimiz yer.

BAŞKAN – Oradan aşağı 70 metre filan var.

HASAN ÖREN (Manisa) – 70 metrede, herhâlde teknolojiyi orada saklayacak değiller.

BAŞKAN – Yok canım, teknoloji saklanmasıyla alakası yok. Onu koyalım.

Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdi bu toplantı gerçekten olumlu bir şekilde de gidiyor, bunların hepsinin değerlendirilmesi lazım.

Sayın Başkanım, Soma Komisyon çalışmalarının sonuna geldik, Yeşilçam filmleri gibi, filmin sonundayız hâlâ bir kör yok. Yani, şimdi Sayın Ören'in, Sakine Hanım'ın ve bizlerin söylediğinden, işte raporun değerlendirmesinden de bu anlam çıkıyor. Yani, Türkiye kömür işletmeleri ve Enerji Bakanlığının görev ve yetkileri, sorumlulukları gözardı ediliyor.

Şimdi sadece küçük bir örnekle ve somut örnekle dile getirmek istiyorum: Şimdi, Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğüne de sorduk, tutanaklarda da var, bir Enerji Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı, yani o bütün Bakanlığın teftiş ve denetiminden sorumlu olan kişiyi -adını unuttum, Hacı bilmem ne- Türkiye Kömür İşletmeleri yönetim kurulu üyesi olarak atanmıştı kazadan bir ay evvel Enerji Bakanı. Kazanın ertesi günü istifa etti. Şimdi, bu bir yönetim hatasıdır yani denetlemekle görevli birisini sizin yönetim kuruluna atamanız bir hatadır yani, onu atamayacaksınız. Şimdi, biz bunu çalışmada tutanaklara almışız. Bunun bir eleştiri olarak Soma Komisyon raporunda yer alması gerekir. Enerji Bakanının veya Türkiye Kömür İşletmelerinin sorumluluğu, yaşanan bunca hadisede elbette bir yönetim sorumlulukları vardır, hataları vardır, yapmaları gerekenler vardır. Şimdi, Enerji Bakanındaki imaj şu bendeki izlenimi Tommiks, Teksas, Red Kit'te olaylar olur, çatışmalar, ölenler falan en sonunda bir cenazeci gelir, ölçüleri alır filan yani cenaze rakamı veriyor, milleti bir teskin edici konuşmalar yapıyor ama bu madenlerin sahibi, sorumlusu hiçbir sorumluluğa ait bir şey yok. Bu kaza olalı altı ay olmuş, Enerji Bakanına sordum ben Plan Bütçe Komisyonunda ya ne yaptın kardeşim sen, hangi çalışmayı yaptınız diye, tutanaklar ortada, cevap yok. Cevapsız, sükût ikrardan gelir demeye başlıyoruz yoksa biz sorumlu icat etme, illa bulma derdinde de değiliz. Gereksiz yere yani haddinden fazla Çalışma Bakanına yüklenildi, bakıyorum Enerji Bakanı aradan sıyrılıyor. Ya, asıl ana sorumlu Enerji Bakanlığıdır. Çalışma Bakanlığının da kendine göre elbette sorumlulukları vardır. Konuşmamın başında da söyledim, feryat ediyor Çalışma Bakanı "Bu kadar kâr ve kazanç hırsından yüreklerimizi çekmeliyiz." diyor. Acaba kime diyor? Sadece patronlara dediği kanaatinde değilim ben. O bir yerlere de bu mesajı verdiği kanaatindeyim. Şimdi bunları görmezden gelemeziz. "Kâr ve rant hırsından yüreklerimizi çekmeliyiz." diyor. Ve tekrarlanan sözlerdir bunlar, bunları mutlaka önemsememiz gerekiyor. Kâr hırsından filan bahsediyoruz, taslakta var ama bu kâr hırsına ne sebep oluyor? "Homoekonomik", ekonomik düşünen insan, insan düşünen bir hayvandır, insan ekonomik bir varlıktır filan. Peki bu kâr ve rant hırsını tetikleyen tamamen bu redevans ve bilmem ne ihale sistemi, bu madenlerin çalışma düzeni. Bunların da göz ardı edilmemesi gerekir. Elbette biz siyasi değerlendirmelerimizi kendi becerimiz dâhilinde yapacağız Sayın Başkan ama kurumsal olarak sorumlulukların da belirtilmesinde fayda görüyorum.

Bir de Sayın Başkanım, Hasan Ören Bey'in bir talebi oldu biraz evvel, yani bir özet sonuç da yani hem okuyanları, Komisyon üyelerini kamuoyunda ikna edici bir sonuç bölümü yazılması, değerlendirme istemiştik, bunu ne zaman alırsın Sayın Başkanım? Böyle bir 10-15 sayfa da olabilir fotoğraflı videolarla bir önerisi olmuştu hatırlarsanız konuşmasının başında. O önemli yani onu bir Komisyon olarak...

BAŞKAN – Şimdi, şöyle söyleyeyim Erkan Bey, bizim bu, biraz önce hocam da bahsederken, olay çok farklı ve bilinmeyen bir yer olduğu için çok görselleştirmemiz lazım bunu. Yani dolayısıyla görseller üzerinde çalışıyoruz, onları iyileştirmeye çalışıyoruz. O en son kısımda olayın nasıl olduğuyla ilgili Hasan Bey'in söylediğini koyacağız ortaya. Aslında bizim çalışmalar içerisinde de varmış, 25 sayfalık bir yer ayırdık falan diye ama onu bir koyalım. Sizin bu söylediğiniz, Hükümeti eleştirme, Bakanla ilgili her şeyinizi zaten ek görüş olarak biz buraya koyacağız eksiksiz olduğu gibi bunları aktaracağız ama...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Mutlaka konulması gerekir.

BAŞKAN – Bir rapor da kazanın oluşumuyla ilgili şeyin içerisine değil de sizin görüşleriniz olacak, burada her şey konulacak yani bu Komisyondan farklı bir şey çıkmayacak onu söyleyeyim.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Sayın Başkan, yalnız kayda geçmeden ben kısa bir espriden sonra bu oldukça ciddi meseleye geçmek istiyorum.

BAŞKAN – Kapatayım mı?

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Evet kapatabilirsiniz lütfen.

(Bu bölümde ses kaydına ara verildi.)

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Şimdi bu meseleye geçelim.

Son bir ay içerisinde bölgedeki biraz olağanüstü gelişmeler nedeniyle katılmadım, arkadaşlardan da özür diliyorum, yalnız bu taslak rapora bakma imkânım oldu. Gerçekten, arkadaşların da belirttiği gibi genelde teknik yetersizlikler üzerinden soruna yaklaşılmış, nedenler sadece teknik yetersizliklerde bulunduğu için çözüm de biraz o anlamda olmuş. Şüphesiz ciddi bir emek de var. Dünya örnekleri de büyük oranda incelenmiş yalnız yine salt teknik boyutuyla, oysa sorun çok daha kapsamlı. İşte, biz diyoruz: Bilimsel olarak yaklaşalım, yalnız bilim sadece matematiksel kimi verilerden hareket etmele ya da kaba mekanik şeylerle değil yani bunun bir sosyal bilim boyutu vardır. Yani şimdi, mesela salt bu mevcut yönetmelikler dahi uygulansaydı bu sorunun büyük oranda önüne geçilebilirdi. Yani mesela böyle kritik bir yerde tedbirler zinciri konulur. Şey denilir, bu patlama olsa dahi bunun galeride dolaşmaması için o bantların yanmaz olması gerekir.

Faraza yanmaz değildi, ilerledi, orada çalışanlar, oradaki emekçiler duman altında kaldı, o zaman tamamıyla onları koruyacak maskelerin olması gerekirdi. Yani böyle bir emniyet tedbirleri dizisi vardır. Oysa bunların tümünün aslında ihlal edildiğini görüyoruz. Bu işin teknik boyutu. Ama bu nasıl gerçekleşiyor? Bir de bizim olayın diğer boyutuna bakmamız gerekiyor. Biz duyduk, yani şey gerçekliğini büyük oranda gördük yani adamlar şey diyor: "İşçiler biz burada köle koşullarında çalışmak zorundayız çünkü başka hiçbir iş yoktur." Bir de şunu belirtmek gerekiyor, oysa gerçek neden ucuz iş gücü üzerine kurulu üretim modelmesindedir. Biz buna hiç değinmedik. Hükümetin neoliberal ekonomi politikasına hiç değinmedik. Yani bu kadar kapasite artışı oluyor ama bunun nasıl olacağı, oradaki insanların insani koşulları sağlanarak iş sağlığı ve iş güvenliği...

BAŞKAN – Faysal Bey bir dakika.

Faysal Bey'in söylediği şey önemli: "Üretim ucuz iş gücü modeline göre oturtulmuş." diye onu bir şey yapalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hükümete gensoru vermek lazım o zaman.

BAŞKAN – Hayır yani TKİ açısından diyorum yani sistem öyle oturmuş, zaten onun başında da kendi mazeretleri de var "Devlet önümü açmıyor, yatırım şeyi vermiyor, bilmem ne yapmıyor." TKİ'yi dinlediğin zaman TKİ öyle diyor.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Özelleştirme, taşeronlaştırma, bu, redevans konuları detaylı tartışılmadan yazılacak bu rapor eksik kalacaktır. O nedenle şu ana kadar görüşlerimizi çok fazla ifade edemedik, anlamaya çalıştık ama rapor yazılmadan önce biz de görüşlerimizi sunmak isteriz, dâhil edilmesini isteriz. Olmaz ise herhâlde muhalefet şerhi yazmak durumunda kalırız, öyle bir durum gelişir. Şu mesela görünmeli: Biz orada konuşurken işte "Denetimciler gelirdi, hiçbir şey yapmadan giderlerdi." deniliyor. İşte, iş yeri sahibi kendine güveniyordu, Hükümetle ilişkilerine güveniyordu, işte mesela tümüne tatil verip "Şeye gitmek zorundasınız." diyebiliyor. Orada tamamıyla iradesi alınmış bir sendika gerçekliği var yani sendika diye bir şey yok orada. Şimdi, bunların hiçbiri olmayınca bu felaketlerle karşılaşmak çok daha kolay olabiliyor. Dolayısıyla bu teknik yetersizlikler de aslında bu sözünü ettiğimiz şeyin alt parametreleridir. Yani bu sorun biraz kapsamlı bir şekilde ele alınmayınca salt teknik yetersizlikler üzerinden hareket edilince bir sonuca varılmaz.

BAŞKAN – 6.4.1.2'de sendikaların iş sağlığı güvenliği kapsamında etkin olmaması diye biz bu konulara değindik ama tabii, sizin şeyiniz biraz farklı anladığım kadarıyla.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yani şimdi, biz o olgu üzerinden aslında çok daha ciddi bir şeye işaret etmek istiyoruz yani böyle kısa bir cümleyle geçmek, ne anlama geldiği tam anlaşılmadan kısa bir cümleyle geçmek doğru olmuyor yani yüzlerce sayfa kalınlıktaki bir raporu...

BAŞKAN – Faysal Bey, oralara bir bakın, ilaveler olursa şey anlamında, düzeltmeler, şey yapalım.

Bir de özür dilerim, bir şey söyleyeyim: Biraz önce Özgür Bey de muhalefet şerhi şeklinde... Bu raporlarda muhalefet şerhi olmuyor da ek görüş oluyor, muhalif ek görüşü olabiliyor. Tabii, kanunlarda var muhalefet şerhi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İndekste "Muhalefet şerhi" yazmışsınız ya ben oradan şey yaptım.

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Bu, rapora dâhil edilir mi yoksa...

BAŞKAN – Raporun ekine koyuyoruz bunu, raporun kendi içerisine bir yere monte edemiyoruz çünkü orada...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Yani şimdi, tabii bu uzatılabilir yalnız ben kısaca söyledim...

BAŞKAN – Sakine Hanım bir öneriler şeyi verdi 8 sayfa, sizlerden de öyle bir şey gelirse raporun içerisine dâhil edeceğimiz şeyler vardır, yok onun dışında "Hepsi dâhil olmamış benim ek görüşümdür, şunu da yazacağım." derse onu da koyacağız zaten

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Onu en geç üç-dört gün içerisinde hazırlayıp Komisyon Başkanlığına sunacağız. Bunu belirtmek niyetindeyim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Özgür Bey, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim.

Önce, birkaç tane, daha doğrusu esas sistematığı bir konuşalım, şu muhalefet şerhi meselesinden.

Şimdi, raporun katıldığımız kısımları var zaten önemli bir kısma katkı verdik, birlikte çalıştık; katılmadığımız kısımları var. Ayrıca, raporda yer almasını önerdiğimiz şeyler var, bunlardan sizin kabul edeceğinizi olacak veya Komisyonun kabul edebilecekleri olacak, kabul etmeyecekleri olacak. Kabul etmeyeceklerini bizim -anladığım kadarıyla- muhalefet şerhi kısmında değerlendirmemiz gerekecek. Bu anlamda teknik bir imkânsızlık çıkıyor ortaya şimdi. Altı gün kaldı, son toplantı diyoruz. Bizim önerilerimizin rapora konup konmayacağı, dercedilip edilmeyeceğinin kararlaştırılması Komisyon kararıyla olacak bir şey, Başkanlık Divanı bu meseleye memur değil. Komisyon toplantı yapmayacaksa şimdi, benim yaptığım bir önerinin raporun kendinde Komisyon ortak kanaati olarak mı yer alacağı, yoksa Komisyon ekseriyetle katılmadığı için benim muhalefet şerhine veya parti grupları açısından CHP'nin muhalefet şerhinde mi yer alacağı hususu sıkıntılı teknik bir konu. Bunu bir karara bağlamamız lazım. Yani süremiz mesela bir ay olsa şöyle bir takvim ilan etmek gerekirdi, ben onu anlatmaya çalıştım geçen sefer ama onu yapamadık. Şu tarihe kadar görüşleri bildirin, görüşlerin bildirildiği tarihten sonra bir toplantı yapabilmeliyiz. Orada bu görüşleri tartışmalıyız. Tamamsa raporun içine, değilse ben o tartışmadan ikna oluyorum ha, buna raporda gerek yok, tamam; olmadıysam ısrar ederim, muhalefet şerhine girer. Şimdi, bu son toplantıysa bu raporun İç Tüzük'e ve genel yöntemlere uygun olarak yazılması olanaksız hâle gelmiş oluyor. Böyle bir teknik sıkıntımız var. Derseniz ki: Burada tartışıyoruz, biz buradan bir ilave yaparsak yapacağız, bunun dışındaki kısımların tamamını muhalefet şerhine koyun. O zaman hani size bir haksızlık olmuş olur. Aslında benim size önerip de Komisyonun genelinin, gruplardan birinin önerip Komisyonun genelinin kabul edebileceği bir şeyi koymayınca bu sefer muhalefet şerhi üzerinden okuduğunuzda "Ya, Komisyonun bak, bu kadar mantıklı bir şeyi bile içeriye koymamış." denir. Böyle bir şey var. Ama Komisyonun tamamının katılamayacağını şey yapıyorum, demin şaka olarak söyledim ama hakikaten Faysal Bey'in söylediği bu genel olarak meseleye bakış bir Hükümet politikası. Siz ona eleştiri yazarsanız bu sefer AKP'nin genel politikalarıyla taban tabana çelişmiş olursunuz. Ama bizim de durduğumuz yerden baktığımızda bunun muhalefet şerhini yazabilmemiz lazım. Orada bir sıkıntımız var diye görüyorum.

Onun dışında şimdi hızlı hızlı teknik bir iki tane şey söyleyeyim: Aslında bu da bir yandan içinden, bir yandan dışından bir şey söylüyoruz. Öneriler kısmının bence en başında ILO sözleşmesinin bir an önce Mecliste görüşülüp onaylanmasını yazmış olmamız gerekir.

BAŞKAN – ILO 176'yı yazdık galiba değil mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben görmedim, yazmamışız yani ben okudum.

BAŞKAN – Var yani ben Dışişleri Komisyonundayım aynı zamanda geçirdik oradan, Meclise de gelir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Geçti de ama yine de yani Meclisten bir an önce geçmesinin bu raporda...

HASAN ÖREN (Manisa) – Meclisin gündemine gelmeli.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – ...gelmeli ve oylanmalı.

İkincisi: Benim şöyle bir önerim var, birçok sorunu aşar diye düşünüyorum. Giriş kısmında kimleri dinledik, hangi tarihte dinledik ve tutanak dergisine atıf. Yani şöyle: Buraya görüşünü almamış olabiliriz arkadaşın ama birileri bu raporu okuduğunda tutanak dergisinin şu tarih, şu sayfasındadır." dediğimizde on yıl sonra okuyacakların işi çok kolaylaşır.

BAŞKAN – Özgür Bey, şu mikrofonu Mustafa Bey'le paylaşayım, çünkü ona düşen kısımları o yapıyor. Ağırlıklı olarak ben...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Soru-cevap yapmayalım, uzamasın ben önünüze sereyim Mustafa Bey buna cevap versin bitince. Yani eğer yapıyorsak sorun yok zaten yani.

BAŞKAN – Yo, yo.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam iyi olur.

7'nci bölümde TKİ ile özel sektör arasında yaralanmalı ve ölümlü kazaların karşılaştırmasını yapmamız iyi olabilir hani bu ışık tutacak bir şey olur.

NIOSH'tan gelen Hocamız Güner Gürtunca'nın bu kazanın bu kadar gecikmesinin şaşırtıcı olduğunu, bu havalandırma planı içerisinde özellikle de çok eski ve bırakın 3,5 milyon tonu, 1 milyon ton üretim için bile bu havalandırma planının yetersiz ve kazaya davetiye çıkardığını Güner Hocadan iki tane alıntı gördüm ben iki sayfa üst üste 196, 197 herhâlde ama bu yer almamış, bence bu çok hayatiydi, o kısmı önemli.

BAŞKAN – Güner Hocanın da çok daha ötesinde ben burada onu eleştirdim. Havalandırma, seri havalandırma... Onu da koyalım yani yine.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onları okudum, havalandırma planıyla ilgili de ama şimdi, Güner Hoca NIOSH'tan geldi, bir otorite, çok...

BAŞKAN – Güner Hocanınkini ayrı bir yerde koyuyoruz onları.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle mi?

BAŞKAN – Tabii. Yani biz Komisyonumuza gelen...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bizdeki taslakta yoktu ya.

BAŞKAN – Yok daha onlar henüz bitmedi. Bak biraz önce... Siz güzel şeyler söylüyorsunuz da bizim de teknik ve zaman sıkıntımızdan dolayı hakikaten yetişemiyoruz, Hocam da vurguladı, buna belki bir sene, bir buçuk sene adam gibi zaman harcamak lazım, biz bu şey içerisinde...

Ben 5 kere yurt dışı NATO programlarını iptal ettim arkadaşlar yani bunu söylemek için söyleyemiyordum, Başkanlığımızda gidilecek heyetlere arkadaşlar gitti. O yüzden zaman sıkıntımız var, arkadaşlarla görev dağılımı yaptık, en önemli gördüğüm Özgür Bey, şuraydı, yani bizim 8, 9, 10'uncu bölümlerde en çok odaklanacağımız ve bizim de sorun olarak gördüğümüz yer oraydı, oraya çok hocamla ben odaklandım, arkadaşlarımız da görev dağılımıyla, Mustafa Bey onları yapıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bahattin Hocanın "Ton başına 1 dolar masraf edilseydi iş güvenliği konusunda hiçbir sıkıntı olmazdı." Bu çok önemli bir tespit, bunun benzer bir şekilde yani bu insanın kafasına bir şeyi kazıyor yani bundan sonrası için böyle bir hesaplamanın, yaklaşık bir hesaplamanın veya Bahattin Hocanın bu tespiti Komisyonunda genel kabul gördü şeklinde bir yaklaşım bence önemli.

BAŞKAN – O zaman yıllık üretim bazından kömür başına şu kadar azalt...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tabii burada göndermenin de şirket kadar fiyatı belirleyen TKİ'ye de yani hoca da öyle demişti "Şirket 1 dolar az kazanmayı, ya da TKİ 1 dolar az kazanmayı göze alsaydı." demişti, iki tarafı da önemli.

Raporumuzda savcılığın ocağı erkenden şirkete teslim etmiş olmasının yapılabilecek her türlü araştırma açısından ciddi bir eksiklik olduğunu söylememiz lazım diye düşünüyorum. Yani bir gün bir okuduk gazetelerden "Zaten orada yangın sürüyor, bilirkişiler oraya kadar ulaşmadı, bu yüzden artık bilirkişi raporu bu hâliyle yazılacak ve ben ocağı şirkete teslim ettim." dedi savcılık bir anda. Bizim ondan sonra gidip üç ay sonra bizim gördüğümüz hiçbir şeyin yeterli, tam veya manipüle edilmemiş olduğu garantisini vermez yani bizim gördüğümüzde ve bilirkişinin de, mesela savcı şey diyebilirdi: "Buranın TKİ tarafından, TKİ'ye teslim ediyorum veya bence TKİ de etmemeli, bir kayyum atamalı, oraya teslim etmeli ve yangın söndükten -aynı bizim girdiğimiz gibi- sonra bir bilirkişi raporu daha istemeliydi mesela. Bunu yapmadılar. Bu bence yargılanma sırasında da şirket açısından savunmayı en oturtacakları yer yani savcılık şirkete acayip kaçabilecekleri bir alan bıraktı. Bilirkişi raporundaki suçlamaların bir ayağını boşa bırakıyor bu çünkü hep denecek ki "Bilirkişi gidip de kaza yerini görmedi zaten." Yani oysa biz gördüğümüze göre savcılık bunu takip etmeliydi. Ben bunun... Şimdi bakınca şirket yetkilileri açısından kötü ama savunma aşamasında müthiş bir kaçamak bıraktığını düşünüyorum.

Kazanın oluşumunda sizin değerlendirmeleriniz vardı "Bilirkişinin değerlendirmelerini yeterli bulmadık." diye ama bizimki de kazanın oluşumu kısmı yaklaşık 1,5-2 sayfalık bir kısım oldu. Yani biz de biraz daha detaylı anlatabilirdik onu.

Kaza yaşandığı andan itibaren orada yaşanan panik, eksiklik falan biraz değinilmiş ama esas böyle herkesin ne yapması gerektiğini bileceği, mesela S panolarındaki 20 tane oksijen maskesinin bilinmiyor olması. 150'ye yakın maskenin eski revir veya eski yaşam odası deyip sonra söküp revir yaptıkları yerde olmuyor olması. Kaza olduğu anda mevzuatımıza göre yaşam odası zorunlu, şirket yapmamış konusundaki yetkililerin açıklamaları TKİ'nin ve bakanların.

Şirketin mevcut bir yeri önce yaşam odası olarak yutturmaya çalışıp daha sonra herkesin "Yaşam odaları kömür madenleri için gerekli değil."de birleşmiş olmalarının tespit edilmesi bence önemlidir.

Alp Gürkan'ı dinleyememiş olmamız önemlidir, onu net olarak şey yapmamız lazım.

Melike Doğru'nun dinlenmemiş olması fevkalade önemlidir.

Bir de, eğer şöyle bir şey yapıyorsak, bunda birleşeceksek "Bilimsel ve teknik yönden araştırılması lazım Soma'nın." diyor hocam, ve "Bu, bu Komisyonun harcı değil." diyorsa ve bunda ortaklaşıyorsak eğer, bu konuda bir kanun teklifi verelim altını hepimiz imzalayalım yani diyelim ki: "Bu Komisyon bunları yeterli görmüyor." Bir kanun teklifi verelim ve bir bütçe mi ayrılacak, ne yapılacaksa yapılacak ve onlara bir yol haritası verelim yani hani hocam anlatıyor ya...

BAŞKAN – Onu önerdik mi, koyduk mu onu Mustafa Bey?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kanun teklifi olarak görmedim ben.

BAŞKAN – Teklifin geneli yok da bu konuda bir şey yapılması konusunda önerimdir var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Okudum zaten onu da, zaten bizim Komisyon her şeyi şuna oturtuyor şu anda: Yapamazdık, yetmezdi, bütçemiz yoktu, bilmem ne ve sonra siz “Yüzde 95 emin.” diyorsunuz çıkınca ama okuyunca yüzde 95 de emin değiliz. Aksine bir bilirkişi raporu da var. Onların da mevcut durumda artık bizim rapordan sonra yüzde 95 emin olamayacakları anlaşılıyor. Bir sürü de bir şey var. Bir de bir şeyi de çürütmüyoruz. Mesela “Sabotaj ihtimali var.” diyorsunuz, yüzde 1 de olsa söyleniyor. Mesela o hava akımını yarım saat-kırk beş dakika süreyle tersine döndürüp üfleyip oralara yangın yapabilecek bir sabotaj aygıtı yapsak hangi büyüklükte olur mesela değil mi? Var mı böyle bir sabotaj aygıtı? Hem hava akımını tersine döndürecek, dışarıya doğru uzun süre şey yapacak. 550 milyon metreküplük havayı basarak yaptığını düşündüğümüz bir şeyi birinin cebinde sokmuş olması lazım. Atom bombası mı tarif ediyorsunuz yani bu ne? Bu birazcık kafa karıştırmaya yönelik bir şey. Hani bu Komisyon böyle bir iddia varsa da neden olamayacağını Hocam çeyrek sayfada yazar. 550 milyon metreküp havayı püskürtecek kadar cepte girecek bir şey. Yani onun da imkânsızlığını... Ya bunları hiç konuşmayacağız, konuşuyorsak da olabirliğini ya da olunamazlığını anlatmak lazım yani bunu.

Ve tabii, ilk başta söyleyeceğim iki şeyi en sonda söyleyeyim. Raporun kurumlara dokunmaması, suya sabuna dokunmaması bu raporun TKİ'nin sorumluluklarını, MİGEM'in sorumluluklarını, onunla ilgili mevzuattaki eksiklikleri, mevcut mevzuata göre yaptıkları eksiklikleri ve elbette bir bakan diyorsa ki: “Ben ramazana ramazanla girmeyi severim.” veya diyorsa ki: “Burası dünyanın sayılı güvenli madenlerindedir.” Oradan sonra artık müfettişlerin bir şey, nasıl bir şey yazabileceğini veya “Neden yazmadın?” diye sorulan müfettişe Bakanın yargılama izni vermemiş olduğunun da önemli şekilde altını çizmemiz lazım.

Bir de Başbakan madenlerle ve iş güvenliğiyle ilgili önemli bir şeyler söyledi. Bize taslak raporun ulaştırıldığı gün Başbakan iş güvenliği paketi açıkladı. İş güvenliği paketi içinde olup da bizde olmayan az şey var ama bizde olup onlarda olmayan çok şey var. Yani düşünün ki Başbakan bu Komisyonu ciddiye almıyor. Yani Başbakan bir başka yerde paralel örgütlenme kurmuş kendine ve bir paralel örgütlenme ona Soma Komisyonunun önerilerini yapıyor. Oysa benzer yanlarımız var, elbette ki olacak, ama bu Komisyonu ya bizden, mesela 3 Temmuzda bütün muhalefet önermiştik, reddettiniz. “Bir ara raporu yayınlayalım iş güvenliğiyle ilgili.” “Yok, raporumuzda yapaım.” Eyvallah. Başbakan bir gün sabretmedi, çok manidar, aynı gün bizim rapordan paralel rapor açıkladı. Daha doğrusu, birinden paralel rapor almış ve bir şeyler açıklıyor. O yaptığı açıklamalar, bizim bu taslak raporu eksik de bulsak teknik kısmında tatminkâr şeylerimiz var, onlardan mahrum kalmış Başbakan yani. Oysa ki biliyor olması lazım bizim bu raporu yazmak üzere olduğumuzu veya bizden isteyebilirdi. Burada, bir... Evet yani bütün muhalefet kasıt şüphesine düşüyor ama siz iktidar iyi niyetiyle bir ihmal veya eksik olarak görebilirsiniz. Ama ben Başbakan bunları nereden alıyor, niye bize sormuyor da bu Komisyonu beklemiyor, hani bir gün daha bekleyecekti çünkü veya bir ara rapor talep etmedi veya bizim ara raporu önerimizi 3 Temmuzda Komisyon niye reddetti, keşke vereydik de Başbakan mis gibi bir sürü tespitimizden mahrum kalmayadı diyorum.

Bir kez daha ilk başta söylediğim şeyi söylüyorum, yani muhalefet şerhi yazmamız gerekeceği anlaşılıyor, onunla ilgili süre verilmesi lazım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz; tabii Sayın Başkanımız muhalefete karşı çok hoşgörülü, sonuna kadar dinliyor sağ olsun, biz de gerçekten istifade ediyoruz.

Bugünkü toplantımız taslak rapor üzerinde değerlendirmeler. Tabii, “taslak rapor” adı üzerinde. Bugün ortaya konulan görüşler rapora elbette ki yansacaktır, zaten bu amaçla yapılıyor ve birçok husus da Başkanımız tarafından not alındı, yansımaya hususlar da ek görüş olarak rapora dercedilecektir.

Tabii, bizim Komisyonumuz Meclis araştırma komisyonu, bizim çalışmamız Meclis araştırması yapmak, Anayasa'mız ve Meclis İhtüzüğü'müz Meclisin denetim yollarından biri olarak öngörmüş ve “Bilgi edinmeden ibaret.” diye de tanımlamış. Tabii bizden beklenen bu bilgi edinmenin de ötesinde kazanın sebepleri ve sorumlularıyla ilgili, hatta cezai açıdan da sorumluları tespit etmek gibi bir görevimiz varmış gibi kamuoyunda bir algı da oluştu. Hâlbuki o cezai sorumluluğu tespit etmek yargının görevi, o bir taraftan zaten devam ediyor. Ama bizim altı aylık şu yaptığımız çalışma gerçekten Meclis tarihine geçecek çok güzel bir çalışmaydı, Komisyon üyelerimiz iktidarıyla, muhalefetiyle çok özverili çalıştı, yaptığımız inceleme ziyaretleri zahmetli işlerdi yani yaz tatili boyunca gerçekleştirdiğimiz çalışmalar oldu, il dışında yaptığımız çalışmalar oldu. Ben bütün arkadaşlarımıza gerçekten teşekkür ediyorum. Değerli hocalarımızın katkılarıyla, uzmanlarımızla birlikte fedakârca bir çalışma yürütüldü ve bir emek ortaya konuldu, konulan emek gerçekten takdire şayan. Baktığımız zaman aslında Komisyon üyelerimiz “Şu da yok, bu da yok.” dedikleri hususların birçoğunun aslında taslak raporda yer aldığını görüyoruz, yani burada madencilik yeniden yapılandırılmasından tutun da ta kömürün tanımından başlıyor, dünya ve ülkemiz uygulamalarına yer verilmiş. Yine, projelendirilmeden, üretimden denetime kadar bütün safhalarla ilgili gerek ülkemizdeki uygulama gerekse dünya uygulaması karşılaştırmalı şekilde verilmiş. Gerçekten Başkanımızın da bu konuda, madencilik konusunda uzman olması bizim için bir avantaj oldu. Tabii yerinde incelemeler, konunun taraflarıyla ilgili yaptığımız görüşmeler rapora yansımış Tabii yansımaya hususlarla ilgili de sizlerin fikirleri inşallah bundan sonraki belki raporun son şekline geçecektir.

Soma havzasının durumu tabii ayrıntılı, bizim asıl konumuz, Soma havzasındaki kazaların nedenlerini araştırmak ve alınması gereken iş güvenliği tedbirleri varsa bunları belirlemek. Bunlar da tabii, raporun 8, 9, 10'uncu bölümlerinde yer alıyor. Raporun asıl ana gövdesi orası ve benzer kazaların yaşanmaması için neler yapılmalı? Asıl 10'uncu bölüm çok önemli ülkemiz açısından. Bu, önümüzdeki uygulamaya ışık tutacak bir bölüm. Bu bölümü belki biraz daha zenginleştirebiliriz raporun son hâlinde. Tabii, kazayla ilgili değişik alternatifler üzerinde durulmuş yani “Bu kazanın sebebi şudur.” diyemiyoruz yani hepimiz diyemiyoruz, içimizde diyen varsa bilemiyorum. Gittik, araştırdık, inceledik, uzmanları dinledik net olarak kazanın sebebi budur, sonucuna varmamız mümkün olmadı. Belki de varmak da doğru değil çünkü değişik alternatifler üzerinde durmak gerekiyor ve durulduğunu görüyoruz ama bunun da ayrıntılı incelemelerinin yapılması gerektiği sonucuna varıyoruz ve bunun için de tabii, tafsilatlı bir bilimsel araştırma gerektirdiğini de hepimiz görüyoruz.

Bu anlamda tabii, bu araştırmanın yapılabilmesi için bir kanun teklifi verilmesi gerektiğini söyledi Özgür Kardeşimiz. Tabii, bir araştırma yapmak için kanun teklifi, bu kanun teklifi, hukuk tekniği açısından belki uygun olmayabilir ama bu, yürütmeye bir tavsiyedir, ki bu Türkiye için çok önemli bir olayda hatta yürütme için bir zorunluluktur. Bizim Soma

Komisyonumuzun tavsiye olarak sunduğu bu bilimsel araştırma teklifleri, yürütme için yapması gereken bir tavsiyeden de öte bir zorunluluk olduğunu ben düşünüyorum.

Yasal düzenleme ihtiyaçları ortaya konulmuş, hem yapısal dönüşüm açısından hem de iş güvenliği önlemleri açısından. Bunlar önemli diye düşünüyorum. Özellikle, son açıklanan iş sağlığı ve güvenliği paketiyle ilgili eleştirilerde bulundu Özgür Bey. Sayın Başbakanımızın açıkladığı hususlar, bu ülke için gerekli olan hususlar. Bunlar, tabii, Sayın Başbakanımızın tek başına açıkladığı hususlar değil. İlgili tarafları dinleyerek, sendikalarla, devletin kurumlarıyla çalıştaylar yapılarak ortaya çıkan sonuçlar. Tabii, bizim Soma Komisyonunun varacağı sonuçlar da bu güvenlik paketine ilave edilebilecektir. Henüz daha bu güvenlik paketi ana hatlarıyla açıklandı ama yasal düzenlemeler olarak Meclise sevk edilmiş durumda değil. Tasarı olarak ortaya çıktığında, Meclise sevk edildiğinde mutlaka Komisyonumuzun raporundan faydalanılacak, hem tasarıya ilave edilebilecektir hem de Komisyon çalışmalarında, Meclis çalışmalarında sırasında bizim Komisyonumuzun teklif ettiği hususlar elbette ki o pakete ilave edilebilecektir.

Tabii, şu anda sistematik değil raporumuz, redaksiyona ihtiyaç var; giriş, gelişme, sonuç bölümlerinin olması lazım, özellikle -Hasan Bey'in ifade ettiği şekliyle- bizim o sonuç bölümünde raporun özetini görmemiz lazım. O özet, tabii, yapmak da çok zor değil.

Başkanım ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hasan Bey, buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yılmaz Bey'e teşekkür ediyorum. Sayın Yılmaz Bey'in kapanış konuşması gerçekten mükemmeldi.

Tabii, bir eksiğini ilave etmek istiyorum. Yani, gerçekten, Sayın Başbakan sendikalarla ve birçok kurumla konuştu ama böylesine ciddi, gecesini gündüzüne katmış bir komisyonla da bir görüşme yapılabilsen daha yararlı olurdu diye düşünüyorum. Biliyorsunuz, biz Komisyon olarak bundan önceki Cumhurbaşkanımıza gidip çok da güzel bir fikir alışverişinde bulduk. İlk defa orada Devlet Denetleme Kurulunun raporunu, o rapordaki Afşin-Elbistan'a dikkatlerin çekilmesini ve bizim görevimizin bir Cumhurbaşkanı tarafından ne kadar önemsendiğini gördük ve bundan da mutluluk duyduk.

Şimdi, ben de başlıklarıyla bir şeyleri söylemeye çalışacağım. Bu kazalara ilişkin daha önce yayınlanan -2011 yılında yayınlanan- Devlet Denetleme Kurulunun ve mühendisler odalarının bölümleri ve özetleri bizim raporumuzda olmalıdır. 23'üncü dönem milletvekili arkadaşlarımızın madenlerle ilgili çok ciddi bir raporu var, o rapordan alıntılar yapılmalı. Söylenenlerin yıllardır söylendiğini ama bu söylenenlerin karşısında bir tedbir alınmadığını, bu raporun da kale alınmayacağı kaygısı ve kuşusu oraya düşülmelidir diye düşünüyorum. Mesela, bilirkişi raporlarından –bilmiyorum, yanılıyorsa arkadaşlarımız söyleyin ama- alıntı yok. Bilirkişi raporlarından raporun içerisinde...

BAŞKAN – Sizin o bölümleri tartıştık, onları koyacağız, onlar var.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ben dışarıya çıktığımda bunlar konuşulduysa...

BAŞKAN – Siz o sıra dışarı çıkmıştınız.

O rapordan bilirkişi raporundaki kazanın nasıl oluşuyla ilgili buraya koyacağız onu.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ben eksik olanları söylüyorum ya, muhakkak öyle olacaktır.

Mesela, TKİ'nin yurt dışı ziyaretlerinden...

BAŞKAN – O Devlet Denetlemeyi koyacağız. Siz yoktunuz onu da ben açtım, aşağı yukarı hemen hepsini koyacağız fezleke hariç, fezleke de yargılama sürecine girdiğini için bunu şey yapamıyoruz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani, siz benim ne söylemek istediğimi anladınız.

BAŞKAN – Evet.

HASAN ÖREN (Manisa) – Mesela, TKİ'nin yurt dışı gezilerinde yaptığı bir çok şeyi koymuşuz ama TKİ bununla ilgili nasıl bir öneride bulunmuş, oralarda neleri görmüş, hangi eksiklikleri görmüş? Bunlarla ilgili bir bilgi de yok. Bu bilgi de konulmamış. Niçin bunları istiyorum, şunun için istiyorum: Artık, bundan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi veya kurumlar böyle ciddi çalışmalar yaptığında bunlar ciddiye alınmalı. "Evet, böyle bir tespit yapılmış, şu komisyon şu kadar çalışmış, bir alın, emek teri var. Bunları ciddiye alalım." gibi ağır bir vurgu yapılmasında yarar var.

Raporun -söylemişim- sonuç bölümü yok, onu halledeceğiz. Bir de tabii, giriş, gelişme, sonuç bölümü var. Girişte madencilik anlatıyorsunuz, gelişmede ise nasıl olayların olduğunu, sonuç bölümünde de bizim önerilerimiz olacak.

Raporda kurumların sunumlarından yararlanılmış, fakat milletvekillerinin görüşleriyle ilgili hiçbir şey yok. Yani, o kadar çok tartıştık ki burada. Yani, 17 milletvekiliyiz...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – "Adımız bile yok, bir satır bile geçmiyor adımız. ." diyorsunuz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Geçmiyor yani ne yaptık biz? Bize şunu söylerlerse...

BAŞKAN – Vallahi, aslında düşünmedik değil, düşündük de nasıl koyacağız, nasıl buna monte edeceğiz?

HASAN ÖREN (Manisa) – Bilmiyorum yani bizim nasıl koyacağımız değil, bu konuda ehil olan insanların nasıl koyulacağını düşünmesi gerekli. Biz onu tabii ki beceremeyiz ama...

BAŞKAN – Hasan Bey, çok özür dilerim.

Şimdi, mesela, bir uzmanı dinliyoruz veya bir işçiyi dinlediğimiz de hepimiz birer soru soruyoruz. Tabii, orada onu olduğu gibi koymak lazım. Ben çok kapsamlı koymayı düşündüm fakat öyle olursa 1.500 sayfanın büyük bir kısmını oraya aktarmamız gerekecekti.

HASAN ÖREN (Manisa) – Mesela, kamu kurumlarının kazadaki sorumluluklarından hiç bahsedilmemiş yani dönmüşüz dolaşmışız şamaroğlanı vur Soma AŞ'ye, dönmüşüz dolaşmışız getirmişiz vurmuşuz bir yere. Ama, burada ciddi bir şekilde bu alışveriş içerisinde siyaset madenci ilişkisi, kamu kurumlarıyla madencilerin ilişkisiyle ilgili eğer biz ciddi bir öneri getirmez isek bundan sonra da bu ilişkilerin önünü alamayız. Biz madem ki böyle burada toplandık -her siyasi partinin milletvekilleri- her geçen biraz daha uzlaşmacı bir tavırla bundan sonra ki kazaların yaşanmaması için önlem almayı düşünüyor isek o zaman biz bu kamu kurumlarının kazadaki sorumluluklarını burada belirtmeliyiz, vardır veya yoktur.

BAŞKAN – Burada belirttik, var. Biraz daha dikkat ederseniz o özellikle denetim çakışması, boşluğu...

HASAN ÖREN (Manisa) – Dikkate değer olmasın, böyle ilkokul çocuklarının anlayacağı gibi olsun.

BAŞKAN – Hayır, çok detaylı girdik onlara. Sorunların nereden kaynaklandığını yaptık.

Mesela, hizmet alımıyla kömür üretmesinden kaynaklanan özel bir bölüm ayırdık orada. Yasal boşluğun neden olduğunu, bunun tam olarak tanımlanmadığını, redevans konusunda girdik onlara.

HASAN ÖREN (Manisa) – İnşallah, bu son yapacağımız sonuç bölümünde bunları daha net, anlaşılabilir, 5-10 sayfalık, 3 sayfalık, 1 sayfalık...

BAŞKAN – Müsaade ederseniz ben biraz görselleştireyim, görselleştirmesek orada her ne kadar anlatmaya çalışsak da zor oluyor. Yani, iyi kötü hepimiz gittik, gördük, bir şeyler oldu, bizim kafamızda canlandı ama hiç okumayan, hiç bilmeyen bir milletvekilinin kafasında canlanması için görsel şart.

HASAN ÖREN (Manisa) – Son çektiğimiz videolar, fotoğraflar bence zenginleştirilecektir, raporu okunur kılabilir. Raporun bin sayfa olması önemli değil, önemli olan okunabilir hâle getirmektir. Onu da yapacağınızı tahmin ediyorum. Ne zaman bir daha nasıl toplanılır onu da bilmiyorum ama biz...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Son hâlini biz alacağız değil mi Sayın Başkan raporun?

BAŞKAN – Şöyle yapalım: Bizim arkadaşlar...

HASAN ÖREN (Manisa) – Bunu görmeden biz muhalefet şerhini yazamayız, eksik oluruz. Yani, hani, Başbakan bizden önce açıkladı ya bu şeyleri, o zaman da siz söylersiniz bize.

BAŞKAN – Mustafa bir söz vereyim mi, o da teknik konuda...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Şimdi, efendim, aslında raporun dışında..

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kim karar verecek toplantı yapılmasına?

BAŞKAN – Özgür Bey, toplantı için gene bir araya geliriz, gün belirleriz, geliriz. Ama, sıkıntımız, gene böyle kayda aldırırız fakat o yayınlanamıyor İnternet'te, Meclisin şeylerinde yayınlanmıyor bildiğim kadarıyla, öyle mi Mustafa, bir bilgi verir misin.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Onu görüşeceğiz efendim Tutanakla. Tabii, süre bitti yani kişiliği bitmiş oluyor aslında. Bundan da kaynaklı bir sıkıntı var ama Komisyonun da iradesi de tabii ortada. Bununla ilgili, İç Tüzük'te gün sınırı koymuş ama böyle düşürücü bir süre de değil, neticede bu yasama süreci. Yasama süreci biraz geniş işler, öyle yorumlanıyor zaten. Toplanabilir ancak kişilik olarak sıkıntı çıkar. Yani, İç Tüzük'te dört ayı kullanmışız, devam ediyoruz şeklinde. Ama, bir tarihte yine Komisyon toplanabilir.

BAŞKAN – Şimdi, biz 28'inde demiştik, onu 1 Aralık'a kadar uzatalım şey olarak. 3 Aralık mı dedik vermeyi Meclis Başkanlığına?

HASAN ÖREN (Manisa) – Şöyle bir şey yapılabilir mi Mustafa Bey? Şimdi, biz önerilerimizi sunduk sizlere. Bu önerilerimizin raporda yer alması talebimiz var. Siz bunlarla ilgili bir yaptığınız bir çalışmada böyle resmî kayıt altına alınmayan bir toplantıyı yaparsınız, son şekliyle "Evet, biz bu kadarını burada yaptık." dersiniz, biz de var ise karşılığında muhalefet şerhlerini yazmaya başlarız.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Toplantı yapmadan da dağıtılabilir.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ha, hazırlıklı geliriz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Özur dilerim Hasan Ağabey, burada şöyle bir yanlışlık yapıyoruz: Biz verdik ya, kime veriyoruz? Komisyon Başkanlık Divanına ve ilgili uzmanlara. Neyin komisyon raporunda yer alıp neyin komisyon raporunda yer almayacağı komisyonun iradesidir. Yani, Başkanlık Divanı Cumhuriyet Halk Partisinin veya Hasan Ören'in, Özgür Özel'in önerdiği bir şeyi "aldım" ya da "almadım" diyemez. Ama, şöyle bir durum var, yani siz şöyle düşünüyor olabilirsiniz, bunu irite etmek için söylemiyorum: "Ya, gerekirse toplarız, biz zaten 10 kişiyiz, bizim dediğimiz olur." Öyle bir yaklaşım içinde olmayacağınızı değerlendiriyorum. O yüzden de yasal süresi içinde önerilerin alınıp bunun üzerine bir toplantı yapılması lazım. Ben bunun hukuken İç Tüzük açısından doğru olduğunu değerlendiriyorum. Aksi takdirde, neye göre koyacaksınız veya koymayacaksınız? Belki, 2 arkadaş, her şeye rağmen Milliyetçi Hareket Partisinin Erkan Akçay'ın bu önerisinin içinde olması gerektiğini düşünecek sizden ve Komisyonun ana raporunda yer alacak bir şeyi siz Komisyon Başkanlık Divanı iradesiyle muhalefet şerhine atamazsınız yani, onu anlatmaya çalışıyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şimdi, ne zaman bitiyor süremiz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Şimdi, 22'sinde bitiyor, normalde 24 Kasım Pazartesi günü son. Yani, 24 Kasımdan önce resmî toplantı yapamayız ama 26 Kasım mı olur, 27 Kasım mı olur, uygun bir günde gayriresmî toplantı yaparsınız, kayda geçiririz. Onun dışında, "Biz 28'i son gün, verilsin." dedik. Bunu 1 Aralık'a erteleyelim, 1 Aralık'a kadar sizlerin önerileri gelsin, biz onları yine girdirelim buraya.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ya, şunu anlatmaya çalışıyorum: Son yapacağımız resmî, gayriresmî toplantıda bu önümüze geldiğinde biz dersek ki örneğin: "Şu iki öneriyi de değerlendirir misiniz?" Diyeceksiniz ki: "Peki, onu da koyarız." Ha, olmadı, ondan sonra artık yüzde 80'inde anlaşılmalı, yüzde 20'sinde ayrışım gösterilmiş, yüzde 20'sinde bir muhalefet şerhi yazılmış bir raporun basımına geçilir.

BAŞKAN – Hasan Ağabey, şimdi, şu rapora siz de dikkat ettiniz, yüzde 99'u belki de teknik. Sizin teknik yönde yapacağınız katkıların hiçbirisine hayır diyemeyiz, şuradaki sizin verdiklerinizin çoğunu da aldık. Ha, siyasi söyleyeceğiniz şeyleri bize dersiniz ki: "Şuraya girsin." Özgür Bey'in dediği gibi o zaman, şurada Bakan suçludur, Hükûmet şudur, o zaman siyasi oylamaya girer bu, ona göre şey yapılır.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkanım, anlıyorum ben sizi. Ben ama şunu koymadan, bu siyasetle ilgili değil, bu kadar parayı alan, bu kadar pastadan büyük payı alan, bu kadar üretimin artırılmasında nedenini, niçinini araştırmayan bir TKİ'nin burada bir görüşümüzün onun üzerindeki bir görüşümüzün...

BAŞKAN – Onu koyarız.

HASAN ÖREN (Manisa) – Zaten talebimiz o.

Yani, bakan öyle dedi, neden istifa etmedi...

FAYSAL SARIYILDIZ (Şırnak) – Hükûmetin genel politikalarını söyleriz, yer alması gerekiyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Onun zaten muhalefet şerhine koyacaksın onu, onu sen istediğin gibi söyle.

BAŞKAN – Muhalefet şerhine koyacağız şeyler onlar.

Bizim hepimizin mutabık kalacağı şeyleri, oy birliği içerisinde koyarız buraya. Mutabık kalmadığımız şeylerde de onları tespit edilir, bir ek görüş ve muhalefet şerhi olarak konulabilir.

Namık Bey, buyurun.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu Soma faciası, bir defa, tarihimizin gelmiş geçmiş en büyük faciası olarak kayıtlara girdi ve dolayısıyla bu Komisyonun da oluşturulması süresince sadece Soma'daki olayı değil, tüm Türkiye'deki madenlere

yönelik iş ve iş sağlığı güvenliğine, bir daha bunların yaşanmamasına ilişkin de örnek bir komisyon olarak da görev yaptım. Tabii, bu çerçevede, bir süreç içerisinde arkadaşlarımızla Soma kazasından ya da faciasından sonra Türkiye'deki tüm madenlerde tehlikenin devam ettiğini fark ederek hatta zaman zaman da Meclise kanun teklifi verdik, dedik ki: "Bu madenlerin iş ve iş sağlığı güvenliği bakımından güvenli olup olmadığı tartışmalıdır Türkiye'de. Dolayısıyla, bu kazalar her an devam edebilir." Bu tespiti de yapmıştık. Nitekim, Komisyonumuzun özverili çalışmaları devam ederken -Özgür Özel'le berebar- bizim Balıkesir İvrindi'de bir kaza olmuştu. Oraya gittiğimizde ben şahsen yani bir Afrika ülkesinde kendimi... Balıkesir İvrindi Közlüçayır köyü orada. Hiçbir güvenlik tedbiri yok, hiçbir iş sağlığı güvenliği tedbiri yok, hiçbir tabela yok, hiçbir şey yok. Dolayısıyla, onu gördükten sonra tabii, şu komisyonda yaptığımız görevin madende çalışan, maden sektöründe çalışan işçiler için, emekçiler için ne kadar büyük bir önem taşıdığını bir kez daha gördüm ve sorumluluğumuzun ne kadar ağır olduğunu gördüm.

Şimdi, Sayın Başkan, raporu ben de okudum. Arkadaşlarımızın eleştirilerini tekrar etmeden bir şeyler söylemek istiyorum. Kuşkusuz bu Komisyon iş olsun diye kurulmadı yani suya sabuna dokunmayan, efendim, bu işin ortasında 301 insanın ölümünde ve hatta onlar öldükten sonra ölen... 30-40 kişi daha madenlerde öldü, benim kadarıyla, yaptığım tespitlerde. Çünkü, geçenlerde burada bir araştırma önergesiyle ilgili araştırma yaptırarak, Soma kazasından sonra yaklaşık 40 madencinin daha değişik madenlerde öldüğünü gördük. En sonunda işte, Ermenek'te o facia yine yaşandı. Orada bakanların açıklamaları basına yansıdı. Bakan, "Biz denetim yapıyoruz, üzerimizde hatır var, baskı var." gibi şeyler de söyledi.

Şimdi, burada şu görülüyor: Her olayda bir defa o olayın bir hukuki yanı vardır, hukuki sorumluları vardır. İkincisi, siyasal sorumluları vardır, bir de bunun sosyal sonuçları vardır, Soma'da olduğu gibi.

Şimdi, Soma sadece Türkiye'nin değil, Avrupa'nın da örnek olaylarından bir tanesi ve maden sektöründe çalışan tüm emekçilerin, işçilerin gözleri de bu Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu Komisyonun yaptığı tespitlerin... Burada siyasal görüş farkı olmaksızın bu rapordaki en büyük eksiklik bana göre, sonuç bölümünde Komisyonun ortak olarak, bir: Soma olaylarında kusur olarak, biz bir kusur tespiti yapmalıyız. Yani, bilirkişi bize "evet" hocaları koyuyor, şunlar şunlar oldu. Peki, kim bunun sorumlusu? Yani, teknik olarak şurada metan gazı vardı, burada kayaların arasında su sızdı, şöyle oldu. Birçok şey söylenebilir. Peki, bu olayın sorumluları 301 insanın ölümünde kusurlu olan... Tabii ki bu olayın bir tek sebebi yok, onunu da biliyoruz ve görüyoruz. Yani, iş yerinin almadığı tedbirler var, efendim, iş ve iş sağlığı bakımından, güvenliği bakımından Çalışma Bakanlığının burayı yeterince denetlemediği ortada, gerekli önlemleri almadığı ortada ama bunları bizim tespit etmemiz gerekiyor. Yani -biz teknik olarak işte- maden profesörü arkadaşlarımız teknik olarak ortaya koyuyor. Kamuoyu şunu merak edecek Soma raporu açıklandığında, bizler altına imzamızı attığımızda, kamuoyu şunu sormayacak mı bize? Ölen 301 insanın yakınları, -ki bunların 103'ü bizim Balıkesir'den- oraya gittiğimizde "Ya, siz yazdan beri, dört ay, beş ay, altı ay çalıştınız." diyecek. Evet, gerçekten -çok özverili- arkadaşlarımızın tümü ağır koşullarda görevini yaptı ama sorumluluk anlayışıyla yaptı. Ortaya suya sabuna dokunmayan, kimseyi sorumlu tutmayan, kusur koymayan bir yaklaşım bir sonuç ortaya koymazsak burada görevimizi eksik yapmış sayılırız. Bunu da bizim cesaretle, bakın, burada kim kusurluysa, siyasal sorumluluğu, insanların sorunlarını ortaya koymak zorundayız. Aksi hâlde, bu rapora böyle bir şey konmazsa ben bu Komisyondan ayrılıyorum.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Ama, yargının yerine geçmiş olmaz mıyız?

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Hayır, efendim, biz buraya somut bir tespit yapacağız, siyasal bir değerlendirme değil. Bu siyasal değerlendirme Adalet ve Kalkınma Partisinin, Hükümetinin tamamen siyasal sorumluluğunda değil. O bakanın o olaydaki kusurunu ortaya koymak zorundayız. Eğer o bakan orada -az önce Özgür söyledi- "Türkiye'nin en güvenli madeni Soma madenidir." dedi mi demedi mi? Şimdi, bu ortaya bir irade koymuyor mu? Çok haklı olarak oraya giden iş ve iş sağlığı güvenliği müfettişleri, o madeni ILO standartları bakımından, Türkiye'nin anayasal ve iş güvenliği standartları bakımından yeterince denetledi mi denetlemedi mi? Denetleseydi, bu sonuçlar ortaya çıkacak mıydı? Yine, anlatıldığı gibi, uzmanların, bilirkişilerin söylediği gibi eğer orada karbonmonoksit zehirlenmesinden ölen işçilerimizin bellerinde onları yaşatacak, bir saatlik, iki saatlik yaşatacak oksijen tüpleri olsaydı o insanlar ölecek miydi, ölmeyecek miydi? Bunları biliyoruz biz. O hâlde bizim raporumuzun, bu raporun sonuç bölümünde "Hepimizin mutabık olduğu kusurları tespit edelim." diyorum ben. Yani, raporun son bölümünde, bir: Burada madeni çalışanlar şu, şu, şu standartları yerine getirmedikleri gibi şeyleri ortaya koymak zorundayız. İki: İş ve iş sağlığı müfettişlerinin yeterli denetimi yapmadıkları, eksik denetim yaptıkları gibi -ve bununla ilgili- şeyleri ortaya koymak zorundayız. Aksi hâlde, bu rapor açıklanır ve kamuoyu da şunu der: "Her zaman olduğu gibi gene siyasetçiler siyaset yaptı, suyu bulandırdı. Ortaya net bir şey konulamadı." Bunun vebali sadece sizin için değil, hepimizin için ağırdır. Ben onu söylüyorum.

Artık, Türkiye'de "Ya bizdense aklayalım, sizdense paklayalım." siyaset anlayışının üzerine çıkalım, lütfen. Yani, ben AKP Hükümetinin tamamı burada sorumlu demiyorum ama eğer iş kazaları devam ediyorsa, Ermenek'te 18 insan hâlâ bulunamıyorsa burada birinci derecede sorumlu Enerji Bakanı ve Çalışma Bakanlarıdır. Yani, burada biz sorumluyu nerede arayacağız? E, bunu ortaya koyalım. Millet'in iradesini biz yok saymıyoruz yani böyle bir çabamız da yok. Evet, Türkiye'deki artık, demokratik teamülleri, siyasal sorumluluğu net bir şekilde ortaya koyalım, bundan niye kaçınıyoruz. Burada Hükümetin tamamına yönelik bir gensoru tespitinde bulunmuyoruz. Burada Soma üzerinde -ki tarihimizin gelmiş geçmiş, Avrupa'da benzeri görülmemeyen belki dünyada da çok az görülen bir olayla ilgili- bir durum tespiti yapmaya çalışıyoruz. O bakımdan, yani, az önce Sakine Hanım'ın ifade ettiği gibi raporun yüzde 95'i teknik, ortaya kusur noktasına geldiğimizde kusura kimsenin değindiği yok. Ben, bilirkişilerden, en azından, Yargıtay hukuk genel kurul kararlarında olduğu gibi olasılıklı bir kusur tespiti yapmalarını beklerim. Yani, tabii ki bunun cezai yargılaması yapılıyor, Soma'da yapılacak, o ayrı bir konu ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin halkın, millet'in iradesini temsil eden bu organın da bu faciadaki kusuru, en azından olasılıklı da olsa açık kusurları tespit etmesi lazım, çünkü açık kusurlar var burada, açık kusur yani hiç tartışmasız kusur. Bunları ortaya koymuyorsak biz, bu nitelermeleri yapmıyor isek biz altı aydan beri niye varız arkadaş ya! Ne yapıyoruz biz? Bu teknik rapora, bu kadar komisyona falan gerek yok ki. Hocalarımızdan bir teknik heyet kurulurdu, "Hazırlayın bir rapor." denirdi, vallahi çok güzel hazırlanırdı, eminim yani. Ama, siyasetçi olarak, bir milletvekili olarak, millet'in vicdanını, ahlakını, adaletini temsil eden bir konumda, Türkiye Büyük Millet Meclisi -millet- adına yasama yapan sorumlu bir parlamenter milletvekili olarak biz de burada eğer bu tespitleri yapmıyorsak, e biz o zaman bu komisyonda olmasaydık da olurdu diyorum ben.

O bakımdan, bunları, ikinci bir toplantı yaparak en azından mutabık kaldığımız şeyleri ortaya koyarak, ortak tespitleri yaprak, mutlaka yapmamız gerekir. Çünkü bu tespitler sadece bu Komisyonu, Soma özelini değil, yarınlarda işte,

Ermenek'te -başka yerde-İvrindi'de de başka yerlerde kazaların, orada iş ve iş güvenliği bakımından kusurlarıyla ölüme sebep olan insanların kusurunun birtakım teknik sebeplerle yok saymaya kadar gider ki bu artık ne ahlaki ne vicdani ne siyasi hiçbirimizin veremeyeceği bir hesap hâline gelir. Dolayısıyla, evet, biz burada bir yargılamada bulunmuyoruz, biz burada cezai biz yargılama yapmıyoruz, hukuki bir tazminat sorumluluğu, yükümlülüğü içerisinde değiliz ama bizim de burada o şeyin meydana gelmesinde kusurlu olanları ortaya koyan, bilirkişilerin ortaya koyduğu tespitleri değerlendirerek, kendi gözlemlerimizi değerlendirerek sonuç bölümünde ortak tespitler ve öneriler koymak zorundayız diye düşünüyorum. Dolayısıyla, ben de bunların bir kez daha değerlendirilmesini rica ediyorum ve emeği geçen, bizimle birlikte çalışan gerek Meclisimizin çalışanlarına gerekse bilirkişi arkadaşlarımıza, hocalarımıza ben de teşekkür ediyorum verdikleri emeklerden dolayı.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Namık Bey.

Şimdi, burası bir araştırma Komisyonu olduğu için ben soruşturma komisyonu gibi bir dil ve üslup kullanamıyorum. Ama ben savcı olsam ne yapardım? Bir: Derdim ki “Arkadaş, panolar arasındaki bıraktığın topuklar niye bu kadar yetersiz?” Sorgularım.

İkincisi: “Kaza bölgesinde niye bu kadar galeriler, bilmem neler açtın sen?”

Üç: “Sınır fay hattında topuk bırakmamışsın, niçin bırakmadın?” Yani, siz diyorsunuz ya “Suya sabuna dokunmamış.” Bunlar kalbine dokunan şeyler aslında, anlatılıyor muyum? Yani, madenciliği çok iyi bilecek, sorgulayacak adamlar için bu çok... Yine, “Sen S panosunda nasıl seri havalandırma yaptın da paralel havalandırma yapmadın? “S panosunda senin galerilerin 16 metrekareden 8 metrekareye düşüyor, taramayı yeteri kadar yapmamışsın. Kirli havayı çıkartmışsın, tekrar sokmuşsun, kirlenmiş, bir daha sokmuşsun, bir daha girmiş, bir daha girmiş, insanlar kan ter içerisinde kalmış, çizmelerinden bile ter akıyormuş.” Bunları sorar bir savcı ama ben bunu burada söyleyemem, bu raporda yazamam ama bu ekranda bunu söyler, kayıtlara da geçiririm, o ayrı mesele.

“Eski imalatlardaki riskleri niçin değerlendirmedin?” Savcıyım ya hem madenciliği biliyorum hem de hesabı soruyorum. “Kül basma işlemini nasıl yapıyorsun sen kardeşim?” derim. Sen orada 550 bin metreküp bir yer boşaltmışsın, ocağın tam göçüp göçmediğini de bilmiyorsun, 4 bin metreküp basmışsın. 4 bin metreküp yukarıyı taşıyor mı? Yani şimdi arkadaşlar, bunlar çok teknik derken...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Şimdi, Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Bir saniye, söyleyeyim...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Aynı şeyleri anlatıyoruz. Bu konuda ben size şunu söylüyorum: İşte bunu tam da bu noktada siz savcı olarak şu anda sorduğunuz soruları iş ve iş sağlığı güvenliği müfettişleri gittiğinde Bakanlık adına teftiş yapan kişiler bunları niye sormadılar, onu soruyorum ben de.

BAŞKAN – Şimdi, bunların çoğunu o zaman, o dönem bulmaları pek mümkün değildi, bunlar hep bizim araştırmalarımızda, tespitlerimizde yani bizim Komisyonumuzu küçümsemeyin arkadaşlar, hakikaten çok büyük emek verdik.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Estağfurullah.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başbakan küçümüyor efendim.

BAŞKAN – Yok, Başbakan da küçümsemiyor. Ben Başbakan konusuna da geleceğim, siz söz kesmeyin diye şey yapmadım da, hakikaten çok bulgular yaptık. Şimdi, benim şu raporumu savcı alacak, bir bilirkişiye diyecek ki “Kardeşim, al şuradan -ben de öyle yaparım, ben savcı olsam bilirkişiye derim ki- senin raporun da var, Meclis de bir tane yazmış bak bakalım şuradan, ne var burada? ” Buradan çok şey çıkarır eğer birini suçlayacaksa yani bir dava açacaksa, bilmem ne yapacaksa ama biz burada maalesef araştırma komisyonu olduğumuz için -biraz önce de söyledim- araştırmanın ötesinde bir soruşturma gibi çalıştık biz ama dilini soruşturma gibi kullanmadık, kullanamayız yani bizim Meclisin vermiş olduğu görev sadece Soma'daki 13 Mayıs'ta olan kazayla ilgili, onun dışındakine de giremiyoruz ama gene biz Ermenek'e değineceğiz yani üretim zorlaması dâhil çok şeyler var sadece teknik dedim ama ben işin, olayın nasıl olduğuyla ilgili şey var yani biz burada hastanesinden tutun da çoğu şeylere önerimiz var, işçi hastanelerine kadar yani burası çok kapsamlı bir şey, çok teknik, dilinin sizin için ağır olduğunu biliyorum, tahmin de edebiliyorum...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Ağır, gerçekten çok ağır.

BAŞKAN – ...o yüzden sizlerin madene gelmiş olmanızı da çok önemsiyorum, orada bazı şeyleri görmek, canlandırmak açısından yani burada mümkün olduğu kadar kazanın nasıl olduğunu net ortaya koyup ocağın durum tespiti ve kaza anındaki tespiti... Bakın, şunları biz bulduk, bunları kimse bulmadı. Şu kahverengileri görüyor musunuz? İki tane pano arasında 110 metre o yeşil alanın eni, iki pano arasında 8, 10, 12 metre genişlik var yani şu duvarı taşıyacak olan, şu çatıyı taşıyacak olan ana duvarlar ince tutulmuş ama İmbat'ı inceledik arkadaşlarla, orada onun tam 5 katı genişliğinde tutulmuş. Ha, bu uygun muydu, değil miydi, teknik olarak göçertilmesi anlamında...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Metin olarak var mı bu ifadelerde?

BAŞKAN – Var canım, koyduk, İffet Hanım yazdı, özellikle koyduk onu, İmbat'ın araştırmasını bulduk biz, koyduk onları.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama İmbat'ta topuk altından da kömür alınıyormuş bugünlerde.

BAŞKAN – Yani İmbat araştırma konumuz olmadığı için biz buradaki o topukları...

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkan, yedi saatte girdik, ne olur ya bir ara verin devam edelim, konuşulacak olanların hepsi konuşuldu.

BAŞKAN – Tamam, yani şunu söyleyelim, o zaman şöyle bir takvimimiz var, şimdi Namık Bey yoktu da, ben bunları o yüzden devam ettirdim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Son raporda okur.

BAŞKAN – O zaman Yılmaz'a da bir söz vereyim.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Usulle ilgili Namık Bey'e...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir kapanış polemliği yapalım.

BAŞKAN – Polemik yok.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Yok, yok, polemik değil, kusurla ilgili, tabii Namık Bey de meslektaşımız olarak.

Şimdi, burada 301 madencimizin vefatı söz konusu. Elbette ki burada bir cezai sorumluluk var, kimse bunun sorumluları cezasını hukuk önünde çekmeli, bunun yargılaması zaten şu anda yapılıyor, bizim kusurlarıyla ölüme sebebiyet

verenlerin tespitini yapmak, kişilerin tespitini yapmak mahkemenin görevi yani bizim böyle bir görevimiz yok. Biz aslında yargılamaya da ışık tutuyoruz, ceza yargılamasına, yaptığımız bu görevle, raporumuz okunduğunda, bakıldığında, özellikle 8, 9, 10'uncu bölümlere bakıldığında kazanın oluş sebeplerini alternatifleriyle ortaya koyuyoruz. "Burada şu eksiklikler var." diyoruz hatta Türkiye'deki madencilik sisteminde projelendirmeden, işte üretim safhalarına, denetime kadar her alandaki eksiklikleri ortaya koyuyoruz. Bu eksikliklerde Soma özelinde kimler bu eksikliklere yol açmışsa, bunların sorumlusu kimse, bu ihmalleri kim gerçekleştirmişse bunu tespit edecek olan da ceza yargılamasıdır. Elbette ki bizim raporumuzdan faydalanacaktır, mahkeme bu dosyayı, raporu isteyecektir, bilirkişiler bu rapordan da faydalanacaktır kusur tespiti yaparken, o kusur tespiti ceza yargılamasının işidir. Bizim yaptığımız daha geniş bir iştir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şöyle yapalım mı: 21 Kasıma kadar sizin bu önerileriniz doğrultusunda yeniden bunu bir revize ediyoruz, o zamana kadar bazı grafiklerimiz çıkarsa belki o güzel grafiklerle sunma imkânımız olabilir, 26 Kasım Çarşamba günü de ikinci önerilerinizi alalım ve 26 Kasımda bir toplantı yapalım tekrar...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – 26 Kasım da mı?

BAŞKAN – 26 Kasımda. 1 Aralık da. Elbette ki muhalefet şerhi olacak, benden de hiçbir zaman Başbakanı da bakanı burayı koyun diye beklemiyorsunuz, beklemediğiniz için muhalefet şerhi koyacaksınız...

HASAN ÖREN (Manisa) – Siz koyacak mısınız?

BAŞKAN – Yok, benim koyacağım hepsi bu.

Bir de Başbakan konusunda, şimdi Özgür Bey, tabii, Başbakanın açıkladığı şeye değindi, o konuda bir şey söyleyeyim. Ben, bunu size dağıttığım günün akşamı Sayın Başbakandan randevu istedim, bekledim, neyse görüştük. Burada kazanın nasıl olduğuyla ilgili kanaatimi anlattım kendisine, orada bazı şeyleri tabii ben ona Komisyonumuzun "Şu şu önerileri var." diye kapsamlı bir şeyle gitmedim. Yalnız sözlü olarak söylediğim bazı şeyler vardı, "Kömürde özel bir iş sağlığı güvenliği yasası çıkartılması lazım." diye, onu oraya koymuşlar. Redevans süresinin mutlaka öyle şeye bırakılıp da iki yıl, üç yıl, ondan sonra adam iş sağlığı güvenliği tedbiri almıyor, belli bir süre getirilmesi veya rezervle şey yapılması konusunda çünkü hazırlıklı gitmedim, hazırlıklı gitseydim belki çoğunu verebilirdim ama versem bile biri Maden Kanunu'nu ilgilendiriyor, biri 6331'i ilgilendiriyor. Dolayısıyla bir şey karmaşası var, bir alt yapı ve mevzuat sıkıntısı var burada ama orada yapılan bazı, bir iki tane radikal güzel şeylerin altında bizim Komisyon Başkanı olarak, hepimizin, benim götürdüğüm bilgilerin etkisi olduğu kanaatindeyim ama inşallah Yılmaz'ın da söylediği gibi bu kanun gündeme geldiğinde, bir metan drenajından tutun da eğitime kadar, sertifikalı eğitime kadar, yetkili kişiler tarafından ocağın en başından projelendirilmesine kadar bir şeyi orada koyacağız, el birliği içerisinde. Bu sorun hepimizin sorunu katılımınızdan dolayı hepimize teşekkür ediyorum.

Sekizinci saate girdik, sabrınızdan dolayı...

Bir saniye, bir açıklamada bulunacaktınız...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Şimdi, sizlere dağıttığımız, efendim, sadece raporun kendisiydi, bir de bu sıra sayısı olacak, sıra sayısına Komisyonun yaptığı her türlü çalışma, Komisyona katılanların isimleri, daha sonra ekinde de Komisyon tutanaklarının özeti yer alacak. Ayrıca her toplantının altına tutanağın orijinalini nerede alacaklarına dair linkimiz yer alacak, bunu arz etmek istedim efendim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Erkan Bey, hemen... Bir şey söyleyeceksiniz galiba.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bir cümleyle.

Sayın Başbakanın bu açıklamayı yapması ve 176 sayılı o ILO Sözleşmesi'nin Meclise gelip de beklemesinin nedeni, şimdi, Sayın Başkanım, öyle zannediyorum ki Enerji Bakanının veya beraberinde Çalışma Bakanının da işte bu Soma komisyon raporu çıkmadan evvel böyle bir açıklama yapma ihtiyacı hissettiler ki yani "Raporla bağlantısı yok, biz zaten yapacaktık..."

BAŞKAN – Raporla ilişkili değil de muhtemelen Ermenek olayı bu işi tetikledi, Ermenek olayından sonra hızla adım atalım, benim algım o yönde.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati:21.09